

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

ပြည်ထောင်စု အစိုးရ

အိုးတာ

ထန်လှိုင်

၁၅
၂၄

၉/၃

၄၅၅.၇၂

ဆန်

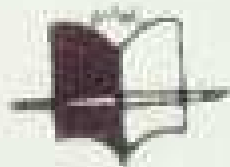
၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ပခုက္ကူဦးဆုံးဖေစာပေဆု
သုတေသနစာပေ
ပထမဆုရ

SM. ...
...

အိုးတ

ထန်လှိုင်

စိတ်ကည်ဖြတ်သူ - ဦးညွန့်ဟန်(ညွန့်ဟန် - ကျေးတော)
စာကည်(တာဝန်ခံ)

E-BOOK

မာဝေစိစာန်ထုတ် ဖြစ်သူ ကယ်ဒွံစာစဉ်

၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ပထမအကြိမ်၊ အုပ်စု ၂၀၀၀

တန်ဖိုး (၂၀၀) ကျပ်

R-BOOK

ပုံနှိပ်ရေးနှင့်စာအုပ်တုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်း၊ စာပေဗိမာန်
စာတည်းမှူးချုပ် ဦးမောင်လှိုင် (မောင်ဆွေငယ်) က
မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၇၄၉၂ ဖြင့် နိုက်နိုက်
မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၃၉၁၁ ဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။

ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး

- ပြည်ထောင်စုပဋိကွဲရေး နှိုင်းထေးရေး
- တိုင်းရင်းသားစည်းကမ်းညီညွတ်မှုပဋိကွဲရေး နှိုင်းထေးရေး
- အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့နိုင်မြဲရေး နှိုင်းထေးရေး

ပြည်သူ့သဘောထား

- ပြည်ပအားတိုးပုံဆိန်နိုး အဆိုပြင်ပီပွားထား၊ ဆန့်ကျင်ကြ။
- နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော်တိုးတက်ရေးကို နှောင့်ယှက်ထိခိုက်စေသူများထား၊ ဆန့်ကျင်ကြ။
- နိုင်ငံတော်၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်စက်နှောင့်ယှက်
သော ပြည်ပနိုင်ငံများထား၊ ဆန့်ကျင်ကြ။
- ပြည်တွင်းပြည်ပ အစွက်သဟားများထား၊ သုံးရန်သူအဖြစ် သတ်မှတ်
ခံယူနိုးကြ။

နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- ★ နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေး။ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး။
- ★ အမျိုးသားပြန်လည်စည်းလုံးညီညွတ်ရေး။
- ★ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ဥပဒေသစ် ဖြစ်ပေါ်လာရေး။
- ★ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်နှင့်အညီ ခေတ်ပီစွဲဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ရပ် တည်ဆောက်ရေး။

စီးပွားရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- ★ စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံ၍ အခြားစီးပွားရေးကဏ္ဍများကိုလည်း သက်စုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး။
- ★ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ပီပြင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာရေး။
- ★ ပြည်တွင်းပြည်ပမှ အတတ်ပညာနှင့် အရင်းအနှီးများ ဖိတ်ခေါ်၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး။
- ★ နိုင်ငံတော်စီးပွားရေးတစ်ရပ်လုံးကို ဖန်တီးနိုင်ပွင့်လင်းအောင် နိုင်ငံတော်နှင့် တိုင်ကြားသော ပြည်သူတို့၏ လက်ဝယ်တွင်ရှိရေး။

လူမှုရေးဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- ★ တစ်မျိုးသားလုံး၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် အကျင့်စာရိတ္တမြှင့်တင်ရေး။
- ★ အမျိုးဂုဏ်၊ ဇာတိဂုဏ်မြှင့်တင်ရေးနှင့် သင့်ကျေးဇူးအမွေအနှစ် များ၊ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာများ၊ ပပျောက်ဖျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး။
- ★ မျိုးဖွံ့ဖြိုးစိတ်ဓာတ် ရှင်သန်ထက်မြက်ရေး။
- ★ တစ်မျိုးသားလုံး ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပညာရည်မြှင့်တင်ရေး။

ဇယား

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
	နိဒါန်း	
၁။	မြန်မာစာပေအစ အိုးစာတ	၁
၂။	ဟန်လင်းအရိုးအိုးစာ	၂၄
၃။	ဟန်လင်းဓမ္မစလားအရိုးစာ	၂၉
၄။	ဝိကြံပပင်တို့၏ အရိုးအိုးစာ	၃၀
၅။	ဘုရားထောင်အရိုးအိုးစာ	၅၂
၆။	သရေဓမ္မရာကြွတ်စာ	၉၀
၇။	ရင်ခြိမ်းအိုးစာ	၉၃
၈။	အိုးလုပ်သူတို့၏ အမှတ်အသားအက္ခရာ	၁၀၂
	နိဂုံး	၁၀၃
	ကျမ်းကိုးစာရင်း	၁၀၅

နိဒါန်း

ယနေ့ကမ္ဘာကြီးတွင် ရုပ်ဝတ္ထုများ မကြုံဖူးအောင် တိုးတက်
လာနေသည်ကို အထင်အရှား တွေ့မြင်နေရသည်။ ထိုသို့ ရုပ်
ချမ်းသာမှုများ တိုးတက်လာခဲ့သော်လည်း၊ စိတ်ချမ်းသာမှုများက
တိုးတက်လာခြင်းမရှိပါ။ စိတ်တည်ငြိမ်မှုကို ပေးခဲ့သော ချိုပြုံးသား
အစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှုများ ကွဲအက်နေပြီဟု ဆိုကြပါသည်။
ထို့ကြောင့်လည်း သိပ္ပံနှင့် ဝေဖန်မှုတိုးတက်အောင် အစွမ်းကုန်
ကြိုးစားကြရင်း နှစ်ပေါင်းထောင်ချီပြီး အကန့်ပြုခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှု
အနစ်သာရများကိုလည်း ဇွဲဇွဲမြဲမြဲကိုင်စွဲထားဖို့ လိုပါသည်။

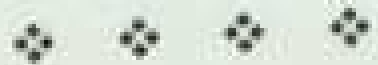
လူ့ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် အရေးပါဆုံး
နှင့် အခြေခံအကျဆုံး တီထွင်မှုမှာ ပြောစရာ ဘာသာစကားများနှင့်
ရေးစရာ စာပေများပင် ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားနှင့် စာပေသာမရှိ
လျှင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်သွယ်ရန် အလွန်ခက်ခဲပေလိမ့်မည်။
လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုတာလည်း ကြီးကြီးမားမား ဖွဲ့လာမည်မဟုတ်ပါ။
သိပ္ပံဝိဇ္ဇာပညာရပ်များလည်း ရှိတော့မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့်
ပြောစကားတွေကို တီထွင်ခဲ့သော ကျွန်တော်တို့၏ ဘိုးဘွားဘီဘင်

များနှင့် နောက်မိုင်းတွင် စာပေကို စတင်တီထွင်ခဲ့သော ကျွန်တော် တို့၏ ဘိုးဘွားဘီဘင်များကို ကျေးဇူးတင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

စာရေးစာသားပေါ်ပြိုးနောက် စာရေးရာတွင် စာစာဆုံး စာသုံးပြုခဲ့ကြသည့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများတွင် ဘိုးများ သည်လည်း အဓိကကျပါသည်။ ဓာတ်တော်မွေတော်များနှင့် သေဆုံးသူ၏ အစိုးများထည့်သည့်အခါ ဘိုးများကို စာသုံးပြုကြ သည်။ ဓာတ်တော်မွေတော်နှင့် အဖိုးတန်ပစ္စည်းများ ထည့်သည့် အခါ ကြျတ်ဟုခေါ်၍ သေဆုံးသူ၏ အစိုးထည့်သည့်အခါ အစိုးဘိုး ဟုခေါ်သည်။ ထိုကြျတ်နှင့် ဘိုးများပေါ်တွင် ကမ္မည်းစာများ ရေးသားခဲ့ကြသည့်အခါ သမိုင်းအတွက် အလွန်အဖိုးတန်သည့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ ဖြစ်သွားတော့သည်။

သို့သော် ကမ္မည်းစာများ ဘိုးများကို များများစားစား တွေ့ရသည်မဟုတ်ပါ။ တွေ့ရသမျှ ဘိုးစာများကို နှောင်းလူတို့ အလွယ်တကူ လှေ့လာနိုင်ကြစေရန် ရှာဖွေလေ့လာ တင်ပြထားပါ သည်။ စာရေးသူအနေနှင့် မြန်မာ့ဘိုးများကို အစဉ်တစ်စိုက် စုဆောင်းလာလေ့ ရေးသားတင်ပြခဲ့ရာမှ မှတ်သားထားရှိခဲ့သည့် ဘိုးစာများကို တင်ပြထားရာ မြန်မာ့ဘိုးသမိုင်း၊ မြန်မာ့စာပေ၊ မြန်မာ့သမိုင်းတို့အတွက် တစ်စုံတစ်ရာ အထောက်အကူပြုနိုင်ပေ လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

စာမူဖြစ်ပြောက်နေအတွက် ဓာတ်ပုံနှင့် အထောက်အထား ကျမ်းကိုးများရရှိရေး အတူအညီပေးသော ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာန ပါမောက္ခခေါက်တာဦးခင်အေး၊ ယဉ်ကျေးမှု ဝိမာန် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဦးခင်မောင်တင် (ငြိမ်း)နှင့် အင်းမ တပ်နယ်ခြေမြန်တပ်ရင်းအမှတ် (၄) ဒုတပ်ရင်းမှူး ဝိုလ်မှူး ဇော်ဇော်နိုင်တို့အား ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ပါသည်။

မြန်မာစာပေအစအိုးစာက

စာဟူသည်ကား စကား၏ သင်္ကေတဖြစ်သော အက္ခရာများကို စုပေါင်းဖွဲ့စည်း၍ စီစဉ်ရေးသား တင်ပို့ထားသော အမှတ်အသားဖြစ်၏။ ဤတွင် ဗျည်းသရအက္ခရာများဖြင့် စုစည်းစပ်သော အရေးအမှတ်များသာမက တရုတ်လူမျိုး၊ ဇော်ဇော် ဘီကုန်လူမျိုးတို့ သုံးသော ရုပ်ပုံသင်္ကေတများမှ ဆင်းသက်လာသည့် အရေးအမှတ်များကိုပါ စာဟုခေါ်သည်။ ယခုခေတ် မျက်မမြင်တို့ လက်ဖျားကလေးများဖြင့် စမ်း၍ ဖတ်ရသော အမှတ်ပုလေးများကိုလည်း စာဟုပင် ခေါ်ရပေမည်။ စာကို သုခုမအရာမြောက်အောင် သို့မဟုတ် အနုပညာသက်ဝင်အောင် ဖွဲ့စည်းစီရင်တီထွင်သောအခါ စာပေဟု ဖြစ်လာ၏။ စာပေဖြစ်ပေါ်ပီ စာပေပေါ်ပေါက်နိုင်ပေ။ အချို့ဘာသာစကားများတွင် ဇော်ဇော်အခါက စာဟူ၍ မပေါ်ပေါက်သေးသော်လည်း သီချင်းများ ကဗျာအလင်္ကာများကို ဖွဲ့၌ သီကုံးကာ စပ်ဆိုမှုပြုကြသည်။ ယင်းကဗျာများကို ကြားနာရသူများက စိတ်တွင် မှတ်သား၍ မြန်လည်ခွတ်ဆိုခြင်းဖြင့် တစ်ဆင့် တစ်ဆင့် လက်ကမ်းသကဲ့သို့ ကာလရှည်ဖြင့်စွာ မတိမ်ကော

မပျောက်ပျက်ရအောင် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် မုတ်ညက်နှင့် စကားသံတွင်သာ အခြေတည်ထားသော ဤအဖွဲ့အဖွဲ့များမှာ သုခုမပညာနှင့် ပြည့်စုံစေတာမူ စာပေဟုခေါ်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ဤအဖွဲ့အဖွဲ့များ ပါဝင်သော ဘာသာစကားကို ရွံ့ပြား ကျောက်တုံး၊ ကြေးပြား ပေ၊ စက္ကူစသည်တို့၌ ထွင်း၍၊ ရေး၍၊ ခြစ်၍၊ ပုံဆွဲ၍၊ ထု၍၊ အစက်အကြောင်းချ၍၊ အမှတ်အသားတင်ကာ စာဟုတ်ထွင်ပေါ်ပေါက်လာမှပင် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုလျက် မုတ်ညက်ဖြင့် ထိန်းသိမ်းခဲ့ရသော အဖွဲ့အဖွဲ့ ကဗျာအလင်္ကာတို့သည် စာပေအရာမြောက်လေသည်။

ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုကို စူးစမ်းထုတ်ဖော်ရာ၌ ရှေးဟောင်းကမ္ပည်းစာအရေးအသားများသည်လည်း လွန်စွာအထောက်အပံ့ဖြစ်လေသည်။ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းတစ်ခုတွင် ထွင်းထုရေးသားထားသော ကမ္ပည်းစာကြောင်းများပါရှိလျှင် ထိုပစ္စည်းကိုသာမက ထိုပစ္စည်းနှင့် အသွင်အပြင်အမျိုးအစား ထပ်တူဖြစ်သောပစ္စည်းများ၏ ခေတ်ကိုလည်း ဝိုင်းခြားသိနိုင်လေသည်။

ကမ္ပည်းစာများကို တွေ့ရှိသည့်အခါ သမိုင်းအတွက် များစွာအကျိုးများလေသည်။ ယင်းကမ္ပည်းစာများသည် သမိုင်းမှတ်တမ်းများလည်းဖြစ်သည်။ ဘာသာစာပေသမိုင်းစဉ်များလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဟောင်းကမ္ပည်းစာပေကို လေ့လာစူးစမ်းခြင်းသည်ပင် ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုသုတေသန၏ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဖြစ်လေသည်။ ရှေးဟောင်းကမ္ပည်းစာများပါရှိသည့် ပစ္စည်းများ

အနက် အစောဆုံး အသုံးပြုခဲ့သောပစ္စည်းများမှာ ဝါးများပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်ဝါး၊ မြေဝါး၊ ဓဉ်ဝါး၊ ကြေးဝါး၊ ဓဉ်ဝါးများအားလုံး အပေါ်တွင် ကမ္ပည်းစာများ ရေးထိုးခဲ့ကြပါသည်။

အမှန်တကယ်တွင် စာပေရေးသားမှုမှာ ဘာသာစကားကို အရင်းခံကာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ပါမောက္ခကျီယာဉ်လင်က "သက္ကမုနိမြတ်စွာဘုရားသည် အိန္ဒိယပြည်မြောက်ပိုင်း အကျဆုံးဒေသ (ယခုနိပေါ) တွင် မွေးမြင်တော်မူခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ဒေသစာရီ ကြွချီ၍ တရားဟောတော်မူသော အရပ်ကား များသောအားဖြင့် ထိုစဉ်က မာဂဒီဇိတ် (Magadha) (ယခု ဘီဟာပြည်နယ်) ဟု ခန့်မှန်းရသည်တွင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြောက်ကြားသော ဘာသာစကားမှာ မာဂဒီဇိတ်ဘာသာစကား (Magadhi) ဖြစ်နိုင်စရာများသည်" ဟု တင်ပြခဲ့ပါသည်။

ဘုရားရှင်ဟောကြားခဲ့သော မာဂဒီဇိတ်ဘာသာစကားသည် မည်သည့်စကားမျိုးဖြစ်သည်ကို မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းတွင် "ပါဠိဘာသာ၏ မူလအခြေတည်ရာဌာနမှာလည်း သက္ကတဘာသာကဲ့သို့ပင် အိန္ဒိယပြည်ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယပြည်တွင်လည်း မာဂဒီဇိတ်၌ မြောက်ပိုင်းစွဲသော ဘာသာဖြစ်၍ ယင်းကို မာဂဒီဇိတ်ဟုခေါ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပထမပေါ်သော ဘာသာဖြစ်၍ မူလဘာသာဟုလည်းခေါ်သည်" ဟုဆိုပါသည်။

ဆရာကြီးဟံသာဝတီဦးဘရင်ကလည်း A. A. Macdonell ၏ "သက္ကတစာပေသမိုင်း" ကို ကိုးကားပြီး "ရှေးအကျဆုံးသော ဗုဒ္ဓ

ဘာသာစာပေတို့သမျှမှာ ယခုဘိဟာပြည်နယ် ခေါ် မာဂဓတိုင်းတွင် အသုံးပြုသော တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားဖြင့် သီကုံးရေးသားထားလေသည်။ ၎င်းစကားကို တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့က အသုံးပြု၍ ပါဠိဟုအမည်တွင်လေသည်။ ၎င်းစကား၏ မူလဖြစ်ရာ ဌာနကို သေချာစွာ မသိရသေးသော်လည်း ဧာသောကကျောက်စာများကို ထောက်ဆဲသဖြင့် ခရစ်မပေါ်မီနှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်လောက်ကပင် ရှိခဲ့ကြောင်းမှာ ကောင်းစွာထင်ရှားပေသည်ဟု ရေးသားခဲ့ပါသည်။

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းကြီးနှင့် ဆရာကြီးဦးဘရင်၏ တင်ပြချက်အရဆိုလျှင် မာဂဓဘာသာနှင့် ပါဠိဘာသာသည် အတူတူပင်ဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် သာကီဆွေကမူ ဤအဆိုကို လက်မခံခဲ့ချေ။ ပါဠိဘာသာနှင့် သက္ကတဘာသာမတူကြောင်းကို "သို့သော် ဧာသောကကျောက်စာ အရေးအသား ဖြစ်သည့် မာဂဓိဘာသာကိုကား ဘုရားရှင်ဟောပြောသုံးစွဲခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဝစနမာဂဓိဟုကား မထင်မီပါပေ။ ဗုဒ္ဓဝစနမာဂဓိမှာ ယခုလက်ရှိ ဧာသောကကျောက်စာများလောက် စကားအက္ခေအကောက်အသိုင်းအဝိုင်း မများလွန်းဘဲ အသုံးအစွဲ ချောမောပြေပြစ်ပြီး နားလည်လွယ်လှသည့် ဘာသာထူးတစ်ရပ်ဖြစ်လိမ့်မည်ဟူ၍ သာယူဆမိပါတော့သတည်း" ဟု တင်ပြထားပါသည်။

အင်ဒိုဥရောပ ဘာသာစကားပညာရှင်များကလည်း မာဂဓိဘာသာနှင့် ပါဠိဘာသာ အခြားမီဖြစ်ကြောင်းတင်ပြထားပါသည်။

"အင်ဒိုဥရောပီယန်သည် အိန္ဒိယဘာသာတစ်ရပ်ဖြစ်၍ ယင်းဘာသာမှ သက္ကတဘာသာ၊ ပါဠိ၊ ပါကဒ (Prakrit) ဘာသာတို့ ဆင်းသက်လာသည်။ ပါဠိဘာသာသည် သက္ကတဘာသာမှ တိမ်းပါးယိုယွင်းလာသော ပြကတ (Prakrit) ဘာသာ အဖို့အစားတွင် အကွဲဝင်သည့် ပြင်ပဲဂါစီ (Paisaci) အဓိဟာစီ (Ardhamagadhi) ဟဂဇီ သူရသေန် (Sauraseni) မဟာရဇ္ဇီ (Maharastri) စသော ပြကတဖြစ်၍ သက္ကတနှင့် အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်သည့်အတွက် သက္ကတအငွေ့အသက်များ အများဆုံးပါရှိသော ဘာသာဖြစ်သည်။"

ဟူ၍ ရေးသားထားသဖြင့် ပါဠိဘာသာသည် မဂဏဘာသာမဟုတ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ပါဠိနှင့်ပြကဒ (ပြကတ) တို့သည် တစ်မျိုးစီမဟုတ်ချေ။ ပါကဒဟူသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အမည်မဟုတ်ဘဲ ဘာသာစကား အများကို ခေါ်ဆိုသော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။

လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုစသည်တို့ တိုးတက်လာခြင်းနှင့် ဘာသာစကားတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းတို့သည် ဆက်နွယ်လျက်ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာတွင် နေထိုင်သည့် မည်သည့်လူမျိုး၌မဆို ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အတူ စကားပြောဘာသာစကားသည်လည်း နှိုပေသည်။ လူလူချင်း ဆက်သွယ်ရာ၌ စကားပြောဆက်သွယ်မှုတစ်ခုတည်းဖြင့် လုံလောက်မှုမရှိသည်ကို တွေ့ရှိလာကြသည်။ စကားဖြင့်ဆက်သွယ်ခြင်းသည် နားကြားနိုင်သည့်ထိသာ ခန့်ပေါက်သည်။ အချိန်ကာလ

အားဖြင့် ဆိုပါကလည်း ကြားရသောခဏတာအခိုက်အတန့်မျှသာခံပါသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ဆက်သွယ်နိုင်သော အက္ခရာအရေးနှင့် အချိန်ကာလအတွက် ချုပ်ချယ်မှုရှိလေသည်။ ယင်းချုပ်ချယ်မှု အခက်အခဲကိုကျော်လွှားရန်အတွက် လူတို့သည် အတတ်ပညာတစ်ခုကို တီထွင်ရန်လိုအပ်လာပေသည်။ ထိုအခါ "နှုတ်တစ်ရာစာတစ်လုံး" ဟူသော စကားအတိုင်း စာရေးခြင်းအတတ်ပညာကို တီထွင်လာကြသည်။

အမျိုးအနွယ်တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက် နှုတ်တိုက် လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ယူခြင်းသည် ယဉ်ကျေးမှုထိန်းသိမ်းရန်အတွက် မလုံလောက်ကြောင်းကို အားလုံးအသိပင်ဖြစ်သည်။ စာအရေးအသားမရှိခဲ့သောလူမျိုးများ၏ အတိတ်ကာလအကြောင်းကို နှစ်အနည်းငယ်လောက်သာမှန်ကန်စွာ သိရပေသည်။ နှစ်ရှည်ကြာလေပို၍ ရှုပ်ထွေးပြီး မပြည့်မစုံဖြစ်တတ်၍ ဒဏ္ဍာရီဆံလာလေဖြစ်သည်။ စာအရေးအသားမရှိသောလူမျိုးအများအတွက် သမိုင်းအစစ်အမှန်မရှိပေ။ သူတို့၏ သမိုင်းကို စာရေးတတ်သော လူမျိုးများက မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သမျှကိုသာ သိရှိရပေသည်။ ထို့ကြောင့် စာပေအရေးအသားဖြင့် မှတ်တမ်းတင်နိုင်စွမ်းရှိခဲ့သည့် ရှေးခေတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများကို ကျေးဇူးတင်ရပေမည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများက အစောဆုံးစာပေရေးသားမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည့် အရာတွင် ဘိုးများလည်းအပါအဝင်ဖြစ်သည်။

အစောဆုံးတွေ့ရသည် ဘိုးစာမှာ ဘီစီယပြည် ပဉ္စမနိုင်ငံဥက္ကရာဇ်ဒေဝသံတွင် တွေ့ရသည့် ပိပြဝဘိုးစာပင်ဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မီအက္ခရာဖြင့် ရေးသားထားပြီး ခရစ်မပေါ်မီ အနှစ် ၅၀၀ - ၄၀၀ ခန့်က ဖြစ်သည်။

၁၈၉၇ ခု ဇန်နဝါရီလတွင် ဝီလျံပက်ပီ (William Peppre) သည် နီပေါနိုင်ငံနှင့် နယ်စပ်တောင်ဘက်ကျကျ ပိပြဝ (Piprahwa) တွင် ဘုရားပျက်တစ်ခုကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားကျောင်းတစ်ခုဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်သော ဝီလျံသည် တူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများမစမီ "ဂိုရက်ဖာ" (Gorakhpur) ရှိ ဝင်းစင့်စမစ် (Vincent Smith) ၏ ဆက်သွယ်ခဲ့သည်။ ၁၈၉၇ ခု အောက်တိုဘာဆောင်းရာသီတွင် စမစ်သည် ပိပြဝသို့ ရောက်ရှိလာပြီး ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦအဖြစ် ကြေညာခဲ့သည်။ ပိပြဝမှ ဖုတ်များသည် အရွယ်အတန်ငယ် ကြီးမားသဖြင့် အာသောက မတိုင်မီခေတ်ကဟု ခန့်မှန်းကြသည်။

ဘုရားပျက်အပေါ် တည့်တည့်မှ လေးထောင့်ကျကျ တွင်းတူးပြီး ၁၀ ပေခန့်အရောက်တွင် ရွှံ့စေးများနှင့် ပြည့်နေသောမြေတုံးတစ်လုံး၊ ပုတီးစေ့အချို့နှင့် ရွှေတိုရွှေစအနည်းငယ်ကို တွေ့ရသည်။ ၁၈ ပေအရောက်တွင် ၄ ပေ ၄ လက်မ x ၂ ပေ ၈ လက်မ x ၂ ပေ ၂ လက်မရှိသော ကျောက်သေတ္တာတစ်လုံးကို တွေ့ရသည်။ သေတ္တာပေါ်မှ အပုံးကို ခွဲလိုက်သောအခါ ၆ လက်မနှင့် ၇ လက်မအမြင့်ရှိသည့် ကျောက်ဘိုးသုံးလုံး၊ ကျောက်သေတ္တာငယ်တစ်လုံးနှင့် သလင်းခွက်တစ်လုံးတို့ကို တွေ့ရလေသည်။ ဘိုးများကို

၂
၇

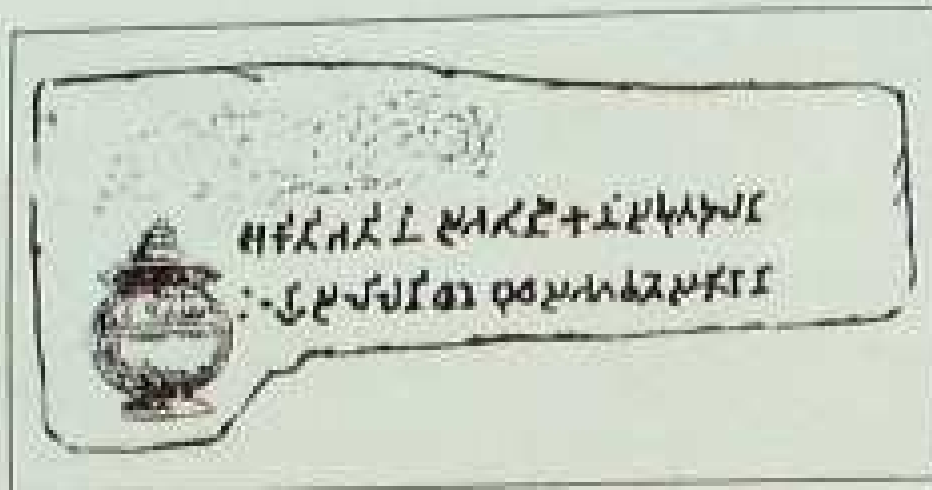
၁၉၉၇ ခု၊ ဇူလိုင်လတွင် နီပေါနယ်စပ်၏ တောင်ဘက် ပိပြောင်ရှိ
ဘုရားပျက်ကို ဝိလျံပတ် သီ တူးဖော်စဉ်

ဖွင့်ကြည့်သည့်အခါ မကြာသေးမီရက်ပိုင်းကမှ ထည့်သွင်းထားခဲ့
သည်ဟု ထင်ရလောက်အောင် လတ်လတ်ဆတ်ဆတ် အစိုး
တပိုင်းအစများကို တွေ့ရလေသည်။ ၎င်းတို့နှင့်အတူ လူပုံ၊ ခြင်္သေ့
ဆင်၊ ကြယ်များနှင့် ပန်းပွင့်ပုံများ ရေးဆွဲထားသည့် ရွှေချပ်အပိုင်း
အစများ တွေ့ရသည်။ အစိုးဘိုးတစ်လုံးတွင် ကမ္ပည်းစာများ
ပါရှိပါသည်။ ကမ္ပည်းစာအရ သက္ကသင်္ဂါတို့၏ အထွတ်အခေါင်
ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်ပွေတော်များဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

သုဂံတိဘတိနံ သဘ ဝိနိတနသပုတာလနံ
ဣယံ သလိ လနိ ဓနေ ဗုဓ သဘဂဝတောသာ
ကိယာနံ

ဤ ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ ဓာတ်တော်ကြွတ်ကို
ကျော်ကြားသော ရှင်တော်ဘုရား၏ ညီတော်၊
နုမတော်၊ တူတော်နှင့် ကြွင်ယာတော်တို့က
လှူသည်။

ဘိဇ္ဈမြစ်ဝှမ်းလေ့တွင် အရပ်နှင့် မုတ်တမ်းတင်ထားသော
အလေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း အစောဆုံးတီထွင်သော အက္ခရာ
နှင့် စာရေးနည်းကိုမူ ဘိန္တိယတွင် ခရစ်မပေါ်မီ ၅ ရာစုနှစ်က
ပေါ်ပါသည်။ ဗြဟ္မီစာရေးနည်းဟု ခေါ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်
သုံးစွဲခဲ့သော အက္ခရာများသည် ထိုဗြဟ္မီအက္ခရာက ဆင်းသက်
လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အာသောကမင်း ခရစ်မပေါ်မီ (၂၇၄-၂၃၂)
သည် ဗြဟ္မီအက္ခရာကိုသုံးပြီး ကျောက်စာတိုင်များ ရေးထားခဲ့ပါသည်။

သုကံတိဘတိနံ သဘဂိနိကနသပုတဒလနံ
 ကုယံ သလိလနိ နေပုဓ သဘဂဝတေသာ
 ကိယာနံ

ပိပြဝဘုရား၊ ဖျက်မှတူးဖော်ရရှိသော ကျောက် အိုး၊ ခွက် ငါးလုံး။
 တစ်လုံးတွင် သကျလှပျိုးများ ဖြန့်ထားခဲ့သည့်
 သကျမှနီဂေါတပစ် အိုးများ၊
 ထည့်သွင်းဖြန့် ထားကြောင်းစာများ ပါရှိသည်။
 (ဝဲမှယာ သုံးလုံးမြောက်အိုးဖြစ်ပါသည်)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်ခဲ့သော ဗျူလူမျိုးများ၏ ကျောက်စာများသည် ခရစ် ၂ ရာစုက ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစောဆုံး ဟုထင်ရသော အက္ခရာတင်မှတ်တမ်းများဖြစ်ပါသည်။ ရှေးလက်ရာများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသည့်အခါ ဗျူလက်ရေးမှာ ဗြဟ္မီအက္ခရာက ဆင်းသက်လာပြီး ခရစ်မပေါ်မီ ၄ ရာစုက အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတွင် သုံးစွဲခဲ့သော ကပ်ပလက်ရေးနှင့် နီးစပ်ပါသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အိန္ဒြိမြစ်ဝှမ်းခလေးပေါ်တွန်းခဲ့သော ခရစ်မပေါ်မီ သုံးထောင်စုနှစ်က အရှင်စာများ ကျန်ရစ်သော်လည်း မည်သည့်အကြောင်း ရေးထားသည်ကို ယခုထိ အဓိပ္ပာယ်မဖော်နိုင်သေးပါ။ အရှင်သင်္ကေတအက္ခရာရေးနည်းကို မည်သို့ ပြောင်းလဲလာခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မပြောနိုင်ပါ။ ငါးရာ့ငါးဆယ်ဇာတ်တော်များထဲမှ (နပါတ်- ၁၂၅၊ ၁၈၁၊ ၂၁၄၊ ၄၆၇) များတွင် စာရေးနည်းတစ်မျိုးမျိုး ရှိခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ ဝိနည်းတော် (သံယဒိသေသ- ၁၃) တွင် ရဟန်းများအက္ခရာမှတ်တမ်းမကစားရဟု တားမြစ်ထားပါသည်။ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူပြီးနောက် ကျန်ရစ်သောဓာတ်တော် (သရီရဓာတု) ကို ကြွတ် (တိုး) နှင့် ထည့်ပြီး စာရေးသားထားခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုဓာတ်တော်ကြွတ်တိုးကို ပိပြဝတိုးဟု တွေ့ရှိရာအရပ်ကို စွဲပြီးခေါ်လေ့ရှိပါသည်။ ထိုကြွတ်တွင် ရေးသားထားသော အက္ခရာသည် ဗြဟ္မီအက္ခရာဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မီအက္ခရာကို ခရစ်မပေါ်မီ ၅ ရာစုနှစ်ကစပြီး သုံးစွဲနေပြီဟု ပြောနိုင်ပါသည်။

အာသောကမင်း (ခရစ်မပေါ်မီ ၂၇၄-၂၃၂) သည် ဗြဟ္မီအက္ခရာကို သုံးပြီး ကျောက်စာများထားခဲ့ပါသည်။ ခရစ် ၄ ရာစုနှစ်ရောက်သော အခါ ထိုဗြဟ္မီအက္ခရာကိုပင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းတွင် လက်ရေး တစ်မျိုးပူပူနှင့်တောင်ပိုင်း အိန္ဒိယတွင်လက်ရေးတစ်မျိုးဟူ၍ ကွဲခဲ့ ပါသည်။ တောင်ပိုင်းတုပ်စုတွင် ကပ်လက်ရေးနှင့် ပလ္လဝလက်ရေး ဟူ၍ တုပ်စုထပ်ပြီးကွဲပါသည်။

ကျောက်တုံးကျောက်အိုးတို့တွင် စာပေရေးသားခဲ့ကြရာမှ တစ်ဆင့် ကြေးပြားကြေးအိုးများတွင် ရေးလာကြပါသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ကြေးပြားပေါ်၌ အစောဆုံးရေးသားခဲ့သည်ဆိုသော အထောက်အထားမှာ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်သုံးရာ လောက်က စတွေ့ခဲ့ရသည်။ ဝေသာလီခေတ် သီရိစန္ဒရား (ခ) သီရိစန္ဒြဘုရင်မင်းလက်ထက်တွင် ပဉ္စမသံယာယနာတင်ခဲ့သေး သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဝေသာလီဘုရင် သီရိစန္ဒရား (ခ) သီရိစန္ဒြ ဘုရင်သည် ကျောက်လှေခါးရွှေမြို့တော်ကြီး၌ ပိဋကတ်သုံးပုံပါဠိတော် အဋ္ဌကထာအစုံကို ကြေးနီချပ်ပြားပုရပိုက်ငါးထောင်တို့၌ ထင်ရှား ကျော်စောခဲ့သော ဓမ္မလေယျအမတ်ကြီးကိုယ်တိုင် ဧကပိုစ်ရတု စပ်ဆိုခဲ့သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆရပါသည်။ အထောက်အထား ဧကပိုစ်မဟာရတုလင်္ကာမှာ သုတူပရံ၊ သုလောကီတံ၊ သုမင်္ဂလံ၊ သမိတ္တံတု၊ ရက္ခပုရ၊ ဓညသခင်၊ ဘုရားရံရာဇာ၊ နာလာမာယု၊ မင်းဟု သပိုက်၊ ဘိသိတ်ကြိုက်ခါ၊ ဂေါဇာဘိန္န၊ သာဓကဏ္ဍမ်း၊ ကိန်းဆန်း အရ (မိ၊ ဘ၊ စ၊ ဇီ) ဖြိုလဲကြွင်းနှစ်၊ သက္ကရာဇ်မဟာ၊ တစ်ရာသုံးခု၊

ပွင့်မှုတွေကြို၊ ကဆုန်ပုဏ္ဏ၊ ဂေါတမဟု၊ ဝုဒ္ဓတံထွာ၊ မသေရာကို၊ လွယ်စွာရစ်မှ၊ သနားမိန့်မိန့်၊ ဟောမိန့်ညွှန်ကြား၊ လေးဆယ့်ငါးလျှင်၊ ရောက်ငြားခါရွယ်၊ ရာလေးဆယ်ရှစ်၊ ပြည့်သစ်ကဆုန်၊ အင်္ဂါကြံ့မေ့ သုံးတုံဆွေဆွေ၊ တုန်ခွေခွေလျှင်၊ မရွှေ့နိဗ္ဗာ၊ စံတော်မူဘိ၊ ပြည်သူ သက်နင်း၊ မင်းမင်းစဉ်လျှောက်၊ ငါးဆက်မြောက်ကာ၊ စန္ဒသူရိယာ၊ ဇီ၊ ဝ၊ ကာ၊ ကိန်း၊ ဖြိုသိမ်းပြီးထ၊ ခတ္တိယန္တယ်၊ သုံးဆယ်နှစ်ဆက်၊ ဆင်းသက်ရောက်ပြန်၊ သီရိစန္ဒြ၊ (ဥ၊တ္တ၊မ) ကိန်း၊ ဖြိုသိမ်းပေါင်းဖြူ (ဒေ၊ တု၊ ဋီ၊ ကာ) ဂေါဇာဂုဏ၊ ရောက်ထမုန်စွာ၊ သာသနာနှစ်၊ အတိတ်မြစ်၏၊ ထိုနှစ်မှာပင်၊ စိတြာပုဏ္ဏိ၊ ပါဠိပဒ၊ ဆုတ်စတစ်ရက်၊ ယင်းနေ့ထက်တွင်၊ ဗြသ္မင်္ဂမိုင်းဘိ၊ တန်းနိုးမြို့သည်၊ ဘူမိရွှေတောင်၊ ဝေထိပ်ခေါင်ကို၊ ညီတောင်ပြုလျက်၊ လေးဘက်ညီညာ၊ တစ်မျက် နှာလျှင်၊ နှစ်ရာငါးဆယ်၊ လေးသွယ်အရိယာ၊ ထေသံယာတို့ နှစ်မြာ ဝူရ၊ သီဟဠမှာ၊ သတင်းလီ၊ ကြွချိုမြည့်တင်၊ တိုင်းရင်းဓည၊ တို့ပြည်မမှ၊ ဝုရငါးရာ၊ ကျော်လာတစ်ထောင်၊ ပင့်ဆောင်ကွေးပွေ၊ လှူပေးပွဲကြီး၊ ပဲ့တင်ဟီးမျှ၊ ဘုံဆိုးထိုခါ၊ ကျင်းပရာတွင်၊ လယ်ဈာ ကူးဆန်း၊ နတ်နန်းတူလျှောင်၊ ရွှေကျောင်းဒိမာန်၊ ဝေလယန်မှာ ဓမ္မရတနာ၊ ညီလာခံမှ၊ ပြုကြလေရာ၊ သံယာနှစ်ထောင်၊ ဦးဆောင် ပုဗ္ဗင်၊ သခင်စုဠ၊ ရေပထေရ်လျှင်၊ ကြီးပျော်တင်၍၊ သဘင်ဓမ္မ၊ သင် ယနာ၊ ကင်ဖြူရာတွင်၊ ဝတ္ထပဉ္စ၊ ဝိနယ၌၊ နှစ်ရာငါးဆယ်၊ နိကာယ် ပဉ္စ၊ သုတ္တန္တဟု၊ ဧကတာလီ၊ ကျမ်းဝနီ၌၊ ယှဉ်ဖိုးတိုးရာ၊ ဝုဒ္ဓတာ မည်ရ၊ သက္ကဝေပြာ၊ ဘိဓမ္မာ၌၊ ရှစ်ရာလေးဆယ်၊ သုံးသွယ်ပိဋကတ်

ပါဠိမြတ်၌၊ ရေးမှတ်ကြေးပြား၊ နှစ်ထောင်ဘေးဖြင့်၊ ပြီးငြားသေချာ၊
 တစ်နှစ်ကြာခဲ့၊ တစ်ပြာပွင့်ပြ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဝိနယာ၌၊ ခုနစ်ရာ
 ငါးဆယ်၊ နိကာယ်ပဉ္စ၊ သုတ္တန္တမှ၊ ထောင့်ငါးရာတည်း၊ ဓမ္မာ
 တိရေက၊ ဘိဓမ္မ၌၊ ခြောက်ရာကိုးဆယ်၊ ခိပ္ပာယ်ပေါင်းရုံး၊ ကျဉ်းချုံး
 ဖွင့်ရုံ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ ရေတွက်တာလီသ၊ ဝွယနိစ္ဆာယာ၊ ကင်္ခါဝိတရဏီ၊
 ကြေးနီချပ်ပြား၊ နှစ်ဆယ်ဘေးဖြင့်၊ ငါးပါးနိကာယ၊ အဋ္ဌကထာ၊
 နှစ်နှစ်ကြာခဲ့၊ စဉ်လာပွားတက်၊ ဓမ္မစက်လျှင်၊ ရှည်ဆက်တည်မှု၊
 မှော်ထောက်ရွှေ၊ ပ-ဒုနောက်မှ၊ တတိယဟု၊ ဓမ္မသဘင်၊ သင်္ဂါယနာ၊
 တင်ရာမိပတိ၊ သောဂ္ဂလိပုတ္တ၊ တိဿထေရ်ကျော်၊ အမိန့်တော်ဖြင့်၊
 ထင်ပေါ်ပြည်မ၊ မဟိသကဟုမည်ရသမိုင်း၊ ရခိုင်တိုင်းသို့၊ စေခိုင်း
 ကြွလာ၊ မဟာဒေဝ၊ ထေရ်ငါးဖြာ၊ ရဟန္တာတို့၊ သူရိယစက္က၊ ထိုရာဇ
 ဘာ၊ ဒေဝနတ်တမန်၊ ဟောညွန့်သွန်လောင်း၊ လေးသောင်းအရိယာ၊
 ဓမ္မစက္က၊ ရမ္မလူပေါင်း၊ လေးသောင်းရဟန်း၊ ကျွတ်တန်းဆိုက်ရ
 မြတ်ဗုဒ္ဓ၏၊ ဓမ္မစက်နွယ်၊ ဆက်သွယ်ပွားလျောက်၊ ထပ်ဆင့်လျောက်
 ၌၊ ထွန်းတောက်ထိန်ထိန်၊ နောင်နောင်ချိန်လည်း၊ မပိုန်မပိုင်း၊
 ရွှေခိုင်တိုင်းဝယ်၊ ပြန်လှိုင်းရောင်စွယ်၊ ဇမ္ဗူလယ်၌၊ ပြန်ကျယ်ဆင့်ဆင့်၊
 နှံ့သွယ်လင့်ဟု၊ အသင့်လျော်စွာ၊ ဆောက်တည်ကာဖြင့်၊ မဟာ
 မဟိန္ဒ၊ ထေရ်တုန်းစည်၊ ပြန်တည်နွယ်စင်၊ သီဟိုဠ်ခွင်၌၊ နောင်တွင်
 ဆောင်ရွက်၊ လွန်ခဲ့စက်၌၊ ပေထက်အက္ခရာ၊ သင်္ဂါယနာ၊ စတုတ္ထ
 မြောက်၊ တင်ပြီးနောက်မှ၊ တိမ်းမှောက်ညစ်ညား၊ ဝါဒထူးဖြင့်၊ ကူးလူး
 မယှဉ်၊ အစဉ်တည်တံ့၊ အရှည်နံ့ဟု၊ ကူးပုံဖြန့်ဖြူး၊ မြတ်ကျေးဇူးရှိ

ရတီရည်ညွတ်၊ လွတ်လွတ်မြူထ၊ သီဟဠနှင့်၊ ဝါဒတူညီ၊ တို့သိင်္ဂီ
 ကား၊ ပဉ္စမိတပ်၊ ကြေးနီချပ်လျှင်၊ ရွှေကွပ်တင့်သား၊ ငါးထောင်
 ဘေးဖြင့်၊ ရေးသားသေချာ၊ သုံးနှစ်ကြာလျှင်၊ ကောင်းစွာသီးသီး၊
 တောင်မြင်ပြီး၏၊ လူတီးခွန်သီ၊ စိုးမိုးချီသ၊ သီရိစန္ဒြာ၊ ထိုရာဇာကာ
 ပြန်ရွာခွန်ဘက်၊ လျှော့တန်တစ်ဝက်၊ ရန်မျက်ခပ်သိမ်း၊ ငြိမ်းစေ
 ကြောင်းပြု၊ ကောင်းမှုပြည့်ဖြိုး၊ စေတီမိုးနှင့်၊ ပုထိုးဆင်းတု၊ မျက်စွ
 ကြည်လင်၊ ဖြူမင်သနော၊ ပြန်ပြောစဖွယ်၊ ဝူကျောင်းသွယ်လျက်၊
 သွားလွယ်တံတား၊ ရေသားကန်တူး၊ မြောင်းဆည်တူးဖြင့်၊ ဆည်းပူး
 မယုတ်၊ ကြီးကုတ်ပါန၊ သီလတစ်ဖြား၊ ဘာဝနာတစ်ရပ်၊ ဝိပဿနာ
 ပွားကာထိန်းချုပ်၊ လောကုတ်မရွတ်၊ ထုံ့မီးတင်သည်၊ ဖိုလ်ဝင်နိဗ္ဗာန်
 ရောက်ကြောင်းတည်း။

မြတ်စွာဘုရား၏ ဝိဇ္ဇာကတ်သုံးပုံကို ခနစ်တကျ အမျိုးအစား
 အလိုက် ရွှေကွပ်ထားသော ကြေးချပ်ရေ ငါးထောင်တွင် သုံးနှစ်
 အချိန်ယူပြီး ကြေးတက်အက္ခရာတင်ခြင်းအမှုကို လွန်ခဲ့သော နှစ်
 ပေါင်း တစ်ထောင့်သုံးရာကျော်ကပင် မြူလုပ်ခဲ့ကြသည်ကို အထင်
 အရှားတွေ့မြင်ရပါသည်။

ထိုသို့ ကြေးပြားတွင် စာရေးခဲ့သည့်နည်းတူ ကြေးဘိုးပေါ်တွင်
 ရေးသားခဲ့သည့်ကြေးဘိုးစာကိုလည်း အိန္ဒိယတွင် လွန်ခဲ့သည့်နှစ်
 ပေါင်း တစ်ထောင့်ငါးရာကပင် ရေးသားခဲ့သည်။ ခရစ် ၁၉၀၇
 ခုနှစ်တွင် ဒေါက်တာ ဂိုဂယ် (လ) က အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဥတ္တရာပဒေသ
 နယ် ဒေဝရိယခရိုင်၌ရှိသော ပရိနိဗ္ဗာန်စေတီတော်တွင် ရှေးဟောင်း

ပစ္စည်းများ ရှာဖွေရန်အတွက် တူးဖော်ရန်အသင့်ဖြစ်ပြီဖြစ်ကြောင်း တင်ပြခဲ့သည်။ တင်ပြသည့်အတိုင်း ဒေသန္တရတုပ်ချုပ်ရေးအစိုးရ ထံမှ အမိန့်ရခဲ့ပါသော်လည်း လောလောဆယ် တူးဖော်ရန် အခြေ အနေ မပေးသောကြောင့် ဆိုင်းငံ့နေရ၏။ ဤအတောအတွင်း ကာလကတ္တားမြို့ရှိ မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာများသည် ငွေတစ်သောင်း စုဆောင်းရရှိရာ ထိုငွေဖြင့် မြန်မာတို့က ပရိနိဗ္ဗာနစေတီ ဖြစ်လည် ဖွမ်းမံဖြူပြင်နိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရထံ ခွင့်တောင်းခဲ့ကြသည်။

အစိုးရသည် ပြင်ဆင်ခွင့်အမိန့်ထုတ်ပေးမီ ရွှေဦးစွာ စေတီ တော်၏အတွင်းပိုင်းကို ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက စစ်ဆေး ကြည့်ရှုရန်လိုနေပြီဖြစ်၍ ၁၇၆ ၁၉၁၀၊ ဇူလိုင်လတွင် ဒေါက်တာ ဟိရာနန္ဒကို ဦးဆောင်စေပြီး ပရိနိဗ္ဗာနကျောင်းတော်မြေပုံစံမူတစ် (ဘီ) အနောက်ပက်ရှိ မြေကုန်းသင်္ကေတ (အေ) ဖြစ်သော ပရိ နိဗ္ဗာနစေတီတော်ကို ထိုအချိန်ကစ၍ တူးဖော်လေသည်။

စတင်တူးဖော်သောအခါ ရွှေဦးစွာ မြေဖောက်ခန်းကို အပေါ်မှနေပြီး ဖယ်ရှားပစ်လိုက်ရသည်။ ထိုသို့ ဖယ်ရှားပစ်လိုက် သောအခါ စေတီတော်၏အတွင်းပိုင်းတွင် ရုပ်ကြွတုတ်ခွက်များ အများအပြား ရရှိသည်။ တုတ်ခွက်များနှင့်အတူ ဇယဂုတ္တမင်း၏ ခင်္ဂါးများကိုလည်း ရခဲ့သည်။ အောက်ခန်း၏ ဝဲဘက်တွင် မြင်းရုပ် (၆) ခုကို တွေ့ရသည်။ ယာဘက်အပေါ်ပိုင်းတွင် "မယဂုတ္တဿ" ကမ္ပည်းရေးထိုးထားသည်။ စေတီတော်၏ အထက်ပစ္စယံမျက်နှာပြင် မှာ ပေ (၂၀) မြင့်သည်။ ဒေါက်တာ ဟိရာနန္ဒသည် (၁၀) ကျယ်သော

အဖာခံတိုင်ကို (shar) စေတီတော်၏အတွင်းပိုင်း၌ တပ်ဆင်ထား လိုက်သည်။

ပြီးနောက် ထိပ်ပိုင်းမှ တူးဆင်းရာ ၅ ပေအနက်တွင် တုတ် ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော စက်ပိုင်းပုံအမှတ်အသား ၂ ခုကို အလယ် ပစ္စုဒ္ဓိပိုင်း၌တွေ့ရသည်။ ထို ၂ ခုကို အေးတွင် ယှဉ်ထားလိုက်ပြီး ဆက်၍ တူးရာ သဲများကိုသာ တူးဆွဲနေရသည်။ ၁၄ ပေအနက်သို့ ရောက်သောအခါ အောက်၌အပေါက်တစ်ပေါက်ကို တွေ့ရသည်။ အပေါက်၏ဝန်းကျင်မှ တုတ်များကို ဖယ်ရှားလိုက်သောအခါ အောက်၌အပိုင်းသဏ္ဍာန် အခန်းငယ်တစ်ခု တွေ့ရသည်။ အဝကို ပိတ်ထားသော ကြေးပြားကို ဖွင့်လိုက်သောအခါ ကြေးတုံးတစ်လုံးကို တွေ့ရသည်။

ထိုကြေးတုံးနှင့်အတူ မီးလောင်ထားသော သစ်သားတိုအစ များ၊ မီးသွေးများ၊ တန်ဖိုးထိုက်တန်သော ကျောက်သံပတ္တမြား၊ ပုလဲလုံးများလည်း ရရှိသည်။ ကုမာရဂုတ္တ၏ ငွေခင်္ဂါး ၆ ပြားလည်း ရရှိသည်။ တူးဖော်ရရှိသော ကြေးတုံးသည် (၁၆ ဒဿ ၂ လက်မ) ရှည်ပြီး (၆ ဒဿ ၂ လက်မ) ကျယ်သည်။ ($\frac{2}{8}$ လက်မ) ထူသည်။ အလေးချိန် (၂ ပေါင် $\frac{2}{9}$ အောင်စ) လေးသည်။

ကြေးညှိအလွန်တက်နေသောကြောင့် ရေးထိုးထားသည့် အက္ခရာများမှာ ဖျက်စီးလျက်ရှိနေပြီ။ ၎င်း၏အောက်ပိုင်းတွင် ဇာတန်း ၁၃ တန်းမျှ ရေးထိုးထားသည်။ ထိုအက္ခရာများမှာ "ဂုတ္တ အက္ခရာ" များဖြစ်သည်။

ဘိုးတမှာ တောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- (၁) စဝမ်မဟာဂြုတမ် - စကသို့သမယေနဘဂဝါန် ဤသ
သျှန် ဝိဟာရတိသု ဇေတဝနေအနာထပိဏ္ဍ ဝသျှာ
ရာမေ
- (၂) တဏှ (ခလုဘ) ဂဝါန် - ဘိက္ခုနာ (. . .) မ (ရိမာဏာမ်
ဝေါဘက္ခိဝေ . . . ဒေဝ) ယိဗျာပိ၊ အပဝယမ်စတစ္စဗြီ
(ဣတ . . . သာဓုစ)
- (၃) သုမဋ္ဌစ မနသိကဂုဏဘာမိဇျေ (စရိမာ) နော (မာဝယား
ကဟမာ ယဒုဟသို့ သတိခါမ်ဘဝ) တီး အသျှာ တွါ
ဒါဒိ (အဒုတ္တာဗျတေ ယဒုတာ)
- (၄) အဝိဒ္ဓာဩတုယားသံဃ္ဍာရားသံဃ္ဍရပြတုယမ်ဝိညာ နာမ်
(ဝိညာနပြတုယမ်နာမရပမ် နာမဓူပပြတု) ယ (ခယမ်)
ပသာယတနမ်မသာ (ယတနပြတုယား သွရိမး)
- (၅) သွရိဂ ပြတုယယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပြတုယာတ တရီ
ဗ္ဗ (ပြတုယမ် ဥပါဒါနမ် ဥပါဒါန ပြတုယောဘု ဝေါဘု
တပြတုယာဇာတီး ဇာတိ ပြတုယာဇနာ)
- (၆) ရေကဝေါယ ပရိဒေဝ ဒုးခ ခေါရိမနသျှာပါ (ယာသာ
ဘဝန္တိစဝမ် အသျှကေဝလ) သျှမယာ (ကောဒုး) ခဏ္ဍ
နုသျှသမုဝ (ယောဘဝတိ . . . တယ)
- (၇) (မှ) ဓု နေစရိမာ မာဏာမ် တာဝယား စရိမာဏာမ်အပ
ယေးကတမ် (. . .) တဒနဘဝတုသျှနိရောဂါဒိ (. . .)
နိဂုဓုတေ (အဝိဒ္ဓာနိရောဓာဝ သံဃ္ဍာရ)

၄၁၀.၇ B/ 103227.
 ထန် ၁၀၀/၊
 မြန်မာစာပေအစ ဘိုးတက ၂ ၄ ၀၈. ၁၉

- (၈) နိ (ရော) ဝေသံဃ္ဍာရ နိရောဓာဝ ဝိညာန နိရောဓ၊ ဝိညာန
နိရောဂါနနော (မဂုပနိရောဓာ) နာမ ဂုပနိရောဓာတ်
ပဏ္ဍာယတန နိရောဓာပ (သာယတန နိရောဓာတ်သွရိ
ဂနိ ရောခါး)
- (၉) သွရိ ဂနိရောဝါ ဒေဝဒနာနိရောခေါ ဝေဒနာနိ
(ရောခေါယ်ဘရိ ဗ္ဗ) နိ (ရောခါးတရိဗ္ဗ) နိရောခါး ဥပ
ဒါန နိရောခါး ဘဝနိရောခါး (ဘုဝနိရောခါ ဇာတိနိ
ရောခေါ)
- (၁၀) ဇာ (တိ) နိရောခါဇရာမရကသောက (ပရိဒေဝ) ဒုးခ
(သုန္ဓသျှနိရောခေါ)
- (၁၁) ဘဝတိအယမုဗျတေစရိဗ္ဗာ (ဏာမ်အပဝ) ယာ စရိဗ္ဗာ
ကမ်ဝေါဘိက္ခုတး အာ (စယ) မိ ဂယိဗျာပိ အပဝယမ်
ဇက္ကတိမယ (ဒုတ္တမက္ကဒမေ)
- (၁၂) (တ) တိပြတုဗ္ဗမိ (ဒမအ) ဝေါစ ဒဘဂဝါနာ (ဣမ)
နာသတ္ထေဘိက္ခဝေါ (ဘာမိတမ်အ) ကျနန္တ (နိ-ဝေ)
ယစရိ မောယံ မာနေ (ကဝိတာရ) သျှာပိနော ဟရိဝလ
သျှယ (ဒ-အ)
- (၁၃) (ပြာ) ပု (ဏမ်) ဘာ (ဘ) ဝတုသရိဝသတ္တာနမ် အနတ္တရ
ညာဏာဝါပတေ၊ သာက္ခ (ဘိ) ကျစရိမာ နနောသရိ
ဝတြာနမောဝတေ (မဟာပရိနိ) ရိ ဝါဏ်ဝေတေဘမြ
ပရိဏ္ဍတိ၊

မြန်မာပြန်သော်

- (၁) ကျွန်ုပ်သည် ဤသို့ ကြားဖူးပါ၏။ အခါတစ်ပါး၌ ဘုရားရှင်သည် သာဝတ္ထိပြည်၊ အနာတပိတ်သေဌေးအရပ်၌ဖြစ်သော ဝေတာဝန်ကျောင်း၌ နေတော်မူ၏။
- (၂) ထိုအခါ ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတို့အားခေါ်တော်မူ၏။ ရဟန်းတို့ 'အရှင်ဘုရား' ဟုဆိုလျက် ရဟန်းတို့သည် ဘုရားရှင်အား လျှောက်တော်မူကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤသို့ ဟောတော်မူ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ငါ ဟောတော်မူသည်။ ၎င်းတို့ကို မှီသေစွာ (ကောင်းစွာ) နာကြားကြကုန်လော့။
- (၃) ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်ကို ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းလော့။ ရဟန်းတို့ . . . ဘဝသည် အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း။ ၎င်းသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းပင်တည်း။
- (၄) အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ သင်္ခါရ၏ အကြောင်းကြောင့် ဝိညာဉ်ဖြစ်၏။ ဝိညာဉ်၏အကြောင်းကြောင့် အာယတနခြောက်ပါးဖြစ်၏။ (ခြောက်ပါးသော အာယတနကြောင့် ဖဿ)
- (၅) ဖဿအကြောင်းကြောင့် ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာအကြောင်းကြောင့် တဏှာ၊ တဏှာအကြောင်းကြောင့် ဥပါဒါန်၊ ဥပါဒါန်၏အကြောင်းကြောင့် ဘဝ၊ ဘဝအကြောင်းကြောင့် ဇာတိ၊ ဇာတိအကြောင်းကြောင့် ဇရာ။

- (၆) သေခြင်းစိုးရိမ်စို့ကြွေးခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမချမ်းမြေ့ခြင်း၊ ကြေကွဲဝမ်းနဲခြင်းတို့ဖြစ်ကုန်၏။ (ဤနည်းတူ ခပ်သိမ်းသော) ဒုက္ခဆင်းရဲတို့ ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်၍ (လာကြကုန်၏)
- (၇) ဤတရားတော်ကို ဤသို့ ဆိုအပ်၏။ (အဘယ်သို့) ဤတရားပဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဤတရားပဖြစ်ပါသနည်း။ ဤတရားချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဤတရားချုပ်ငြိမ်းရသနည်း။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ . . .
- (၈) ချုပ်ငြိမ်း၏။ သင်္ခါရချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဝိညာဉ်ချုပ်ငြိမ်း၏။ ဝိညာဉ်ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် (နာမ်ရုပ်) ချုပ်ငြိမ်း၏။ နာမ်ရုပ်ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အာယတနခြောက်ပါးချုပ်ငြိမ်း၏။ အာယတနခြောက်ပါးချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဖဿချုပ်ငြိမ်း၏။
- (၉) ဖဿချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဝေဒနာချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် တဏှာချုပ်ငြိမ်း၏။ တဏှာချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဥပါဒါန်ချုပ်ငြိမ်း၏။ ဥပါဒါန်ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဘဝချုပ်ငြိမ်း၏။ ဘဝချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဇာတိချုပ်ငြိမ်း၏။
- (၁၀) ကုတိချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဇရာ ပရဏာသောဏ (ပရိဝေဝ) ဒုက္ခ (ဒေါမနဿ) နှင့် မြင်းစွာစိုးရိမ်စို့ကြွေးရခြင်းတို့ ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။ ဤသို့ဖြင့် အားလုံးသောဒုက္ခ (အပေါင်းသည် ချုပ်ငြိမ်းကုန်သည်)

(၁၁)ဖြစ်၏။ ဤတရားတော်ကို ငါဟောအပ်၏။ ဘို့ . . .
ရဟန်းတို့ ငါ တရားတော်ကို ဟောအံ့။ ငါ ဟောသော
တရားတော်ကို နှိသေစွာ ကြားနာသင့်၏။

(၁၂)ဘုရားရှင်သည် ဤတရားတော်ကို ဟောတော်မူပြီ။ ထို
ရဟန်းတို့သည် ဝမ်းမြောက်ကြကုန်လျက် ဘုရားရှင်
ဟောတော်မူအပ်သော တရားတော်မြတ်ကို နှစ်သက်ကြ
ကုန်၏။ ဤအရာသည် ကျောင်းပေါင်းများစွာ၏ အရှင်
ဟရိဗလ၏ ဓမ္မဒါနပင်ဖြစ်သည်။

(၁၃)ဤကုသိုလ်ကောင်းမှုကြောင့် ခပ်သိမ်းသောသတ္တဝါ
တို့၏ (ထက်) အတုမရှိမြင့်မြတ်သော ဉာဏ်တော်ကို
ရပါလို၏။ အရာခပ်သိမ်းအကျိုးငှာ ဘိက္ခုဓမ္မနန္ဒသည်
အနုသောဒနာပြုတော်မူလေ၏။ ဤကြေးတိုးကား မဟာ
ပရိနိဗ္ဗာနစေတီ၌ရှိ၏။

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ ကြေးတိုးမှ ၁၂ ကြောင်းမြောက်စာကို
ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကုမာဂုတ္တခေတ်တွင် သူကြွယ်ဟရိဗလသည်
မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံရာနေရာ၌ ပရိနိဗ္ဗာနစေတီကြီးကို တည်
ထားပူဇော်ခဲ့သည်။ ထူးခြားသည်မှာ ထိုစေတီကြီးအတွင်း၌ ပရိနိဗ္ဗာ
သမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ကြေးတိုးတွင်ရေး၍ ဓမ္မစေတီအဖြစ်
ပူဇော်ခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဟရိဗလသည် ပရိနိဗ္ဗာနစေတီတော်ကြီး
နှင့် ကပ်လျက်ရှိသော ပရိနိဗ္ဗာနလျောင်းတော်မူရုပ်ပွားတော်ကြီး
နှင့် ပရိနိဗ္ဗာနကျောင်းတော်၏ ဒကာလည်းဖြစ်သည်။

ကြေးတိုးစာ ၁၃ ကြောင်းမြောက် စာကြောင်း၌ပါရှိသော
ဘိက္ခုဓမ္မနန္ဒာသည် ဟရိဗလ၏ ဆရာအရှင်ဖြစ်၍ ငါးရာစုနှစ်
ပထမပိုင်းတွင် ကုသိနာရုံပရိနိဗ္ဗာနကျောင်းတော်၏ သံဃနာယက
ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ဤကြေးတိုးကို ကုမာရဂုတ္တခေတ် (ခရစ်ငါးရာစု) ခန့်က
ပစ္စည်းဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့က ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်
အခြားသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများလည်း တွေ့နိုင်စရာအကြောင်း
နို့တန်ရာသည်ဟုဆုံးဖြတ်ကာ ထိုနေရာတောက်ပိုင်းကို ဆက်လက်
တူးဖော်ကြ၏။ ထိပ်ပိုင်းမှ ၃၄ ပေ နက်သောနေရာ၏ မျက်နှာပြင်မှ
၉ ပေအရောက်တွင် မဆွေးမြေ့နေသောသစ်တို့ သစ်စများမှတစ်ပါး
ဘာမျှမတွေ့ရ။ ရေများစိမ့်ထွက်လာသဖြင့် နောက်ထပ်
ဆက်မတူးတော့ဘဲ ရပ်လိုက်ရလေသည်။

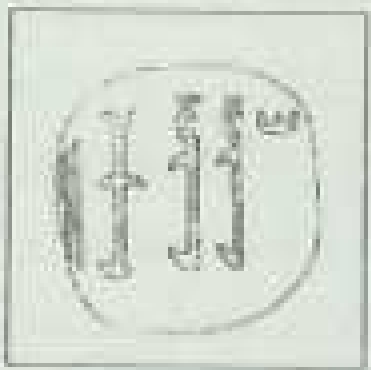
ထိုသို့ ဘုရားပွင့်ရာ မဇ္ဈိမဒေသတွင် အစောဆုံးစာပေ
အထောက်အထားများကို တိုးများပေါ်တွင် တွေ့မြင်ရသကဲ့သို့
မြန်မာပြည်တွင်လည်း အစောဆုံးစာပေအရေအသားကို တိုးပေါ်
၌ပင် တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် "မြန်မာစာပေအစ ဘိုးစာက" ဟု
ဆိုလျှင် လွန်စွာမထင်ပါ။

ဟန်လင်းအရိုးတိုတာ

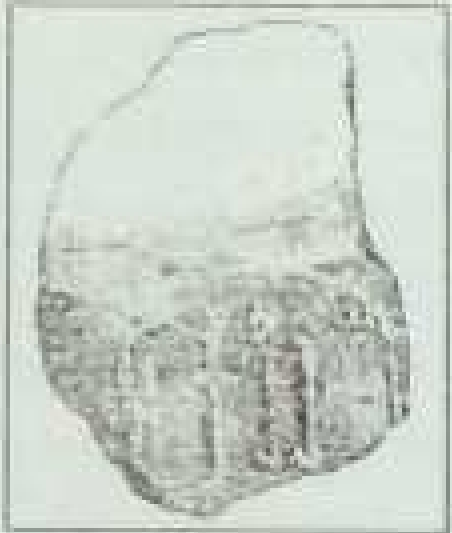
ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းအား တူးဖော်ရာတွင် ဘိုးခြမ်းကွဲ စုစုပေါင်း ၁၅၀၀၀ ကျော်မျှ စုဆောင်းရရှိခဲ့ပါသည်။ ယင်းတို့ကို အမျိုးအစား ခွဲရာတွင် ၂-

- ၁။ ရေတည်ဘိုးကြီး သို့မဟုတ် ရိက္ခာသိုလှောင်ဘိုး ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး စုစုပေါင်း ၁၆ မျိုး
- ၂။ အရွယ်လတ်ဘိုးပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ၁၂ မျိုး
- ၃။ အသေးစားဘိုးပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ၁၂ မျိုး
- ၄။ မြေပန်းကန်စောက်ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ၆ မျိုး
- ၅။ ဆုတ်ပြုတ်ဘိုး ၂ မျိုး
- ၆။ အင်တုံ ၄ မျိုး
- ၇။ မြေပန်းကန်လုံး ၉ မျိုး
- ၈။ မြေသောက်ရေခွက် ၂ မျိုး
- ၉။ ဆီမီးခွက် ၁ မျိုး
- ၁၀။ အထွေထွေ ၄ မျိုးဟူ၍ စုစုပေါင်း ၆၈ မျိုးရရှိပါသည်။

ဘိုးခြမ်းကွဲအချို့ပေါ်တွင် စတုဂံအကွက်တံဆိပ်ရာများအတွင်း၌ လူရှပ်ပုံ၊ ခေါင်းရှပ်ပုံ၊ သီရိဝစ္စပုံ၊ ခရုသင်းပုံ၊ ဖျာဝဂါးပျားပေါ်တွင် တွေ့ရတတ်သော ပလုတ်တုတ် သို့မဟုတ် ဘဒ္ဒပဌ၊ ငါးနှစ်ကောင်ပုံ၊ ကလသာဘိုးပုံတို့မှာ ထင်ရှားသည်။ ယင်းအမှတ်အသားများကို ဟိန္ဒူဘာသာဝင်၊ ဇိုန်းဘာသာဝင်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အလေးအမြတ်ထားကြသည်။ အထင်ရှားဆုံးသော ဘိုးအင်မှာမူ (၁) (၂) (၆) တည်ရှိရာလူနေရပ်ကွက်နှင့် အမှတ် (၁၀) (၁၀) ကုန်းမြို့ဝင်ပေါက်နေရာများ အမှတ် (၁၂) ဖြစ်သော သင်္ချိုင်းဝှေ့တစ်ခုတို့မှ ရရှိခဲ့သည့်စေတီသဏ္ဍာန်ပြုလုပ်ထားသော ဘိုးအဖုံးပင်ဖြစ်သည်။ တွေ့ရသမျှ အဖုံးအစအနအတွဲများကို ဆက်စပ်ကြည့်ရာတွင် စေတီ၏အင်္ဂါရပ်များဖြစ်သော ကြာလန်သဏ္ဍာန်ပြုလုပ်ထားသည့် ပစ္စယံတံတိုင်းများ၊ ကြာမှောက်သဏ္ဍာန်ဖောင်းရစ်များနှင့် ရှစ်မြောင့်ပိန္နဲတိုင်စသည့်စေတီ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ပေါ်ထွက်လာလေသည်။

ကရုဉာဉာဉာဉာဉာ တံဆိပ်

ရရကရဗယဉာဉာ အရာခပ်သိမ်းကို သိသော ပညာရှိ

အိုးတအနေဖြင့် အိုးခြမ်းကွဲနှစ်ခုပေါ်တွင် "ဝ" အက္ခရာနှင့် "ည" အက္ခရာများကို တွေ့ရသည်။ အမှတ် (၁၁) ကုန်း တရွေ့ မြို့ဝင်ပေါက်မှ ရရှိခြင်းဖြစ်ပြီး ခရစ် ၆-၈ ရာစုအက္ခရာများတဖြစ် ခန့်မှန်းပါသည်။

ထို့ပြင် အိုးခြမ်းကွဲနောက်ထပ်တစ်ခုတွင် ^{ရ ရ}ကစ ^{ဇ ဝ}ဇယ ဟူသည့် ^{ည ည}ည ည

သတ္တတဘာသာဖြင့် ဘွဲ့တံဆိပ်နာမည်တစ်ခုကို အဖောင်းအကြွ ဖြုလုပ်ထားလေသည်။

"အရာခပ်သိမ်းကို သိသောပညာရှိ" ဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ရသည်။

အေဒီ ၄ ရာစုနှင့် ၅ ရာစုအတွင်း ရေးသားသောစာလုံးများ ဖြစ်သည်ဟု ခန့်မှန်းကြပါသည်။

ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းတူးဖော်မှုများမှ လူသုံးအိုးတစ်ခွက်ယောက် များကိုသာမက အရိုးတိုး ၃၀ လုံးကိုလည်း သင်္ချိုင်းဂူများ၌ လည်းကောင်း၊ အမှတ် (၁၀) ကုန်းတောင်ဘက် မြို့ဝင်ပေါက်ကြီး၌ လည်းကောင်း တူးဖော်ရရှိခဲ့ပါသည်။ ရရှိသမျှ ၃၀ လုံးသော အရိုးတိုးများမှာ အကောင်းပကတိရရှိသည်ဟုတ်ဘဲ မြေတွင်း၌ ရှိစဉ်ကပင် ကွဲအက်ကြေမှုနေပြီး ၁၈ လုံးကိုသာ အကောင်းပကတိ လေ့လာနိုင်သည်။ အများဆုံးထင်ရှားသော အရိုးတိုးပုံစံသည် အခြေကား၍ အထက်သို့တစ်ဖြောင့်တည်း ရှူးတက်သွားသည့်ပုံ ဖြစ်၍ ပိဿနိုးမြို့ဟောင်းမှ တွေ့ရသောအိုးတိုးများနှင့်တူညီ၏။ သို့သော် ဟန်လင်းကြီးမှတွေ့ရသော အရိုးတိုးများသည် အခြယ်

အလွယ်နည်းပါးသည်။ များသောအားဖြင့် နှုတ်ခမ်းအနီး၌ လည်းကောင်း၊ အိုးအခြေ၌လည်းကောင်း၊ အပြင်သို့ အစွန်းထုတ် တတ်သည်သာများသည်။ ဤပုံစံမှလွဲ၌ သပိတ်ပုံသဏ္ဍာန်အရိုးတိုး ပုံစံ၊ ကွမ်းတစ်သဏ္ဍာန်ပုံစံများကိုလည်း တွေ့ရပေသည်။ သို့သော် ယင်းတို့မှာ အထက်ရှုဖောက်ကားသော ပုံစံလောက် အသုံး မများလှချေ။ အိုးအဖုံးများတွင်မူ ကွမ်းတစ်ကို မှောက်၍ထားသည့် သဏ္ဍာန်အချို့နှင့် အဖုံးစွန်း၌ ဝိန်တောင်များသဏ္ဍာန်ပြုလုပ်ထား သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အဖုံးအချို့တွင် ကြာဖူးသဏ္ဍာန်အနို့ များ တပ်ဆင်ထားသဖြင့် ဖွင့်ရာပိတ်ရာ၌ လက်ကိုင်အဖြစ် အသုံးပြု ခဲ့ကြောင်းထင်ရှား၏။

ဟန်လင်းကြီးသင်္ချိုင်းအရိုးတိုးမှ ဗျာစာများပါသော အရိုးတိုး တစ်လုံးကို တွေ့ရှိပါသည်။

ဝံ့ဒိုဝံတီ ဝံ့ ဥသးနွေကော့ဥပိ
 ဝံးတုဝဟိဥတုယံ
 မြတ်(သခင်) ဒုဝံတီ၏သာ၊နွေကော့၏မြေး
 မြတ်(သခင်) တုဝဟိ၏ ဝိမာန်တော်

ဟန်လင်းကြီးဘိုးတမှာ ပျူအက္ခရာများဖြစ်ပြီး ခရစ် ၄ ရာစု နှစ်က သုံးစွဲခဲ့သော အက္ခရာများဖြစ်ပါသည်။ လက်ရေးအရ ခရစ် ၃ ရာစုနှစ် အမရောတီမှာ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ဇဂ္ဂယပေတလက်ရေး နှင့် ဆင်တူပါသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားသည် ကံပဲလ လက်ရေးကို ယူငင်သုံးစွဲခဲ့ပါသည်။ ခရစ် ၇ ရာစုနှစ်တွင် ပွန်များသည် ပလ္လဝလက်ရေးကိုယူပြီး သုံးစွဲကြပါသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာများသုံးစွဲခဲ့သော လက်ရေးသည် ပလ္လဝ၊ ကံပဲလ လက်ရေးနှစ်မျိုးစား ရောနှောထားသည့်ပုံစံဖြစ်ပါသည်။

ဟန်လင်းငွေပလားအပုံးစာ

ရှေးဟောင်းကမ္ဘာ့စာများတွင် ဘိုးတင်ခွက်ယောက်များပေါ်၌ ရေးထိုးထားသည့်စာများမှာ အလွန်ရှားပါးကြောင်း တစ်ပြိုင်ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ရာထူးဌာနနှုတ်စာလောက် ရှေးပတ်များစွာ ရွှေ ငွေ ဘိုးတင်ခွက်ယောက်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြရာ ထိုပစ္စည်း များပေါ်၌ ကမ္ဘာ့စာများ ရေးထိုးထားသည်ကို ပို၍တွေ့ရခဲ့ပါ သည်။ ထိုသို့ ရှားပါးလှသည့် ငွေပလားအပုံးစာကို စစ်တိုင်းတိုင်း၊ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းမှ ဖော်ထုတ်ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ဖော်ထုတ် ရရှိသည့် ပစ္စည်းများမှာ -

- (က) ပျူအက္ခရာများပါသော ငွေထည်ပလားအပုံး (၂) ခု
- (ခ) ပန်းတန်လုံးပုံသဏ္ဍာန် ဖိုးဖိုးငွေခွက် (၂) ခွက်
- (ဂ) ငွေလွန်းကြီးတစ်ချောင်းနှင့် ငွေလွန်းလတ်နှစ်ချောင်းတို့

ဖြစ်ကြသည်။

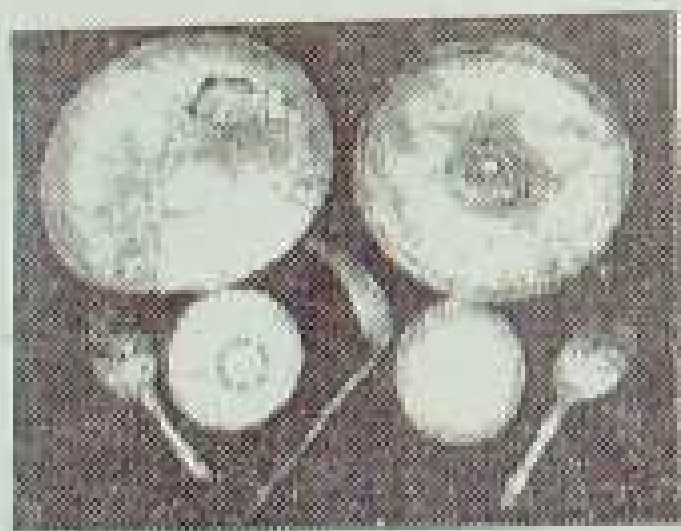
ထိုရှေးဟောင်းငွေထည်လက်ရာပစ္စည်းတို့မှာ လွန်ခဲ့သော ၁၅၀၀ ကျော်၊ ဘီစီ ၅ ရာစုခန့်ကာလမှ ပစ္စည်းများဖြစ်မည်ဟု ပညာရှင်များက သက်တမ်းခန့်မှန်းပါသည်။ ပျူခေတ်ဟန်လင်းမြို့ပြ

ယဉ်ကျေးမှုထွန်းကားစည်ပင်သည့်ကာလ၌ နန်းတွင်းသုံးပစ္စည်းများဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

ငွေလောင်းအစုံပေါ်ပု ဗျူစာများ။

ငွေထည်ဖလားအစုံတွင်ပါရှိသော ရှေးဟောင်းပျူစာတို့မှာ စာတန်းအနက် "မြတ်သောမင်းကြီး" ဟူသည့်စကားလုံးကိုသာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖော်နိုင်သေးပြီး ကျန်သည့်စာသားများကို မြည့်စုံစွာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖော်နိုင်ရန် သုတေသီပညာရှင်များက ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသည်။

ပျူစာပါသော ငွေလောင်းအစုံနှင့် ငွေထည်ပစ္စည်းများ။

ဝိကြမမင်းတို့၏ အစိုးရဘိုးတ

ပျူခေတ်သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းကို ရှေးဦးလက်မွန် ကွင်းဆင်းသုတေသနပြုခဲ့သူမှာ မြန်မာပြည်တွင် ပထမဆုံး ရှေးဟောင်းသုတေသနတာဝန်ခံဖြစ်သူ ဒေါက်တာ ဧဖိုးချားမား (Dr. E. Forchamer) ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤနယ်မြေ၌ ထူးထူးခြားခြား ဦးဦးဖူးဖူး သုတေသနပြုခဲ့သူကား ပြင်သစ်စစ်ဗိုလ်ချုပ် လီယွန်ဒီလီယေ (De Belinc, Leon) ဖြစ်၏။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင် ယင်းစစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် ကျောက်စာဝန် မစ္စတာတော်စိန်ခိုနှင့် တွဲဖက်တူးဖော်ခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မစ္စတာ တော်စိန်ခိုနှင့် မွန်စီဟာဗွန်ရော်ဇယ် (Donselle, mons) ဦးလူဖေဝင်း စသူတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မီး မကူးစက်မီကာလတိုင်အောင် သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းတွင် တူးဖော်ခဲ့ဖူးလေသည်။ ယင်းသို့ တူးဖော်တွေ့ရှိသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို အခြေခံကာ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို လည်းကောင်း၊ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုကို လည်းကောင်း၊ အထိုက်အလျောက် မြန်လည်ဖော်ထုတ်နိုင်ပေသည်။ သို့ရာတွင်

သရေခေတ္တရာနယ်မြေ၌ပင် သိပ္ပံနည်းကျသော စနစ်ဖြင့် ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲသည် ၁၉၆၃-၆၄ တွင် တူးဖော်ခဲ့ရာ သရေခေတ္တရာယဉ်ကျေးမှုနှင့်အတူ ယှဉ်တွဲတိုးတက်ခဲ့သည့် ဘိုး များကိုလည်း လေ့လာခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။

ဤတို့သည် သေဆုံးသူ၏ ရုပ်ကလာပ်ကို မီးရှို့ပြာချပြီး နောက် ဘိုးအတွင်း၌ထည့်၍ မြှုပ်နှံတတ်သည့်အလေ့အထအတိုင်း သရေ ခေတ္တရာခေတ်တွင်လည်း အစိုးဘိုးများဖြင့်ထည့်၍ မြှုပ်နှံလေ့ရှိ သည်ကို တွေ့ရသည်။ မင်းမိဖုရားနှင့် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏ ရုပ်အလောင်းများကိုမူ ကျောက်အစိုးဘိုးများတွင် ထည့်သွင်း၍ မြှုပ်နှံတတ်ကြသည်။ ဘိုးမတ်လည်တွင်လည်း ကမ္ပည်းစာရေးထိုး တတ်ကြသည်။ လူယာမန်များမှာမူ ရုပ်အလောင်းကို မီးရှို့ပြီးနောက် ကြွင်းကျန်သောပြာကို မြေဘိုးတွင်ထည့်သွင်း၍ မြှုပ်နှံတတ်ကြ သည်။ သရေခေတ္တရာတွင် တွေ့ရသော မြေအစိုးဘိုးများမှာ အဖိုး အပိတ်ပါသော ဘောင်မောက်ဘိုးများဖြစ်၏။ ဘိုးတို့တွင် မောင်း ရစ်များ ဖော်ထား၏။ သပိတ်ပုံစံအစိုးဘိုးများကိုလည်း မကြာမကြာ တွေ့ရတတ်၏။ ယင်းအစိုးများအတွင်း အစိုးပြာများနှင့်အတူ သေသူ၏ အသုံးအဆောင်လက်စွပ်၊ ပုတီးစေ့ စသော အသေးအမွှ ဝတ္ထုများကို ထည့်သွင်းမြှုပ်နှံလေ့ရှိသည်။ သရေခေတ္တရာအစိုး ဘိုးများ၏ ထူးခြားချက်မှာ ပီသန်းနှင့် ဟန်လင်းမြို့များ၌ မြေဖြင့် ပြုလုပ်ထားသောအစိုးဘိုးများကို သုံးစွဲကြသော်လည်း သရေခေတ္တရာ ၌မူ ကျောက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသောအစိုးဘိုးများကို သုံးစွဲကြောင်း တွေ့ရသည်။

မှော်စာဘုရားကြီးတောင်အက်ပေနှစ်ရာ့တစ်ဆယ် (ကိုက် ၇၀) ကွာသောနေရာမှ ခရစ်နှစ် ၁၉၁၂ ခုနှစ်အတွင်း ကျောက်စာ ဝန် မစ္စတာ ထော်စိန်ခို တူးဖော်သောအခါက သီဟဝိကြမမင်းနှင့် ဟရိဝိကြမမင်းတို့၏ အစိုးဘိုးနှစ်လုံးကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ယင်း ကျောက်အစိုးဘိုးနှစ်လုံးသည် အရွယ်တူမဟုတ်ကြပေ။ ဘိုးကြီး သည် အမြင့် ၃ ပေ ၁ လက်မခွဲ၊ အချင်း ၁ ပေ ၅ လက်မရှိသည်။ ထို့နောက် ဆက်လက်၍ ကျောက်စာဝန် မစ္စတာ ချားဒွန်ရော်လယ်က တူးဖော်သောအခါ ၁၉၁၂ ခု၊ အောက်တိုဘာလအတွင်းတွင် သူရိယဝိကြမမင်းအစိုးဘိုးကိုလည်းကောင်း၊ ၁၉၁၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော် ဝါရီလအတွင်းတွင် သူရိယဝိကြမမင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော အစိုးဘိုး နှင့် မြေဘိုးကို ထပ်မံတွေ့ရှိပြန်သည်။

အထက်ပါတွေ့ရှိသည့်အစိုးဘိုးငါးလုံးအနက် ဝိကြမမင်းတို့၏ အစိုးဘိုးလေးလုံးမှာ သဲကျောက်ဖြင့် ထွင်းထုထားပြီး မည်သူမည်ဝါ မသိရသော အစိုးဘိုးတစ်လုံးမှာ မြေကို ဖိပုတ်၍ပြုလုပ်ထားသော ဘိုးဖြစ်သည်။ ဝိကြမမင်းတို့၏ အစိုးဘိုးတို့မှာ အရွယ်အစားကြီးမား ပြီး မြေဘိုးများမှ အစိုးဘိုးကြီးများ၏ သုံးစွဲတစ်ပုံခန့်သာ ရှိပါသည်။ ထိုမြေအစိုးဘိုးမှာ မင်းတို့ထက် ရာထူးအဆင့်ငယ်သူများ၏ အစိုးဘိုးဖြစ်မည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။ မင်းသားတစ်ဦးဦး၏ အစိုး ဘိုးဖြစ်မည်ဟုလည်း ခန့်မှန်းကြသည်။

၁၉၁၁ ခုနှစ်တွင် ကျောက်အစိုးဘိုးတစ်လုံး တူးဖော်ရရှိခဲ့ သော်လည်း ကမ္ပည်းစာများပါရှိခြင်း မရှိပါ။ အရွယ်အစားလည်း

သေးငယ်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ သရေခေတ္တရာမှ တူးဖော်ရရှိသည့်အစိုးတုံးများမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းလှသောအစိုးတုံးများဖြစ်ကြပါသည်။ အခြားအခြားသော သာမန်မြေအစိုးတုံးငယ်များတွင် ကမ္ဘည်းအက္ခရာရေးသားမပါရှိသော်လည်း ကောက်အစိုးတုံးကြီးလေးလုံးနှင့်မြေအစိုးတုံးကြီးတစ်လုံးတို့မှာ ကမ္ဘည်းစာများရေးထိုးပါရှိသဖြင့် အကုန်အစင်မဟုတ်ကြသော်လည်း ထိုကမ္ဘည်းစာများကို ကြိုးစားဖတ်ရှုသောပညာရှင်များ၏ ဖော်ထုတ်ချက်အရ ထိုအစိုးတုံးကြီးများမှာ သရေခေတ္တရာမြို့တွင် တုပ်စိုးသွားသော ဝိကြမမင်းတို့၏အစိုးတုံးများဖြစ်ကြောင်း အံ့ဩဖွယ် သိရှိကြရတော့သည်။ ကွန်ပဲတို့၏ ရှေးဟောင်းရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် ဖော်ပြမပါရှိသော ဤဝိကြမမင်းတို့၏ အစိုးတုံးများဖြစ်နေသောကြောင့်လည်း ပိုမို၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းနေပါတော့သည်။

ထိုအစိုးစာများကို ဝေါက်တာ စံတိုဗလက်ဒင်ထံ ပေးပို့၍ အကူအညီတောင်းခံခဲ့ရာ အစိုးတုံးကြီး ၄ လုံးမှာ -

- (၁) သီဟဝိကြမမင်းအစိုးတုံး
- (၂) ဟရိဝိကြမမင်းအစိုးတုံး
- (၃) သုရိယဝိကြမမင်းအစိုးတုံး
- (၄) သုရိယဝိကြမမင်း၏အနွယ် သက်ဆိုင်သူ၏အစိုးတုံးတို့

ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ အစိုးတုံးကြီးများမှာ အေဒီ ၆ ရာစုခန့်က ဖြစ်ပည်ဟု ခန့်မှန်းပါသည်။

ထိုအစိုးစာများကို တွေ့ရှိရခြင်းကြောင့် သရေခေတ္တရာခေတ် ဗျူဟို၏ စာပေယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်း၊ ဗျူမင်းဆက်များ၏

အထောက်အထားစသည့်သမိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို လေ့လာခွင့်ရရှိသဖြင့် သမိုင်းတန်ဖိုးကြီးမားလှပါသည်။

အစိုးတုံးကြီးလေးလုံးတွင် သေဆုံးသူတို့အား ရည်ညွှန်းသည့် စာကြောင်းတစ်ကြောင်းစီ ရေးထိုးထားပါသည်။ ထိုစာများကို ဝေါက်တာ စံတိုဗလက်ဒင်က အောက်ပါအတိုင်း ဖတ်ရှုပေးခဲ့ပါသည်။

- ၁။ ၃၅- ၃ (အေဒီ-၆၇၃) တွင် သုရိယဝိကြမမင်း၏ အနွယ်တော်များ နတ်ရွာစံသည်။
- ၂။ ၅၀- ၃ (အေဒီ-၆၈၈) ၅ လ သုရိယဝိကြမကိုယ်တော်တိုင် နတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၆၄ နှစ်။
- ၃။ ၅၇- ၃ (အေဒီ-၆၉၅) ၂၁ ၂၄ ရက် ဟရိဝိကြမနတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၄၁ နှစ် ၇ လ နှင့် ၉ ရက်။
- ၄။ ၈၀ ပြည့်နှစ် (အေဒီ-၇၁၈) ၂ လ ၄ ရက် သီဟဝိကြမ နတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၄၄-နှစ် ၉လနှင့် ၈ရက် ၂၀။

ထိုအစိုးတုံးပါ တုံးစာများနှင့်ပတ်သက်သော သက္ကရာဇ် အထောက်အထားများကို ဝေါက်တာအောင်က "ဗျူဟိုသည် ဗျူသက္ကရာဇ်ဟုခေါ်သော ကိုယ်ပိုင်သက္ကရာဇ်စနစ်ကို အေဒီ ၇၈ ခုနှစ်တွင် အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း မှန်နန်းရာဇဝင်၌ အသေအချာဆိုသည်။ ဤသက္ကရာဇ်ကို သိကြားမင်းက ပုဏ္ဏားယောင်ဆောင်၍ လက်မှတ်ပေးခဲ့သည်ဟု မှန်နန်း၌ ဖော်ပြပါရှိသည်။ ဤပုဏ္ဏားတို့တွင်

ပျူသက္ကရာဇ်မှာ အိန္ဒိယစေတပ်ညာရှိတစ်ဦးက စတင်ခဲ့သည့် သက္ကရာဇ်ဖြစ်သည်ဟူသော အရေးပါသည့် အချက်ပါရှိနေပေသည်။ ပျူသက္ကရာဇ်ဟူသည်မှာ အိန္ဒိယမှ (သက္ကမင်းဆက်တို့ စတင်သတ်မှတ်သုံးစွဲခဲ့သည့်) သက္ကရာဇ်ပင်ဖြစ်သည်။ အာသောကမင်းကြီး၏ ဗုဒ္ဓသာသနာအိုးဖြင့်အားပေးမှုကို အမှီပြု၍ အိန္ဒိယနှင့် အင်ဒိုချိုင်းနားတို့တွင် သုံးစွဲလျက်ရှိသော သာသနာသက္ကရာဇ်ကို သက္ကမင်းဆက်သုံး သက္ကရာဇ်က ဖယ်ရှားအစားဝင်လာသည်။ အစိုးအိုးများမှ ခုနှစ်တို့မှာ သက္ကမင်းဆက်သုံး သက္ကရာဇ်များဖြစ်ကြောင်း ဝိကြမဟူသော အိန္ဒိယဘွဲ့အမည်က သက်သေထူလျက်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်ရကား ခုနှစ်တို့မှာ သေချာရေရာလှ၍ ခရစ်သက္ကရာဇ်ဖြင့် ဆိုသော် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- သုရိယဝိကြမ အေဒီ - ၁၂၈ ကွယ်လွန်သည်။
- ဟရိဝိကြမ အေဒီ - ၁၃၅ တွင် ကွယ်လွန်သည်။
- သီဟဝိကြမ အေဒီ - ၁၅၈ တွင် ကွယ်လွန်သည်။ ဟု

ဆိုပါသည်။

ဒေါက်တာသန်းထွန်းကလည်း ဝိကြမမင်းတို့ အသုံးပြုသော နှစ်များကိုဖော်ပြရာ၌ -

ပျူတို့သုံးစွဲသော လက်ရေးသည် ရုပ္ပလက်ရေးဖြစ်၍ သုံးစွဲသော နှစ်မှာလည်း အေဒီ ၃၁၉ ခုနှစ်တွင် စသော ရုပ္ပနှစ်ပင်ဖြစ်နိုင်ရာ၏ဟု ယူဆလျက် ပျူနှစ်ကို (၃၁၉) ပေါင်း၍ အေဒီနှစ်ကို ပြလိုက်ပါသည်။ အချို့ဆရာတို့က

အေဒီ ၆၃၈ တွင်စသော သက္ကရာဇ်ဖြစ်ရာ၏ဟု ပျူနှစ်ကို ၆၃၈ ပေါင်း၍ ခရစ်နှစ်ကို ပြသော အယူအဆလည်း ရှိသည်။

ဟူ၍ ပျူနှစ်ကို အေဒီနှစ်နှင့် ဖလှယ်ပြခဲ့ပါသည်။ တို့အခါ -

- ၁။ ၃၅-ခု (အေဒီ-၃၅၄) တွင် သုရိယဝိကြမ၏ အရွယ်တော်များ ဗုံလွန်သည်။
- ၂။ ၅၀-ခု (အေဒီ-၃၆၈) ၅၄ သုရိယဝိကြမကိုယ်တော်တိုင် ဗုံလွန်သည်။ သက်တော် ၆၄ နှစ်။
- ၃။ ၅၇-ခု (အေဒီ-၃၇၆) ၂၈-၂၄ ရက် ဟရိဝိကြမ ဗုံလွန်သည်။ သက်တော် ၄၁ နှစ် ၇ လနှင့် ၉ ရက်။
- ၄။ ၈၀ ပြည့်နှစ် (အေဒီ-၃၉၉) ၂၈-၄ ရက် သီဟဝိကြမ ဗုံလွန်သည်။ သက်တော် ၄၄ နှစ် ၉ လနှင့် အရက် ၂၀။

ဟူသော အစီအစဉ် ဖြစ်လာသည်။

၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ဘုရားထောင်ဘုရားပျူအစိုးအိုး တူးဖော်ရရှိသည့်အခါ ထိုကျောက်စာပါ ရက်စွဲများနှင့် ဝိကြမမင်းတို့၏ အစိုးအိုးဟာကို ညှိနှိုင်း၍ ဘာသာပြန်ရာတွင် ယခင်အစိုးအိုးကျောက်စာမှာ -

- ၁။ ၄၁-ခု ၇ လနှင့် ၉ ရက် ဟရိဝိကြမနတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၅၇ နှစ် ၂ လ ၂၄ ရက်။

၂။ ၄၄-ခု၊ ၉ လနှင့် ရက် ၂၀ သီဟဝိကြမနတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၈၀။

၃။ ၆၄-ခု၊ သူရိယဝိကြမ နတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၅၀ နှစ်၊ ၅ လ။

ဟူ၍ဖြစ်လာပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်သောအခါ ဟရိသည် ရှေ့သို့ ရောက်လာ၍ ဟရိ၊ သီဟနှင့် သူရိယဟူ၍ မင်းသုံးပါးအစဉ်လိုက် ဖြစ်လာသည်။ ထိုအခါ ဘုရားထောင်စာရင်းနှင့် ကိုက်ညီကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဘုရားထောင်ပျူအရိုးစာတွင် တွေ့ရသော မင်းဆက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ဦးစံဝင်းက ယခင်ခေါက်တာစီဘိုဘလက်ဒင် ဖတ်ရှုပေးခဲ့သော ဝိကြမမင်းတို့၏ သေဆုံးသည့်ခုနှစ်နှင့် အသက်ကို ရှေ့နောက်အစီအစဉ် ပြောင်းပါသည်။ ထို့နောက် ဟရိဝိကြမမင်းကို အစတွင်ထား၍ ခုနှစ်စီစဉ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့သို့ စီစဉ်ခြင်းဖြင့် ရက်စွဲအသစ်ပြင်ဆင်လိုက်ပါသည်။ အသစ်ရသော အရိုးတိုးလေးလုံးမှ စာများမှာ -

- ၁။ ၄၁-ခု (အေဒီ-၃၆၀) တွင် ဟရိဝိကြမမင်း နတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၅၇ နှစ် ၂ လ ၂၄ ရက်။
- ၂။ ၄၄-ခု (အေဒီ-၃၆၃) တွင် သီဟဝိကြမမင်း နတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၈၀ နှစ်။
- ၃။ သူရိယဝိကြမ၏ မိဖုရားနတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၃၅ နှစ်။
- ၄။ ၆၄-ခု (အေဒီ-၃၈၃) တွင် သူရိယဝိကြမနတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၅၀ နှစ် ၅ လ။

အထက်ပါ ပြင်ဆင်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ခေါက်တာသန်းထွန်းကလည်း သုံးသပ်တင်ပြရာတွင် -

၁၈ မတ်၊ ၁၉၉၃ မှာတွေ့တဲ့ မော်လာဘုရားထောင်အရိုးတို့ကောက်စာကြီးအရ အစီအစဉ်ကြမမင်းဟာ ၈၄ ခုနှစ် (အေဒီ- ၃၆၃) မှာ နတ်ရွာစံတယ်လို့ပါတယ်။ အခုပြောတဲ့ ဝိကြမမင်းဆက်ဟာ ပျူမြို့တော်မြို့ကျေတြ(သီရိခေတ္တရာ) မှာ ခရစ်နှစ် နှစ်စလောက်ကပဲ အုပ်ချုပ်စိုးစံနေကြပြီလို့ ထင်ပါတယ်။

ဟူ၍ ဝိကြမမင်းတို့ သေဆုံးသည့် ခုနှစ်အသက်တို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။

မြို့ကျေတြတူးဖော်ရေးက ဘုရားထောင်မှာ ၁၈ မတ် ၁၉၉၃ က ကောက်အရိုးတိုးကြီးတစ်ခုရပါတယ်။ အဲဒီအရိုးတိုးစာမှာ လူပုဂ္ဂိုလ်ခုနှစ်ဦးရဲ့ နာမည်တွေကို တွေ့ရတယ်။ နာမည်တွေကို တန်းစီလိုက်ရင် -

- ဒေဝမိတြ (နတ်ချစ်သူ)
- ဟရိဝိကြမ (ဇိဿနိုးနတ်မင်းမဲ့လက်မိုး)
- သီဟဝိကြမ (ခြင်္သေ့ကဲ့သို့ ရဲရင့်သူ)
- သူရိယဝိကြမ (နေကဲ့သို့ ထွန်းတောက်သူ)
- မြို့ထုဝိကြမ (အရိုးနတ်မင်းက စောင်မသူ)
- ဇတြတတဝိကြမ (အမျိုးတကာထိတ်လန့်သူ)နဲ့
- အစီအစဉ်ကြမ (နေမျိုးအသရေရှိသူ)
- လို့ တွေ့ရပါတယ်။

၁၉၁၂ က ငြိကျေကြမာ ပဉ္စအစိုးတိုးလေးလုံး တွေ့ခဲ့ရဖူးပါ
တယ်။ ဖတ်လိုရတဲ့ နာမည်တွေက

သုရိယဝိကြမ

ဟရိဝိကြမ

သီဟဝိကြမ

ဆိုတဲ့ ဝိကြမပင်းဆက်က ရှင်ဘုရင်တွေရဲ့ ဘွဲ့အမည်တော်တွေ
ဖြစ်ပါတယ်။ ဘုရားထောင်ကျောက်စာနဲ့ စစ်ဟပ်ကြည့်ရင် သိရတဲ့
ပင်းတို့နဲ့အဖြစ်အပျက်တွေက

၁၉ ရက် ၇ လ ၄၁-ခုနှစ် (ခရစ်နှစ်-၁၂၀ ခု) မှာ သက်တော်
၅၇ နှစ် ၂ လနဲ့ ၂၄ ရက်ရှိတဲ့ ဟရိဝိကြမနတ်ရွာစံတယ်။

၂၀ ရက် ၉ လ ၄၄-ခုနှစ် (ခရစ်-၁၂၃ ခု) မှာ သက်တော်
၈၀ နှစ် ၂ လနဲ့ ၄ ရက်ရှိတဲ့ သီဟဝိကြမနတ်ရွာစံတယ်။

သက်တော် ၃၅ နှစ်မှာ (မိဖုရား) သုရိယဝိကြမ နတ်ရွာစံ
တယ်။

သက်တော် ၅၀ နှစ် ၅ လမှာ သုရိယဝိကြမ (ကိုယ်တော်တိုင်)
၆၄ ခုနှစ် (ခရစ်နှစ်-၁၄၃ ခု) မှာ နတ်ရွာစံတယ်။

ဝိကြမပင်းဘယ်နှစ်ပါးရှိတယ်လို့ (စာရင်းစာချုပ်) မပြော
ပြနိုင်ပါ။

ဒါပေမယ့် ဘုရားထောင်က အစိုးတိုးစာနဲ့ ပေါင်းတဲ့
အခါ နောက်မင်းတစ်ပါးရဲ့ ဘွဲ့တစ်ခုကိုထပ်ပြီး ရပါ
သေးတယ်။

အဝိကျေကြမ၊ ၈၄ ခုနှစ် (ခရစ်နှစ်-၁၆၃) မှာ နတ်ရွာစံ
တယ်။

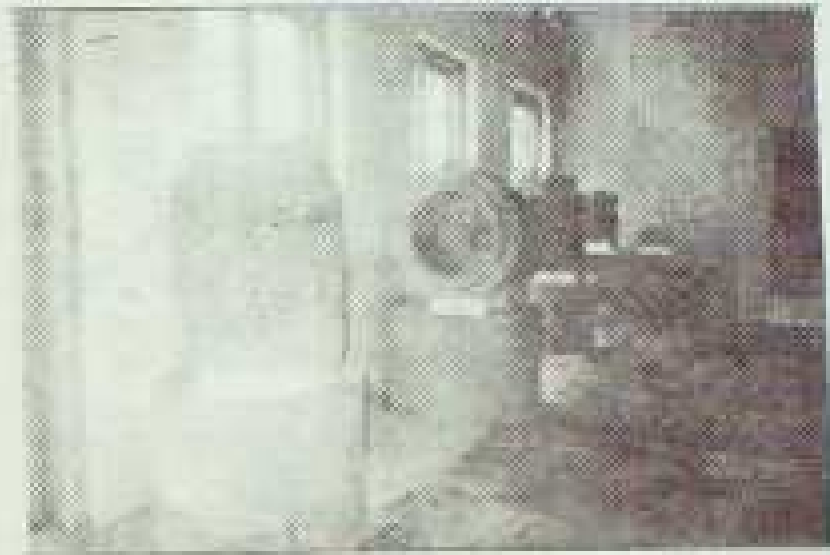
အရင်က သူတို့ရေးထိုးခဲ့တဲ့ ရက်စွဲကို သက္ကရာဇ်လို့
ထင်မိတယ်။ ရှေးလက်ရေးပညာအရ ကောက်တဲ့အခါ
ရုပ္ပဒေဠတ်လက်ရေးဖြစ်တယ်လို့ ပြောနိုင်တယ်။
ရှေးဟောင်းသုတေသနပညာအရ ငြိကျေကြမဟာ ခရစ်
တစ်ရာစု နှစ်ထက်နောက်မကွပါ။ ဒါကြောင့်အရင်က
ရုပ္ပဒေဠတ်လက်ရာလို့ ပြောမိတာကို သကဒေဠတ်လက်ရာ
လို့ ပြင်ဆင်တယ်။ ခရစ်နှစ် ၇၈-၇၉ ခုမှာ စတင်သုံးစွဲတဲ့
သက္ကရာဇ်ဖြစ်ပါတယ်။

ဟု ပြင်ဆင်ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ပညာရှင်တို့၏ အယူအဆတွင် ပဉ္စနှစ်ကို ဖလှယ်ရာ၌ အသုံး
ပြုသော ခုနှစ်မှာ အဖိုးအစား ကွာခြားသဖြင့် တင်ပြပုံမျိုး ကွာခြား
ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဒေါက်တာစီတိုဘလက်ဒင်၏ အယူအဆကို
တင်ပြရာ၌ ၆၃၈ ပေါင်း၍ မြန်မာသက္ကရာဇ်ကို အခြေခံကာ
ပြောင်းလဲပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ဝင်းကမူ ရုပ္ပနှစ်ကို အခြေခံ
ကာ ၃၁၉ ပေါင်း၍ ပြောင်းလဲပေးပါသည်။ ဒေါက်တာသန်းထွန်း
က သကနှစ်အဖြစ် ၇၈ ပေါင်း၍ ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။

မစ္စတာဘလက်ဒင်က သုရိယဝိကြမဆွေမျိုး၏ အစိုးဘိုး
ပတ်လည်ပဉ္စဟာကို ၇-ရာစု (၆၇၃-ခုနှစ်) အထောက်အထားဟု ခန့်မှန်း
ထား၏။ ယင်းခန့်မှန်းချက်ကို လက်ခံနိုင်စေကာမူ အစိုးဘိုးပင်ပိုင်း

မှ ကမ္ဘာ့စာကို တစ်ချိန်တည်း ရေးထိုးသော ခေတ်ပြိုင်အရေး အသားဟု မယူဆနိုင်ချေ။ အရိုးတိုးပတ်လည်စာတန်းများသည် ရာဇကုမာရ် (မြဝေတီ) ကျောက်စာ အရေးအသားနှင့် ပိုမိုနီးစပ် သည်။ ရဆွဲများနှင့် ဣသရ (လုံးကြီးတင်) အက္ခရာကို ရှည်ရှည် မရေးဆွဲချေ။ ဗြဟ္မီအက္ခရာဖောက်ဆင့် ရေးထိုးခြင်းလည်း မရှိ ပါချေ။ အရိုးတိုးဖင်ပိုင်းမှ စာကြောင်းများတွင် ရဆွဲနှင့် ဣသရ တို့ကို ရှည်ရှည်ရေးဆွဲထားကာ စာတန်းများအကြား၌ ဗြဟ္မီအက္ခရာ များညှပ်ရေးထားသည်။ ထို့ထက် ထူးခြားသော အချက်တစ်ရပ်ကို ဆင်ခြင်အပ်သည်မှာ အရိုးတိုးများတွင် စာတန်းတို့ကို တိုးပတ်လည် ၌ ဖတ်ရှုရန် ရေးထွင်းထားသဖြင့် ထို့ထက်ရှည်လျားသော ကျောက်စာကို အရိုးတိုးသာမန်အနေအထားတိုင်း တည်ထား သည့်အခါ မတွေ့မြင်နိုင်သော အောက်ခြေဖင်ဘက်တွင် ထပ်မံ ရေးထိုးခြင်း မပြုတန်ရာ။ သူရိယဝိကြမဆွေမျိုး၏ အရိုးတိုးဖောက် ပိုင်းစာများကို စေတုစွာ လေ့လာပါက ထင်ထင်ရှားရှား မြင်ရသော စာတန်းရှည် ၇ ကြောင်း၏ အထက်နှင့် အောက်တွင် တစ်ပိုင်း တစ်ပြတ်ဖြစ်နေသော ယူအက္ခရာများကို တွေ့နိုင်လေသည်။ ထို့အပြင် စာတန်းရှည်ကြီးများ၏ အစွန်းနှစ်ဖက်တွင် ကွက်လပ် အနည်းငယ်မှ မကျန်ဘဲ စာသားများ အဆက်ရှိနေဟန်ကို တွေ့နိုင် ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဖင်ပိုင်းမှ စာတန်းများသည် ရှေးဦးစွာ ကျောက် တုံးကြီးတစ်ခုပေါ်တွင် ရေးသားထွင်းထုပြီး ရှိနှင့်ဟန်တူသည်။ ယင်းကျောက်တုံးကို အရိုးတိုးပြုလုပ်ရန် ဆစ်လိုက်သည့်အခါတွင်

မုတ်စာပြတိုက်ရှိ ဝိကြမပမင်းအရိုးတိုးများ

ကျောက်စာတစ်ချက်ကို ဖြတ်၍ ဝိကြမပမင်းအရိုးတိုးစာကို ဖော်ပြသည်။
 ၇။ ၈။ ၉။ ၁၀။ ၁၁။ ၁၂။ ၁၃။ ၁၄။ ၁၅။ ၁၆။ ၁၇။ ၁၈။ ၁၉။ ၂၀။
 ၂၁။ ၂၂။ ၂၃။ ၂၄။ ၂၅။ ၂၆။ ၂၇။ ၂၈။ ၂၉။ ၃၀။

ဝိကြမအရိုးတိုးစာ (၁)

ဝိကြမအရိုးဘိုးစာ (၂)

ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင်
 ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင်
 ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင်

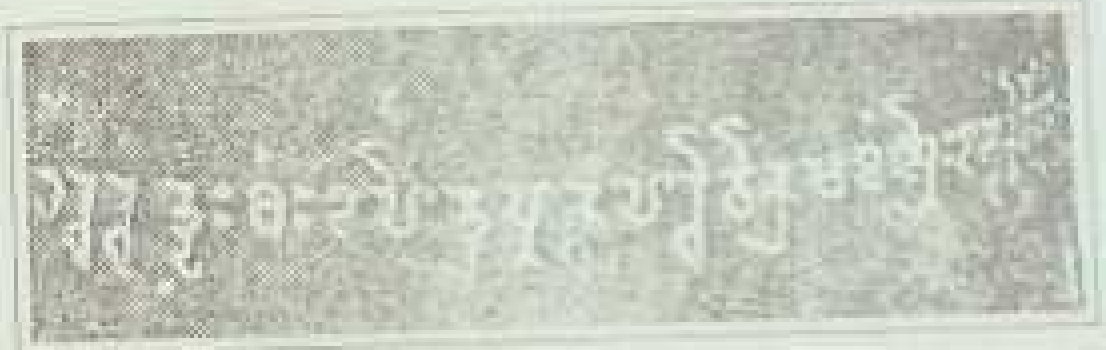
ဝိကြမအရိုးဘိုးစာ (၃)

ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင်
 ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင်

ဝိကြမအရိုးဘိုးစာ (၄)

ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင်
 ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင် ဤအရိုးစာကို ပြုစုရာတွင်

ကျောက်စာ၏ အထက်အောက်နှင့် ဘေးပွန်းများမှ စာသားများသည်
 မင်ပိုင်းစက်ဝိုင်းပုံဆစ်လုပ်ရာ၌ ပါသွားခြင်းဖြစ်နေသည်။
 သို့ဖြစ်လေရာ ယင်းကျောက်စာသည် အရိုးဘိုးစာပတ်လည်စာတန်း
 ထက် ရှေးကျသည်ဟု ယူဆနိုင်၏။ ဤတွင် အလားတူကျောက်စာ
 ဖြစ်သော ဘိုးပတ်လည်ကျောက်စာများနှင့် ခေတ်မတူဘဲ ၇-ရာစု
 ထက်စောမည်ဖြစ်ပေသည်။

ဤအရိုးဘိုးစာ (၁) ဟင်္ဂါဝိကြမပတ်၏ အရိုးဘိုးစာ

“ တူး ဝံး ဥဟိ ကြဟူက ဟင်္ဂါဝိကြမ ဝံး သိုး စသု
 ကိုဝေ ဟို ထိ ဇူ ဤ ဝံ တက်ဝ ဥသိုး သိုး ဝံ
 သု တံ ဝေ ကို ထိ ဇူ ဤ ထာ ထိ တူး ဝံး ဥ ဝှ တွေး ယံ
 ၅၇ ဝှ (တေဒီ ၃၇၆) ၂၀၀ ၂၄ ရက် ဟင်္ဂါဝိကြမ ဝံ
 လွန်သည်။ သက်တော် ၄၁ နှစ် ၇လ နှင့် ၉ ရက်

(ခေါက်တာစိဘိလက်ခင်)

၄၁ ခု (အေဒီ ၃၆၀) ဂုလ နှင့် ဉရက် ဟာပီကြံပ
နတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၅၇ နှစ် ၂လ ၂၄ ရက်
(ဦးစံဝင်း)
မင်းမြတ် ဟာပီကြံပ ၅၇ နှစ် ၂လ နှင့် ၂၄ ရက်
(တြဟူက) သေသည်။ (တက်ခ)၏ နှစ် ၄၁ နှစ် ဂုလ
နှင့် ဉရက် မင်းမြတ်ဘိုးတိုး

ပုဗ္ဗဘိုးတိုးတ (၂) သီဟင်္ဂါကြံမပင်း၏ ဘိုးဘိုး

“ “ တွာ ဝံး ဥဗ္ဗ သူဗ္ဗ သီဟင်္ဂါကြံပ ဝံး သို့ ပြံ သူဝေ
တို့ တီ ဖျှ ဝံး တက်ခ ဥသို့ သို့ ဝံး သူ ဝံး ဝေ
ဣာ တီ ဖျှ ဝံး တွာ ဝံး ဥ ဝံး ဝေ
၈၀ ပြည့်နှစ် (အေဒီ ၃၉၉) ၂လ ၄ရက် သီဟင်္ဂါကြံပ
ပျံလွန်သည်။ သ်တော် ၄၄ နှစ် ၉ လ ၂၀ ရက်
(ဒေါက်တာစံဘိုးဝလက်ခင်)

၄၄ ခု (အေဒီ ၃၆၃) ဉ္စလ နှင့် ရက် ၂၀ သီဟဝိကြမ နတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၈၀။

(ဦးစံဝင်း)

မင်းမြတ်သီဟဝိကြမ ၈၀ နှစ် ၂၀၀ ၄ ရက် သေသည်။

(တက်ခ)၏ နှစ် ၄၄ နှစ် ဉ္စလ နှင့် ၂၀ ရက်။

မင်းမြတ် အရိုးတိုး။

ပျူအရိုးတိုး (၃) သူရိယဝိကြမမင်း၏

အနွယ်တော်များ အရိုးတိုး

“ “ တူး ဝံး ဥဟိ သူရိယ ဝိကြမ ဝံး ဥဝေး ဝံး တု တီ ပွို သိုး ဟီး သု ပီ င တက်ခဥသိုး ဝံး

ဥ ရု ကွေး ယ

၃၅ ခု (အေဒီ ၃၅၄) တွင် သူရိယဝိကြမ၏ အနွယ်တော် (များ) ပျံလွန်သည်။

(ဒေါက်တာ စီအိုလက်ခင်)

သူရိယဝိကြမ၏ မိဖုရား နတ်ရွာစံသည်။ သက်တော် ၃၅ နှစ်။

(ဦးစံဝင်း)

မင်းမြတ်သီဟဝိကြမ မြတ်မိဖုရား (ကို ဝံး တုတီပွို) ၃၅ နှစ် သေသည်။ (တက်ခ) ၏ နှစ်မြတ်သောအရိုးတိုး။

ပျူအရိုးတိုး (၄) သူရိယဝိကြမမင်း၏ အရိုးတိုး

“ “ တူး ဝံး ဥဟိ သူရိယ ဝိကြမ ဝံး သိုး င သုဝေပီ င တာတီခ ဥသိုး သိုးတြသ်ပွို တီတူးဝံးဥရုကွေးယ ၅၀ခု (အေဒီ ၃၆၈) ၅၀ သူရိယဝိကြမကိုယ်တော် တိုင် ပျံလွန်သည်။ သက်တော် ၆၄ နှစ်။

(ဒေါက်တာ စီအိုလက်ခင်)

၆၄ ခု (အတီ ၃၈၃) တွင် ဆူရိယဝီကြံမ နတ်ရွာစံသည်။
သက်တော် ၅၀နှစ် ၅လ။

(ဦးစံဝင်း)

မင်းမြတ်ဆူရိယဝီကြံမ ၅၀ နှစ် ၅လ သေသည်။ (တကီခ)၏
၆၄နှစ် မင်းမြတ်ယင်းတရိုးတိုး။

ဝိကြမမင်းတို့၏ အစိုးတိုးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဟံသာဝတီ ဦးဘရင်

က-

မှော်လာမြို့မှ ဟူအစိုးတိုးနားဝမ်းပါ စာများ၌ သူရိယ ဝိကရာမ
မင်း၏ အစိုးဖြစ်ကြောင်းတို့ကို ပော်ပြုထားသဖြင့်လည်း
ဝိကရာမမင်းဆက်ကို ရာဇဝင်အလိုအားဖြင့် ရှာသည်ရှိသော်
ခရစ်သက္ကရာဇ် ၅၇ နှစ်တွင် ဥဇနုန်ပြည်၌ နန်းတက်တော်
မူသော ဝိကရာယာဝိကျမင်းကို တွေ့မြင်ရရာ သီရိဝေတ္ထရာ
ပြည်ဟောင်းဖြစ်သော မှော်လာခေတ်တွင် ဥဇနုန်ပြည်မှ ဝိက
ရာမမင်းဖို့တို့ ဆက်သွယ်ရောက်ရှိနေကြောင်းကို တွေ့မြင်ရ
ပေ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း သီရိဝေတ္ထရာပြည်ကို "ဇူရီချွတ္တိယ"
ဟူ၍ သက္ကတအလိုအားဖြင့် တွေ့မြင်ရရာ မြန်မာလို "မင်္ဂလာ
အောင်ပြေမြို့" ဟူ၍ ဆိုစေတော့မည်။
ဟူ၍ ရေးသားခဲ့ပါသည်။

ဘုရားထောင် အစိုးအစိုးစာ

(၁၉၉၂-၉၃) ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ တူးဖော်ရေးအဖွဲ့သည် ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း ဘုရားထောင်ဘုရားပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ကုန်းအမှတ် ၃၁ ကို တူးဖော်ခဲ့ပါသည်။ ဘုရားထောင်ဘုရားသည် ကုလားကျောင်းခံ ဘုရားဖြစ်ပြီး ၁၉၅၈ ခုနှစ်မှစ၍ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲက တာဝန်ယူထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့သည့် စာရင်းဝင်အဆောက်အအုံဖြစ်သည်။ ကုန်းအမှတ် ၃၁-သည် မော်လာကျေးရွာ၊ သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း၊ မော်လာဘူတာနှင့် ဘုရားထောင်ဘုရား၏ ပြောက်ဘက်ကပ်လျက် ပေ ၃၀ခန့်အကွာ ဩဇာမြို့အတွင်း တည်ရှိသည့် ဘုရားကုန်းဟု ယူဆရသောကုန်းမြင့်ဖြစ်သည်။ နန်းတော်ကုန်း၏ အရှေ့ယွန်းယွန်းလောက်တွင် တည်ရှိသည်။ ထိုကုန်းသည် ယခုအခါ ဘုရားပျက်ကုန်းအသွင်ဖြစ်နေပြီး တောင်နှင့်ပြောက်ထိပ်ပိုင်းနှစ်နေရာတွင် တူးဖော်ထားသော အုတ်ခွက်ဘုရားအကျိုးအပျက်များနေရာအနှံ့ ဖွဲ့ကွဲနေသည်။ အကျယ်အဝန်းမှာ အရှေ့အနောက် ၈၈-ပေ၊ တောင်ပြောက် ၈၀ ပေနှင့် အမြင့် ၁၅ ပေခန့်ရှိသည်။

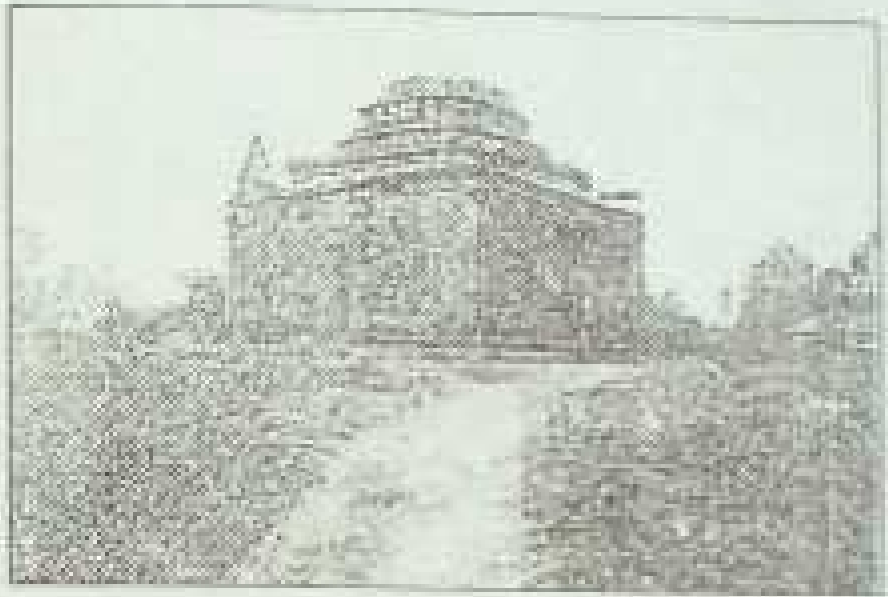
အမှတ် ၃၁ ကုန်းကို ၁၉၉၃ ခု၊ မတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် မြေနေရာရှင်းလင်းသုတ်သင်မှုကို စတင်ခဲ့ပြီး ၃ ရက်နေ့တွင် တူးဖော်မှုပြုလုပ်ခဲ့ရာ မတ်လ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ကုန်း၏အလယ် အနက် ၉ ပေခန့်အကွာ၌ ကျောက်အစိုးအိုးကြီးကို တူးဖော်ရရှိခဲ့ပါသည်။ အစိုးအိုးသည် အမြင့် ၃ ပေ ၆ လက်မ၊ အကျွင်း ၂ ပေ ၈ လက်မနှင့် လုံးပတ် ၈ ပေ ၈ လက်မရှိပြီး အိုးပတ်လည်တွင် ယူဘာသာဖြင့် ရှေးထုံးထားသော စာကြောင်း ငါးကြောင်းပါဝင်သည်။ ထိုစာကြောင်းငါးကြောင်းတွင် အက္ခရာစာလုံးပေါင်း ၁၁၅၅ လုံးခန့် ပါရှိသည်။ အစိုးအိုးအတွင်းတွင် သဲကျောက်ဘုရားဆင်းတု အကျိုးအပွဲများ၊ အုတ်ခွက်ဘုရားအကျိုးနှင့် အကောင်းများကို မြေကြီးများဖြင့် ရောလျက်တွေ့ရှိရသည်။ ကျောက်အစိုးအိုးကြီးအောက်ခြေတွင် ဖောင်းရစ်သဏ္ဍာန် ခါးပတ်ပါရှိကာ အပေါ်သို့ သုံးရစ်၊ အောက်ဘက်သို့ သုံးရစ် ထုထားသည်။

အစိုးအိုးသည် တစ်ခဲနက်ကျောက်သားကို ထွင်းထားခြင်းဖြစ်၍ လက်ရာမှာ သေသပ်လှသည်။ အပေါ်ဘက်မှ တစ်ပေခန့်အနက်တွင် အဖုံးနေရာတွင်းထုထားသော်လည်း အဖုံးကို မတွေ့ရတော့ပါ။ အစိုးအိုးပေါ်ရှိ ပစ္စတက္ခရာများ၏ပုံပန်းနှင့် လက်ရေးလက်သားမှာ ၁၉၁၀-၁၂ ခုနှစ်များက တွေ့ရှိသော အစိုးအိုးကြီးများပေါ်မှ အက္ခရာတို့နှင့် တူညီပြီး အစိုးအိုးပေါ်မှစာများတွင် ယခင် ဘုရားကြီး အစိုးအိုးများပေါ်မှ တွေ့ခဲ့ရသော ဝိကြမမင်းတို့၏အမည်များ ပါရှိသည်။ ဘုရားကြီးဘုရားမှ ကျောက်အစိုးအိုးကြီးများတွင် သရေ

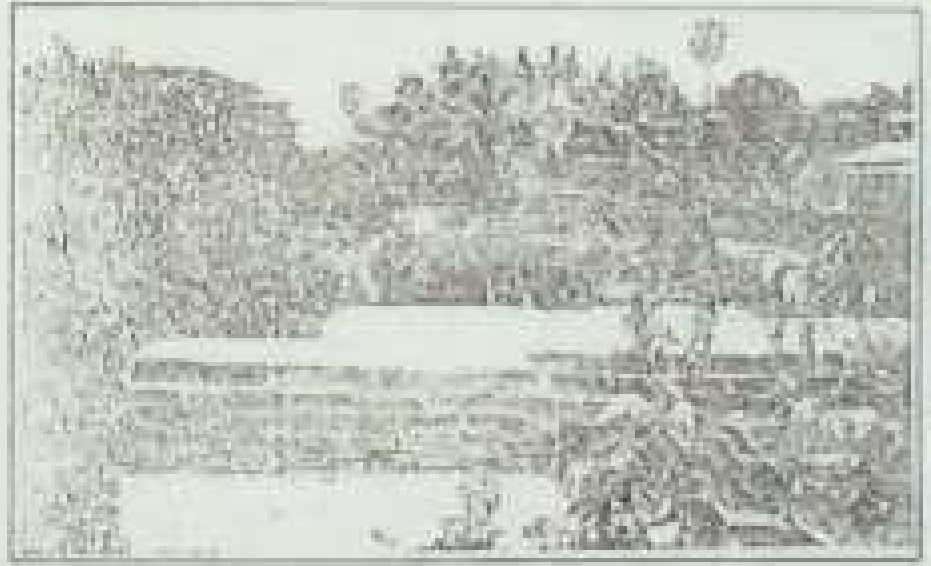
ခေတ္တရာကို ဘုတ်စိုးသွားခဲ့သော ဝိကြမမင်းတို့၏အကြောင်း
 ဖော်ထုတ်ပေးသော စာပေအမွေအနှစ်များပါရှိသကဲ့သို့ ဘုရားထောင်
 အရိုးတို့တွင်လည်း ဝိကြမမင်းဆက်များအကြောင်းကိုပင် ရေးထိုး
 ထားသည်။ အရိုးတို့၏အထက် ၃ ပေခန့်အကွာမှ နှစ်ရွေးသားခန့်
 ရှိသော ရွှေပြားလိပ်ငယ်ကို တူးဖော်တွေ့ရှိခဲ့ရာ မည်သည့်အမှတ်
 အသားမျှ မရေးထားသော်လည်း ခင်ဘကုန်းမှ ရရှိသော ရွှေပေလွှာ
 မျိုးကဲ့သို့ ရွှေကို အပြားခတ်ထားမှုက လူသုံးပစ္စည်း (သို့မဟုတ်)
 ဘာသာရေးဆိုင်ရာပစ္စည်းတစ်ခုခုဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဘုရားထောင်အရိုးတို့တွင် ရွှေပြားလိပ်ပါရှိသကဲ့သို့ ဟန်လင်း
 မြို့ဟောင်းတူးဖော်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ မော်ဇာကျောက်ကပ်ကုန်း
 ဘုတ်ရိုးအတွင်းမှရရှိသော အရိုးတို့ကဲ့အတွင်းမှလည်းကောင်း၊
 ၂၀-၆-၂၀၀၃ နေ့ရက်က ဟကောင်းမြို့တွင်တွေ့ရသော ဗျူ
 အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ အရိုးအတွင်းတွင်လည်းကောင်း ရွှေပြား
 လိပ်ငယ်တစ်ခု ပါရှိသည်။

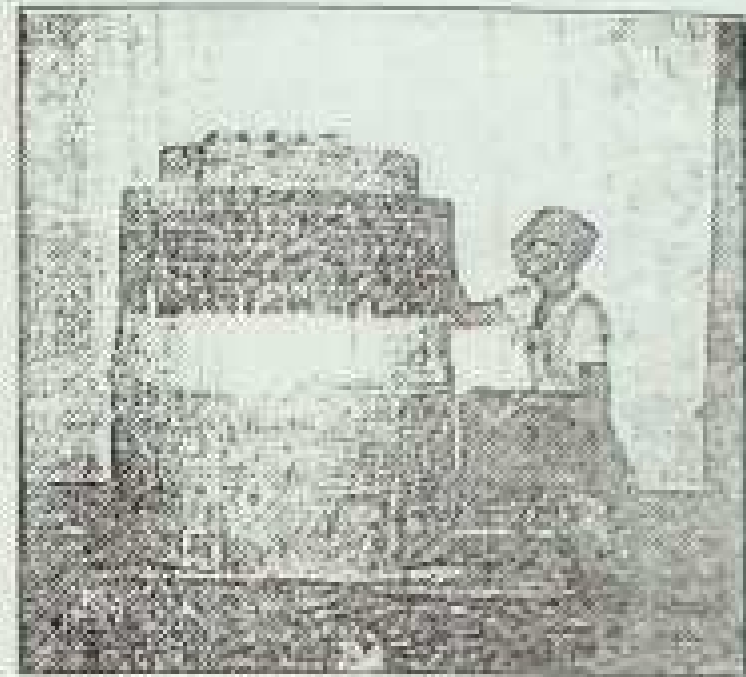
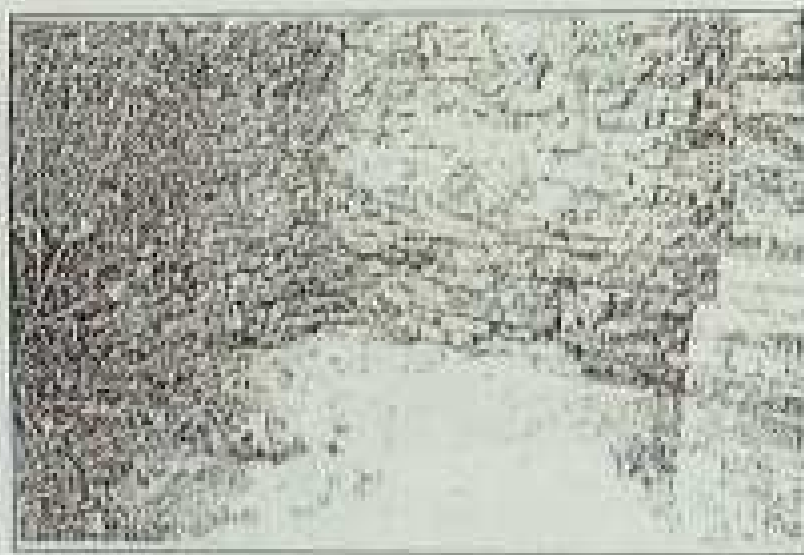
ဘုရားထောင်ဘုရား

အရိုးတို့တွေ့ရှိရာ ဘုရားပြို

အရိုးတို၊ ဌာပနာသည့်နေရာ

ဘုရားထောင်
အရိုးတို

အရိုးတိုတွေ့ရှိရာ စေတီပျက်၏ ပျူခေတ်လက်ရာစေတီပုံစံ၏ ထူးခြားမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပျူခေတ်အစောပိုင်းကာလမှ ပျူခေတ်နှောင်းပိုင်းအထိ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် မွမ်းမံပြင်ဆင်သည်ကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ မူလစေတီ၏အတွင်းပိုင်း အပြင်ပိုင်းတို့ကိုသာမက အပေါ်ပိုင်းတွင်လည်း ဟာမိက (ခေါ်) ဓာတ်တော်တိုက်အထိ မူလလက်ရာမပျက်တွေ့ရပြီး ပျူခေတ်နှောင်းပိုင်းတွင် တတိယအကြိမ် ပြင်ဆင်မွမ်းမံခဲ့သည်။ ကျောက်တုံးကြီးမှ ပျူစာအရေးအသားနှင့် အက္ခရာပုံစံသဏ္ဍာန်ကို လေ့လာချက်အရ အေဒီ ၅-၆ ရာစုခန့်တွင် ရေးထိုးသည်ဟု ခန့်မှန်းသည်။

အရိုးတိုတွေ့ရှိရာစေတီသည် စေတီပျက်ဖြစ်နေသည့်ပြင် အရပ်အခေါ် အဝေါ် အမည်လည်း မရှိသောကြောင့် အနီးအပါးရှိ

ဘူးရားထောင်စေတီကို အစွဲပြု၍ ဘူးရားထောင်အရိုးတိုးဟု လွယ်လင့်တကူ အမည်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဘူးရားထောင်ဗျူဟာရိုးတိုးစာတွင် စာကြောင်းရေ ငါးကြောင်းခန့် ရှိပြီး အက္ခရာစာလုံးပေါင်းမှာ ၁၁၅၅ လုံးခန့်ဖြစ်သည်။ ထိုဗျူဟာရိုးတိုးကို ရှေးဟောင်းသုတေသနပညာရှင်တို့က မူရင်းကျောက် အရိုးတိုးပေါ်မှ ကူးယူပြီး ယနေ့ခေတ်ပြန်မာအက္ခရာနှင့် ဖလှယ်ပါ သည်။ ထိုအက္ခရာဖလှယ်ချက်တို့ကို ပတ်ရှုပြီး ဘူးရားထောင် ဗျူဟာရိုးစာများကို အနက်ဖွင့်ပါသည်။

အမျိုးသားပြတိုက်ရှိ ဘူးရားထောင်အရိုးတိုး

ဘူးရားထောင်ဗျူဟာရိုးတိုးပေါ်မှ အက္ခရာတို့ကို ပထမဦးစွာ အက္ခရာဖလှယ်သူမှာ ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန (ဖောက် မြန်မာပြည်ဌာနခွဲ) မှ သုတေသနလက်ထောက် (၂) ဦးစီစီစဉ်နှင့် သုတေသနလက်ထောက် (ကြိမ်း) ဦးကြိမ်းမောင်တို့ဖြစ်သည်။ ထို ပညာရှင်တို့၏ အက္ခရာဖလှယ်ချက်တို့ကို ဗုရားအက္ခရာဖလှယ်ချက် များအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။ ထိုအရိုးတိုးစာတို့ကို ထပ်မံဖတ်ရှု ပေးသူတို့မှာ တက္ကသိုလ်များသမိုင်းသုတေသနဦးစီးဌာနမှ ခေါက်လာ သန်းထွန်း၊ ဦးထွန်းစောစင်ဆွန်နှင့် ဦးစံဝင်းတို့ဖြစ်သည်။ ထိုပညာရှင်တို့က ဗျူဟာရိုးစာများကို ရောမအက္ခရာများနှင့် ဖလှယ် ခဲ့ပါသည်။

ဘူးရားထောင်ဗျူဟာရိုးတိုးစာများ

ကြောင်းစရ-၁

သိဒ္ဓ၊ ပုသမ ဗတိ တု ပိတေား တိ ပျိ ဝ္ဂ္ဂ တိ
Sidda RR Asama batgi' na puo ti' plau pla ti

ကူး ကြု ထာ ဗဗ္ဗ ထိ ဗုဗ ဗက္ခ သိ ဇ
ku ru' tha bannu i' psu bakma di' nna

ဘုရားထောင် ဗုဒ္ဓဘိဝံသီ၊ စာပုဒ်

PLATE-A

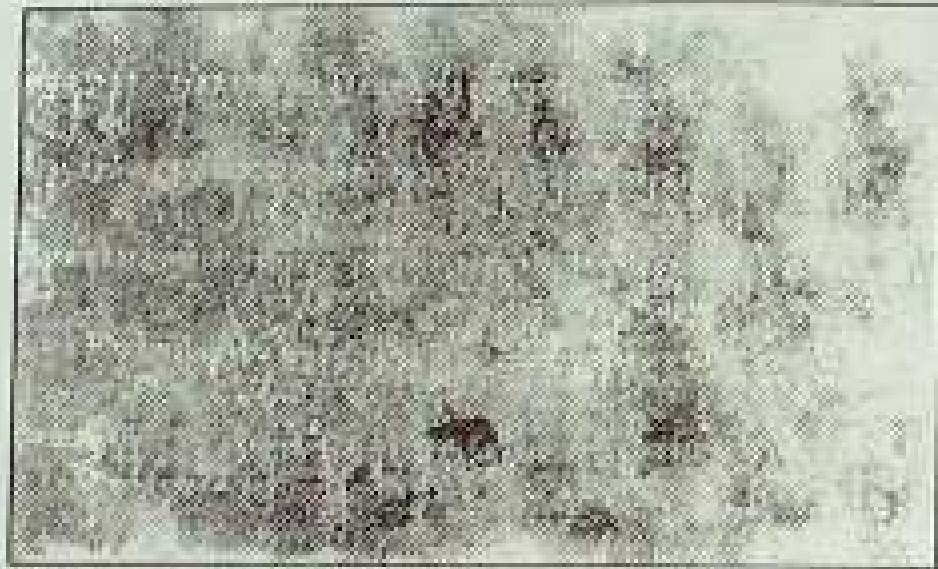

PLATE-B

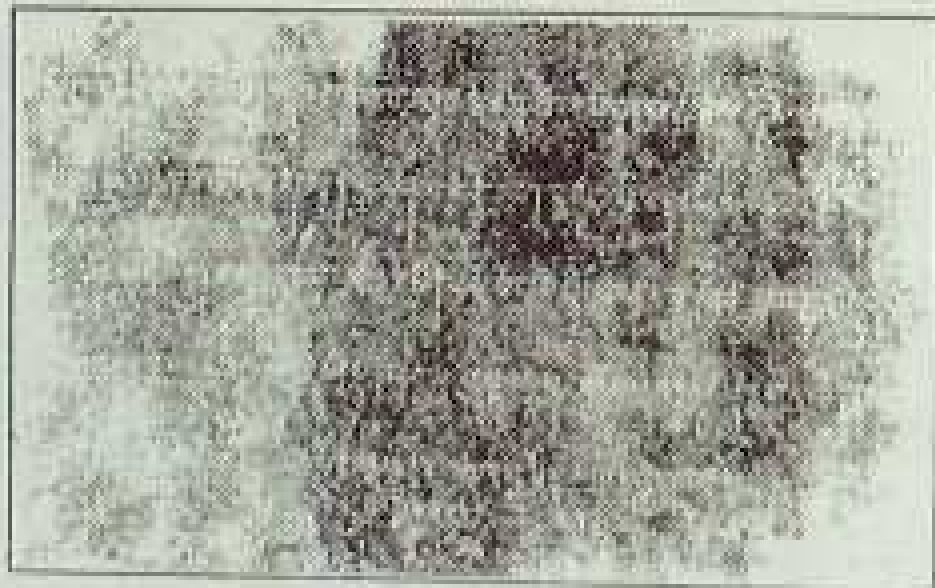

PLATE-C

PLATE-D

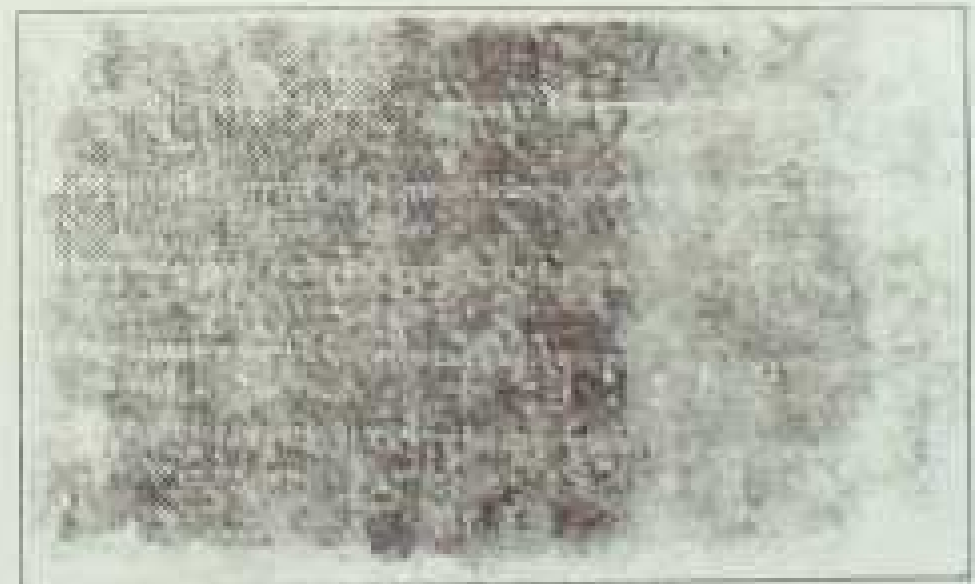

PLATE-E

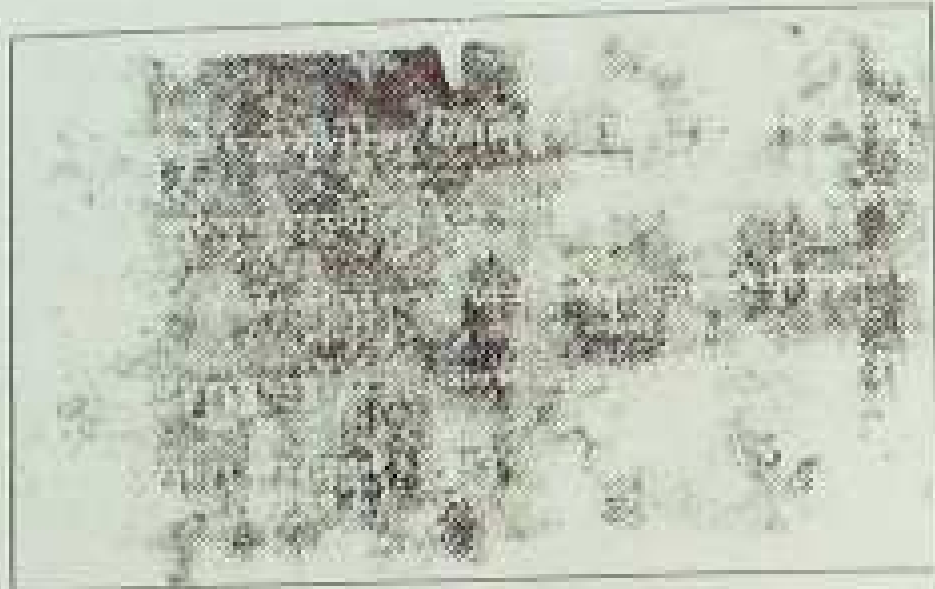
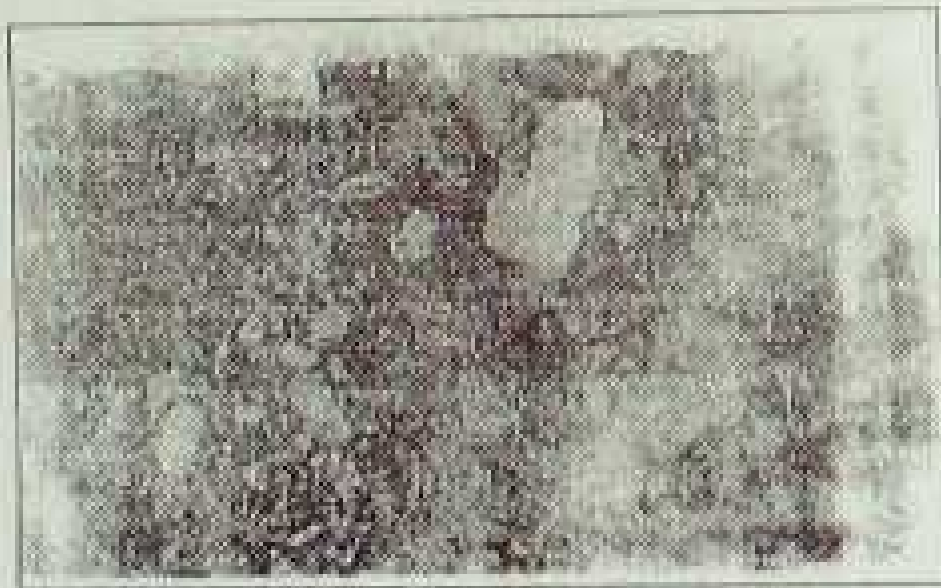

PLATE-F

ဂေါက်တီ တီ ဂ ညွှာ တီ ကွဲ စရမိ ဥ ထွဲ ထွဲ

gokli° ti° ga psu° ti° kdi° carami u thnu kyi°

တကျွဲး တီ * မဟာရုဏာ တီ တွဲ ဘွာ ဝိ ဥ ဝိ

takbo° ti° nga mahagrana ti° kyā kto pi° u pi°

ထွာ မ ဝိ တွာ တီ ပြုတ်ပူ ပြ မုနဲး ဘွာ

thra ma di° klu ti° prati° pna dra munu kto

တီ ဝိ ဝ... ဝဋ္ဌ ကုဗတ ကွဲ ပြ တီ ဝိဇလာ

ti gá wa bala (ku) bata kha bya ti° wi°lo

ဟေား ကွဲ ကွဲ ဝဓ ဝိ ကွဲ တု ဝဃ ကွဲ

ho: kba kwi° b (u) dha bá kda tu ya kda

သး ကွဲ သဃ ဝိ ကွဲ ဥ ကိ ကွဲ ဝိ ဝဋ္ဌ ဥ

sa tli sagha bá kwi° u bi° ku pi° hna uhno u

ကော့ တီ ကော့ ပု ဝဲ ကော့ တွ ကော့ ပု ကော့ တီ ကော့
 ksa. ti° kli. du. ba. kku. kwa. kwi° u. nya. ti° kui.
 ကော့ ကော့ တီ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 baktu. nya. ti° pu. ho. radana. ba. kwi° tja. pi.
 ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 di° pdi° ptu. kto. ti° tu. u. pu. sri. tda. ba. Sri.
 ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 uruhi. ti° hna. ti° sdi° ti° kwi° umbu. hau. ba.
 ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 u. kti. tda. ba. ti° uwi° ti° hnaku. Sri. Dewamitra. ba.
 ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 kwi° umbu. pi° tu. ktu. hau. ba. u. Lo. tda. ba.

ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 ti. uruhi. ti° hnaku. sri. Han. wikrama. ba.
 ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 hra. ti° ya. kbo. ti° nma. ba. kwi° u.

ကြောင်းရ-၂

ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 mrau. Kga. hau. ba. u. tLo. tda. ba. Sri. uru. snu.
 ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 siha. wikrama. ti° ya. ti° kli. ti° Pli° u. sda. ba.
 ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့ ကော့
 kwi° unbu. ti° kui. tgi° brahma. hau. ba. u. ba.

တွဲဝဲ တွဲ ဥဟိ တိ တွဲ ကွဲ သုရိယဝိကြမ ဝဲ

ida.bà: mi° ubi ti° hna ku Sri Suriya Wikrama bà:

တွဲ ဥ ဝရော ဧဠာ ဝဲ ဥ မ္ပော တော ဧတ္တာ ဟော

kwi° u waro Lo bà u malau to tko hau

ဝဲ ဥ တွဲ သိ ရေး ရေး တွဲဝဲ တွဲ ဥရ သု

bà: u kdi° si ge ro: ida.bà mi° uru snū:

သိ ခြိထူဝိကြမ တိ ယး နှ ဖြဝ ဣိံ တိ

Sri Brilhu Wikarama ti° ya: nma Pyaba tkuiñ ti°

ဝဲ ဝဲ ကွဲ တိ နှိ ဩဝကြနန ဝဲ ဥန

wa: bà: kù ti° dhi° Sri Jatranana bà: unmu:

၂၅၅ ခြိ တွဲ တိ ဝ ဥ ပျေ တိ ကိုး ယး ပိး ဥ ဝ

pgura dri kbà ti° ga u plau ti° kuiñ ha: pi: u wā

ဝဲ ဥဒ္ဓိ တဝဲ ဟေ့ဒ္ဓိ ဥဒ္ဓိ တဝဲ ဖြိ သွေး ညှ မှေး

bà udi° ta pà hnedi° udi° ta pà pti° sdo sta mgau:

ပူတယဒြ ဧတ္တာ တိ ယ ဥ နှိ တွဲ တွော သု တိ

pūtagadra kto ti° ya u ngai tgañ tmo sda ti°

နှ တိ နှ တိ နှ ကွဲ ပိ ဧဠာ ခြ ကြိံ တိ ကု

pḍa ti° pḍa ti° ḍā kda pi° ḷo: Lḷ° kni ti° ku

တိ ယ ဝ ဥ တွဲ ဧတ္တာ ဣိံ တိ ယ တ တွေး

ti° ya: pa u tgañ kto kkuñ ti° ya: ta kbo

တိ နှ တ တိ ဖြိ တိ ဖြိတ ကိုး တိ တွဲ

ti° nma ta ti° pti° ti° pdrata kgiñ ti° tra:

၃၀ ဝဲ တွဲ ဥ ဝေ တိ ယ သယ ဝုတ္တိံ တိ

Buda bà: kwi° u co ti° ya: Saga dūkkur° ti°

ကိံ ဝ ဝိံ ကိံ ဥယျ တိံ . . . တိံ ဝဒေါ ဝံး

kni" ba ci" kwi" unya ti" . . . tdi baḡo bā

ဥပေါး တွေး တိံ ခြံး ဝိံ ဝိံ

uwo: t(da) ti" pri khya wi"

ကြောင်း၀၇-၃

တု ခု တု ဝံး ခြံးဝိံ ဝိံ တဝံး တိံ ဝိံ တိံ

thā dū klu: bā bradima ḡi" ta pā ti" phla ti"

ပွး (ကု) (ကု) . . . န တေး ပေါး ပိ (င) တိံ ဝ တွေ့ တိံ တု တု

pea:(kū)(kū) . . . na ta pau pi"(ña) ti" ga tku ti" tu kñu

တြိ သေါ ဝိံ တိံ ဝိံ ဥ ဝိံ ဝိံ ခြံး တု ဝိံ ဝိံ ဝိံ

hrā sau Plā kui wi" u di" bi dra kḡa biñ mi" mi"

ကြံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ သမတော တွော သယ တိံ ဝိံ တိံ

dra Khñi u Plā Ki Khū Samape tco sagha ti" nma ti"

ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ

si n-wā ḡi Pā kku ti" Phñ Pñ kro ti" kso pā

ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ ဝိံ

ksi ksa pā kdu ti" ḡa pā ti" Pla ti" Pi" hñ

ဥပိံ တိံ တိံ ဝိံ ဝိံ တိံ တိံ တိံ တိံ တိံ

unē kwi" ti" ḡa u kja ti" kwiñ ḡala du pla bramma

တု . . . ဝိံ ဥပေါး . . . ဝ . . . ဝ သေ ပိ ဥ ဝိံ တု

(ñlū) . . . klā uwa . . . (ya) . . . (ma) sa pi u di tñ

တဝံး တိံ ဝိံ တိံ တု ဥ ဝိံ တု တော ဥတွ ခြံး တိံ ဝ

tapā ti" klī ti" kmu u sgu kno utwa lo ti" dā

ပိ ဝ ဣိ ဣ ကု ဣော ဣော ဝိ ဣ ဣ

pr ja thli jr kda tlo klo bi pdi tnu

ဣ ဣ သို့ ဝိ ပ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ

be kdr sgau bi pja ya ba u nbu kri mru

ော ဝော ထု တ ကို့ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ

to to thja ta kbi ba ya bi ba du pgi

ပျို ကု ဥ ဥ ဣော ထု ဝဂေါ ဣ ဝဇံ တု တု ထု

pdau kda la la tro tla pago thli pa ra tu tu thwa

ော ဣ ဝ ကု ကု မ ဝိ မ ဝ ဣိ ကု

cetya ti ma ku ku mu bi mu nu hli kja

ဝိ ဝ ဝိ ဝိ ဝိ ပ ဝိ ကု ပ ဝိ တု

dli pa n pgau ti pea do ku pa ba tga

ဒု တုတော တို့ ဥရဟိ ဝိ ဟုကု ဩ ဝေဒိတ္တ

da tda to tni uruhi ti hnaku ni Dhamma Ditya

ဝိကြမ ပိ ကု ဝော ဣိ သု ဣိ ယ ကု ဝိ

wikrama pi ku to tkui sma kli ya kga ti

ဒြော ဣော ဝိ သို့ ကို့ ဝိ ဝိ ဝိ ဝိ တု ဒု

dro kto ti khno kdr ti do tui kli tu da

ကြောဇရ-၄

တို့ ဒြော ဩ ဝိ ဝိ ကော ဝိ တု ဝိ တု

tdi dro hra ba wi kdo ti ma sta thja

၇၀ ၇၁

တိ နှု တိ... ယံ တိ တိ နှု ကိ ဗု ဣဉ္ဇ ဥ ယး

ti' nu' ti' ... ya' u' hi' psu' kni' mu' tya' u' ya'

ဣဉ္ဇ ဣဉ္ဇာ တိ ကံ ဣဉ္ဇိ ဝိ ဝေါတွ ကိ နှု နှု

tya' kto' si' ku' msau' bi' gotma' kli' da' da'

ဣ တိ ဣဉ္ဇိ ဣ တိ ဣဉ္ဇိ ဣဉ္ဇ ဝိ နှု တေ ကိ တိ

ktu' ti' thli' dra' ti' pri' isa' pi' na' te' kdi' ti'

ဣဉ္ဇ ကု ဣဉ္ဇိ ဣ ဣဉ္ဇိ ဣဉ္ဇာ ဝုဇ ဥ ဝး ဝရ ကိ

tra' kda' ksi' ksa' myau' mgudaga' puja' u' wa' gara' kdi'

တိ နှု နှု ဗ ဣဉ္ဇာ ဝေါ ဝ ဣဉ္ဇာ သ... မဝး ဥ တွေ တိ ဣဉ္ဇိ

ti' du' ngu' ma' klau' go' ba' kta' sa' ... majawa' u' hna' u' ti' pri'

ဝိ ဝေ တွေ တိ ဝုဇ ဥ ဝ ဣဉ္ဇာ ဥ ဣဉ္ဇာ ဣဉ္ဇာ ဝိ ဝ

pi' ce' kda' ti' pu' wa' u' pa' kyatho' u' hlo' hloh' bi' ma'

... နှု တံ တံ ဣ ဣ တိ ဣဉ္ဇိ ဝုဇကုဗိ ကိ ဥဉ္ဇိ ဟ ဣ

... nga' ta' ta' hja' hja' ti' pri' dupakubi' kui' ugi' ha' dra'

ဥဉ္ဇိ တိ တိ ဝေါ ဣဉ္ဇာ ဝ ဥ ဟ နှု ဝ ကိ ဝတိ ဣဉ္ဇာ

u' kui' ti' hi' mau' thra' ma' wa' u' ha' di' ba' kui' wa' ti' kti'

တိ ဣဉ္ဇာ ဝေ ဣဉ္ဇာ တိ သွ ဥဉ္ဇိ ဣဉ္ဇာ တိ သွ ဝ ဝ တ

ti' dro' ce' kto' ti' smu' u' wi' ksi' ti' sba' wa' pa' ta'

တုရား တိ ဣဉ္ဇာ ဣ တိ ဣဉ္ဇာ ဝး တိ ဝေါ ဝ

bukna' ti' hra' kto' dra' ti' hna' ba' mi' do' ja'

ဣဉ္ဇာ ဝေ ဣဉ္ဇာ သွ ဝး ကု ဣဉ္ဇာ တိ ဣဉ္ဇာ ဝိ ကု

klo' ro' tlo' sda' ba' kda' pbe' ti' dli' ji' kda'

ဣဉ္ဇာ ဣဉ္ဇာ ဝေ ဣဉ္ဇာ ဣဉ္ဇာ ဝ ဣဉ္ဇာ ဝ ဣဉ္ဇာ

kti'! tdra' ba' pace' mrame' shava' u' tco' nu' kgo' ba' khmi'

ကွာ ဒေ တိ ခြော ခြံ ဥ တွာ န ကွာ တိ ကွော ကိ ဥ ကွ

knu de ti dro nra u tbu nu kju ti kwo ki u ku

တိ (၀) . . . ဇ ဝှ ဝှော ကွော တိ . . . တွော ဝှော န ဝှ

ti j(u) bu tsa kwo ti two thā nu bā

ဥပေ ဝေါ နှ ဩ တိ ကိ ကွ ဏ လ တွော ဝှ

upaja bo pdra tru ti kyā kda nha la kto hni

ဥ တွော တိ ဝှ တိ ဝှော ဩ သး ဖြတ

u hno ti pda ti sphi tri sa mratga

ကြောင်းရေ-၅

တိ ဝါ ဝ ဝှ န တိ ဝှော ဝှ တွော ဝှ တွော

ti wa wa bā na ti pkūi ktu u kto du kto

တိ ခြော တိ ဝှ တိ ဝှော တိ ဝှ ဝှ တွာ ဥ န တ

ti dro ti pni ti wno ti mu dya tdu u nga tu

ဝှ ဥပေ ကိ တွ ဝှ ဥပေ တွ ခြော နှ

bā upaja gā tma bā upaja tdi mdro nga

ဝှ ဩ ဝှော ဝှော တိ တွ ဝှော ဝှော ဝှော ဝှော

mli mraupha tahji thā ti tga ba nā ma ha na wa

ဥ တွော န ဥပေ ဝှော တွော ဝှော တွော တွော တွော ဝှော

u tce nu upaja lo tlo ba tdu tdra tdi do nma bā

ဥ ဝှ ဝှော တွော တိ ဝှ တွာ ဝှော ဝှော ဝှော ဝှော

u pla plo tso u bu tda bā nemi u ti pla kra

ဝှ ဩ တွော တိ တွော ဝှ တွာ ဥ ဝှော ဝှော

Plā kra kdo ti kwi bā kdu u mre hlo hlo

ငါ့ ဥပိတြး မ ဝိ ကျွန် တံ ပြ တီ ပူ ခြပုဇ
 ... ငါ့ ... ပြီး ဖို့ အနွယ် အပေါင်းတို့တွင် သိမြင်တော်မူသောပုဂ္ဂိုလ် ...
 ထွေး တံဝတ်စိ ဝဋ္ဋ ကုဏ ဣ ဋ္ဌ တီ ဝိလောဟေားဒ္ဓ ဥ
 ... ဥ ... ခွန်အား ... ဆောင်မေခါးနှင့် ... ဥ ...
 ဥက္က ကို့ ဝဇ ဝဲ ကျ တုယ ကျ သး တ္တိသယ ဝဲ ကွ
 ... ပညာရှိ ဝုဗ္ဗ အရှင်မြတ်များပြားသော တပည့်သားသယာအရှင်ပညာရှိ
 ဥဇ ခုဝိ ဟု ဥ ဟေ့ါ တံ တီ ဣး ဝ ဝဲ ကျ ကွ ကို့
 ... သတ်သည် ... အရှင် ... ပညာရှိ
 ဥတ္တ တီ ကိုး ဝတ္ထုတတိ ဝိ ဟေား ခုန ဝဲ ကို့
 ပေါ်ထွက်သည်။ ... ပုဇော်သည်။ သိဆိုသည်။ ဥ ခုနာ မြတ် ပညာရှိ
 နှင့် ငါ့ ဝိ ပို့ ပူ ထွေး တီ ထွေး ဥ ပု ဩ တွး ဝဲ ဩ ဥ ဝု ဟိ တီ
 ... ပြီး ဆွမ်းကပ်သည်။ ... စည်းစိမ်တို့၏အရှင်သေသည်။
 ဟု တီ သို့ တီ တို့ ကို့ ဥဋ္ဌာ ဟော ဝဲ ဥ ဣး တွးဝဲ တီ
 သတ်သည်။ အခါတွင် တံ ပညာရှိ အရှင် သိဝနတ် အရှင်မြတ်သောအရှင်သည်
 ဥဝိ တီ ကုဋ္ဌ ဩဒေဝမိတြ ဝဲ ကို့ ဥဋ္ဌာ ပိတု ဣ
 ... ဩဒေဝမိတြ အရှင်ပညာရှိအရှင် ... ပြသည်။
 ဟော ဝဲ ဥ ဣာ တွးဝဲ ကို့ ဥဋ္ဌာ တီ ဣကုဩဟရိဝိကြမ
 သိဝနတ်အရှင်၏အခါ မင်းမြတ် ... သေသည်။ ... ဩဟရိဝိကြမ
 ဝဲ ပြ တီယ ကွေး တီ နှ ဝဲ ကို့ ဥ
 အရှင်ဘုရားတိုင်းအကြင် ... ရှိနိုးသည်။ အရှင်ပညာရှိ၏

မြန်မာမြန်

ကောင်မြင်ပါစေသတည်း။ အတုမဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ် ...
 ဝါသော အဆင်းနှင့် ငှ ပိုလ်နှင့် ... ခွေ ဝိ ... ကွဲ နွား ...
 ပြီး ရှိနိုးသည်။ နွားတုပ်အပေါင်းနှင့် ကွဲ နွား ... နှင့် မြတ်သော
 နောက်ဆုံးအခမ်းအနား၏ ယံမှောက် ... ပြသည်။ မြတ်သော
 ကြီးပားသော ကရုဏာနှင့် ပြုလုပ်သည်။ ... ပြီးအဖို့အနွယ်
 အပေါင်းကို သိမြင်တော်မူသော ... ပုဂ္ဂိုလ် ... ဥ ခွန်အား
 ... ဆောင်မေခါးနှင့် ... ဥ ... ပညာရှိ မြတ်စုဒ္ဓဘုရားနှင့်
 တပည့်သား ပညာရှိ သယ်ာမြတ်များကို ... သတ်သည်။
 အရှင်ပညာရှိ ... ပေါ်ထွက်သည်။ ခုနာမြတ် ဥ ဝါးကို
 သိဆိုပုဇော်သည်။ ... ဆွမ်းကျွေး သည်။ ... စည်းစိမ်ရှင်တို့၏
 အရှင်သေသည်။ သတ်သည်။ ... ထိုအခါတွင် ပညာရှိ
 သိဝနတ်အရှင်မြတ်သောအရှင်သည် ... ဩဒေဝမိတ္ထအရှင်
 မြတ်ပညာရှိအရှင် ... ပြသည်။ သိဝနတ်အရှင်၏ ... အခါ
 အရှင်မြတ် ပညာရှိ ဟရိဝိကြမသေသည်။ ဘုရားနှင့် ပညာရှိ
 အရှင်မြတ်တို့ကို ရှိနိုးသည်။

ကြောင်း-၂
 ပြော ကျ ဟော ဝဲ ဥ ဣာ တွးဝဲ ဩ ဥဋ္ဌာ
 ... သိဝနတ်အရှင်၏ ... မင်းမြတ် သေသည်
 သိဟ ရိကြမ တီယ တီ ဣ တီ ဝိ ပိ ဥဋ္ဌာ ဝဲ

သီဟဝိကြမတိုင်းအကြင်တွင် . . . ၊ ဇာခါခပ်သိမ်းအရှင်၊
 ကို ဥနု ကို ကို ကို မြဟူ ယော ဇံ ပ ၀
 ပညာရှိအရှင် . . . မြင့်မြတ်သော သီဝနတ်အရှင်၏ . . .
 တွင်း ကို ဥဟိ ကို ဟူ ကူ သြ သုရိယဝိကြမ ဇံ
 မင်းမြတ် . . . သေသည်။ . . . သြသုရိယဝိကြမ အရှင်
 ကို ဥ ဝရော ငွေ ဇံ ဥ မ္မော ဟော ငွော ဟော
 ပညာရှိ၏ မြတ်သော . . . အရှင်၏ ဥ သီဝနတ်
 ဇံ ဥ ကို သီ ဓားရော တွင်း ကို ဥ ခုသု
 အရှင်၏မြတ်သော ဓမ္မိယခြင်း မင်းမြတ် . . . သေသည်။
 သြဗြိ ထုဝိကြမ ကို ယး နှ ပြဝ . . . ဣနု ကို
 သြဗြိ ထုဝိကြမ တိုင်း အကြင် ရှိရှိသည်။ အရှင်သခင် . . . ၊
 ဇံ ဇံ ကူ ကို ကို သြဗြိဏုနန ဇံ ဥဏု
 မြတ်သောအရှင် . . . သြဗြိဏုနန အရှင် မြတ်
 မှု ခု ဗြိ ကူ ကို ဝ ဥ ဝေါ ကို ကို ဟး ဇံ ပ ၀
 . . သီဝနတ် . . . ၊ ကား သူဝယ်
 ဇံ ဥနီ တင်း ဟေ ခိ ဥ ခိ တ ဇံ နှိ သွေး သူ
 အရှင် . . ကျင့်ကြံ၏ . . ဗြိ ဇံ ဗြိကျင့်ကြံ၏။ လျောကျ၏။ ငွေအခါပုစ၍
 မှေး ပုတယဗြိ ငွော ကို ယ ဥ နှ တွေး တွေး သူ ကို
 ခရီးလမ်းငွေကပြုခဲ့သော အမှုပြုသည်။ တိုင်းအကြင် . . . ဆည်းကပ်၏။
 မှတ် မှတ် ခံ ကူး ပီ မှေး နှိ ကြီး ကို ကူ
 ခြေလျှင်သွားသော ခြေလျှင်သွားသော ၊
 ကိုယ ပဉ္စတ္ထံ ငွော ဣ ကို ယ တ
 တိုင်းအကြင် . . . လိုချင်တောင့်တသော ပြုသည် . . . တိုင်း အကြင် . . .
 ကွေးတိ နှတတိ နှိ ကို ပြတ ကို ကို
 ကုယ်မြင့်သောအသံကိုပြု၏။ ရှိရှိ ပုံ၏ / ကွ၏။ ပေးတတ်သောသူ ပြုလုပ်၏။

တူ ဗုဒ္ဓ ဇံ ကို ဥ ဝေါ ကို ယး သယ ခုတ္တိ ကို
 ဗုတ္တိလ ဗုတ္တ အရှင်ပညာရှိ၏ . . . တိုင်းအကြင် သယံ၊ အဝတ်ပုဆိုး
 ကို ၀ ခိ ကို ဥတ ကို . . . ကို ခေါ ဇံ
 ၅ . . . ပညာရှိ ယောအပ်၏ . . . ထို နိဗ္ဗာန် မြတ်
 ဥပေါ် တွေး ကို ဗြိ ဗုဒ္ဓိ
 မိဖုရား ထိုအခါ တွင် . . . ကုန်ခမ်းခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း

မြန်မာမြန်

. သီဝနတ်အရှင်၏ . . . မင်းမြတ်သေသည်
 သီဟဝိကြမအကြင်တိုင်းတွင် ၊ ဇာ ခါခပ်သိမ်းအရှင်ပညာရှိ
 အရှင်၊ . . . မြင့်မြတ်သော သီဝနတ်အရှင်၏ . . . မင်းမြတ်
 . . . သေသည်။ . . . သြသုရိယဝိကြမအရှင်ပညာရှိ၏ မြတ်သော
 . . . အရှင်၏ . . . ဥ သီဝနတ်၊ အရှင်၏မြတ်သော ဓမ္မိယခြင်း
 မင်းမြတ် . . . သေသည် သြဗြိထုဝိကြမ အကြင်တိုင်းကို ရှိရှိ
 သည်။ အရှင်သခင် မြတ်သောအရှင် . . . သြဗြိဏုနနအရှင်မြတ်
 . . . သီဝနတ်ကား . . . သူဝယ်အရှင် . . . ကျင့်ကြံ၏ . . .
 ပြီး၏ ပြီးကျင့်ကြံ၏။ လျောကျ၏ ငွေအခါပုစ၍ ခရီးလမ်းက
 ပြုခဲ့သော အမှုပြုသည်။ အကြင်တိုင်း . . . ဆည်းကပ်၏။ ခြေလျှင်
 သွားသော ခြေလျှင်သွားသော . . . အကြင်တိုင်း . . . လိုချင်
 တောင့်တသည့်အတိုင်းပြုသည် . . . အကြင်တိုင်း . . . ကုယ်မြင့်
 သော အသံကိုပြု၏။ ရှိရှိပြီးပုံ၏ / ကွ၏။ ပေးတတ်သောသူ ပြုလုပ်

၏။ ဝုဒ္ဓအရှင်ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်၏ . . . အကြပ်တိုင်း သယံအဝတ်
ပုဆိုး . . . ပညာရှိ ဟောတတ်၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်မြတ်မီဖုရား ထိုအခါ
တွင် . . . ကုန်ခမ်းပျက်စီးသည်။

ကြောင်း-၃

ကွ ပု ဝုဒ္ဓ ဝဲ ခြိမ် ဝိ တင်တီ နှိ တီ
. မြတ် ရုပ်ပွား ပြီး ကျင့်ကြံသည်။ အကျိုးသည်
မူ (က) (က) . . . န ကာ ခေါ် ပိ(ဝ) တီ ဝ ဣန္ဒြေတီ တု ဣ
ချက်သော . . . နည်း . . . ၅ . . . ၊ . . . အမျိုးအနွယ်
ပြ သော နှိ တီ ဝိ ၉ ဝိ ဝဲ ခြိ ကွ ဝဲ ဝိ ဝိ
၈၄ . . . ခါပြီး ဖြစ်သည်။ . . . ဖြစ်သည်။
ပြ နှိ ၉ ဝဲ တီ နှိ သမဏေ ဣော သယ တီ နှိ တီ
ခြပ် ကပ်ဖတ် ၏ ၄ . . . ရဟန်း သားရေ သယံအား နှိနိုးသည်။
သီ နှိ ၉ ဝိ ဝဲ ဣ တီ ဝဲ ဝဲ ဝဲ ကြော တီ ဣော ဝဲ
နပူသင်းကျပ်ပေးသည်။ ပေးသည်။ ပေးသည်။
သီ ဣ ဝဲ ကွာ တံ သွာ ဝဲ တီ နှိ တီ ဝိ ဟူး
. . . ပေးသည်။ ပေးသည်။
ပုနိ ကွိ တီ ၉ ၉ ကွ တီ တိုး ဝဠု ၃ ပုဗ္ဗိဗ္ဗ
. ကာ ၏ သည်ပင်/အင်တွဲနစ်ခုမြောက်ပြော
ဣန္ဒ . . . ဣ ၉ ဝဲ . . . ယ . . . မ သာ ဝိ ၉ နှိ တု
အလေးနိန် . . . ၏ သား . . . ၏ ပြီး မင်း
တင်တီ တီ တီ ကွ ၉ သူ ကော ၉ တု ဣ တီ ဝ
ကျင့်ကြံသည်။ . . . ၏ . . . ကြနပ်သည်။

ဝိ ဝ ဣ ဝိ တု ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ
. မြတ်သော . . . စိတ်/ မိမြင်ပြီး မြေထောက်
ဝိ တု သွေ ဝိ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ
ဣ မြတ်သော . . . ပြီး . . . အကြပ်မင်း အရှင် . . . တစ်ခန့်တု
သူ တ တု ဝဲ ဝဲ ဝဲ ဝဲ ဝဲ ဝဲ ဝဲ ဝဲ
. အရှင်မြတ် ပြီး . . . မြေထောက် . . .
ကြော တု ပဂေါ ဣ ဝ ဝ တု တု တု ဝ ဝ တု တီ မတု တု ဝ
. ထိုမှတစ်ပါး ပုထိုးစေတီ
ဝိ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ ဝ
ပြီး ပု ပေးသည်။ ချက်သည် . . . အရှင်
တု ဝ တု တော တု ၉ ဝ တီ တီ တု တု ဝိ ဝ မ ဝိ ဝိ ဝိ ကြိမ် ဝိ ကု
. မင်းကြီး . . . ပေးသည်။ . . . ညီမောင်တုတ်ကြပ်
တော ဣ ဝ သူ ဝိ ဝ ဝ တု တီ ကြော ဝဠု
တု . . . မှတသည်။ ပီးလုံ အကြပ်ပြုလုပ်သည်။ . . . ပြုလုပ်သည်။
ခေါ် ကွိ တီ ဝဲ တိုး တိုး တု ဝ ဝ
ဝက မြတ်သော

မြန်မာမြန်

. . . မြတ်ရုပ်ပွားပြီး ကျင့်ကြံသည်။ အကျိုးသည် ချက်သော
. . . နည်း ၅။ . . . အမျိုးအနွယ် . . . ၈၄ ၏ ပြီး
ဖြစ်သည်။ . . . ဖြစ်သည်။ ခြပ်ကပ်ဖတ်၏ ၄ . . . ရဟန်းသားရေ
သယံအား နှိနိုးသည်။ နပူသင်းကျပ်ပေးသည်။ . . . ပေးသည်။
. . . ပေးသည်။ ပေးသည်။ . . . ကာ ၏ . . . လည်ပင်း

အင်တွန့်ခုံမြောက် . . . ဗြဟ္မာ အလေးချိန် . . . ဇာ . . . သား
 . . . ဇာ ပြီး မင်း ကျင့်ကြံသည်။ . . . ဇာ . . . ကြေနပ်သည်။
 . . . မြတ်သော . . . ခပ်တိုက်/ရန်ဖြစ်ပြီး ခြေထောက် . . . ပြီး
 မြတ်သော . . . ပြီး . . . အကြင် မင်း အရှင် . . . တစ်ဖန်တုံ
 . . . အရှင်မြတ် ပြီး . . . အဓိယာတို့ ရောက် အပ်သောတရား
 . . . မြတ် . . . ထိုမှ တစ်ပါး ပုထိုးစေတီ၊ . . . ပြီး မှ . . .
 ပေးသည်။ ဆွက်သည် . . . အရှင် . . . မင်းကြီး . . . သေသည်။
 . . . သြ ဓမ္မဒိတျဝိကြမ . . . တုံ . . . တူညီသည်။ မီးလှုံ အကြင်
 ပြုလုပ်၏။ . . . ပြုလုပ်သည်။ ခဏ . . . မြတ်သော။ . . .

ကြောင်းစု-၄

တို့ ခြေ ခြံ ဝိ ကော တိ တု န္ဓံ တူ တိ ဂ္ဂ တိ
 ထို . . . ဘုရား အရှင် . . . လူ . . . အသံ
 . . . ယံ တာ တိ ပုဏ္ဏံ မုတ္တံ ဥယျာ ဣ ဣ ဣ ဣ တိ ကုံ
 . . . အကြင် . . . ကျွဲ နှား ရ . . . ဇာ . . . မြသည် . . .
 ဣ ဝိ ဝေါတု ဣ ဖ ဖ ဣ တိ ဣဗြတိ ပြဋ္ဌာ ဝိ
 . . . ဝေါတမ . . . မြသည် . . . ပစ္စည်းတိုင်ပြည်။
 နံ တေ ကုံ တိ ကြာ တု ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ မုဗ္ဗာ မုဗ္ဗာ ပုဗ္ဗာ
 . . . မြတ်သော တပည့် . . . မုယော ဝိနောက် ပုဗ္ဗေသညံ သူဝယ်
 ၈၄ ကုံ တိ ဂ္ဂ မုတ္တံ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ
 . . . မြတ်သည်။ နှစ်ခုမြောက် . . .
 ဥ ဣ တိ ဣ ဝိ ဝေ ကု တိ ပုဗ္ဗ ဥပဏ္ဍုဋေ ဥ ဣ ဣ ဣ

ဝိ . . . တိုင်ပြည် . . . မြတ်သည်။ ဝေဏ ဝေဏ ပြုခြင်း၏ လွတ်/လွှဲ
 မ . . . နံ တိ တိ တု တု တိ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ
 . . . မြတ်သော ဝဝ . . . တိုင်ပြည် . . . အရာဝတ္ထု
 ဥဣ တိ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ
 . . . သေသည် . . .
 ဣဏေ ဣဏေ တိ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ
 . . . မြသည် . . . ဇာ . . . ဝိတ်ကျွမ်းကျင်ဘုရား ဥ အရာဝတ္ထု
 တိ တု ဣ တုံ ဝေဋ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ
 တိုင်သတ်သည်။ မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်အလိုဆန္ဒ . . . အစဉ်မြတ်မြတ်
 ကု ဣ တိ ဣ ဣ တု ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ
 . . . မြတ် . . . အစဉ်မြတ် . . . အလောင်း . . .
 ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ
 . . . ဇာ . . .
 ကုံ ဥ ကု တိ (န) . . . ဣ ဣ ဣ ဣ တိ . . . ဣ ဣ ဣ ဣ
 . . . ဇာ . . . တို့ . . . အစဉ်
 ဥပဏ တေး ပြု ကြ တိ တို့ ကု ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ ဣ တိ
 ဥပဏ္ဍယ်ဆရာ . . . မြသည် . . .
 မု တိ သုံ ကြိ ဣ မြတု
 အဓိယာတို့ရောက်အပ်သောတရား . . . သားမြတ်

ပြန်မပြန်

ထို . . . ဘုရား အရှင်၊ လူ . . . အသံ အကြင် . . . ကျွဲ
 နှားရ . . . ဇာ . . . မြသည် . . . ဝေါတမ . . . မြသည် ပစ္စည်း

F. 3 B

တိုင်းပြည်... မြတ်သော၊ တပည့်... မုယော ပဲနောက်ပူဇော်
 သည်၊ သူ့ဝယ်... မြတ်သည်၊ နှစ်ခုမြောက်... တိုင်းပြည်
 ... မြတ်သည်၊ ရှေးက ကျေးဇူးပြုခြင်း၏ လွတ်/လှူပြီး...
 မြတ်သော ၁ ၁... တိုင်းပြည်မိတ်ဆွေခြံထည်... ၉...
 အရာဝတ္ထုတွင် သတ်သည်၊ မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ် အလိုဆန္ဒ...
 ... အစဉ်မပြတ်... မြတ်... အရှင်မြတ်... အလောင်း
 ... ၏... တို့... အရှင်ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာ... ၆၊ ပြုသည်။
 ... အရိယာတို့ ရောက်အပ်သောတရား၊ ... သားမြတ်

ကြောင်း၀၅-၅

တိ ဝ ဝ ဝ န တိ န္တိ ဣဉ ဣဉာဒု ဣဉာ
 တွင် မြတ်သောအရှင် နည်းတိုင်း... ပြု၏၊ ပြုသည်နှစ်ကြိမ်မြောက် ပြုသည်။
 တိ န္တိး တိ ဝိ တိ ဝေါ တိ မု ဝ တွဉ န္တိ တု
 ... သစ်တော၊ နှစ်သက်သော... ၏ မြတ်သော...
 ဝံ ဥပဇ ဂိး တွ ဝံ ဥပဇ တို့ မြို့ န္တိး
 အရှင်ဥပဇ္ဈာယ် သိဆိုသည်၊ အရှင်ဥပဇ္ဈာယ် ထိုတင့်တယ်သော မြတ်သော
 န္တိ မြဉဝ ဣိ ဣိ တိ တွ ဝ န္တိး မ ဟ န ဝ
 မြီး မြဉပ...
 ဥ တွ န ဥပဇဝေါ ဣဉာ ဝ တွဉ ကြ တို့ ဝေါ န္တိ ဝံ
 ... ဥပဇ္ဈာယ်... ထို... ရှိရှိသည်၊ မြတ်သော
 ဥဗ္ဗ ဣဉာ တိ ဝုး တွး ဝံ နေဝိ ဥတိ န္တိ ကြ န္တိ ကြ
 ကျောက်မျက်... မင်းမြတ်... ၏၊ ၄... ၄...

ကျေး တိ ကိ ဝ ကျေး ဥ မြေ ဣဉာ ဣဉာ န္တိ န္တိ န္တိ
 ... ပညာရှိအရှင်... ၏... နည်း အကြင်မြတ်သော
 တိယ တိ တိ မ ကိ... တာ တမ်း ဝက္က ကုး တိ တွး တွ
 တိုင်းနည်းတိုင်း သေသည်... ၄... အရှင်...
 တိ ဥ တွ တိ ဝုဉ္ဇ္ဇိ ဝေါ ဝန္တု ရောတောဝံ ဥပံ ပုပေါ
 ... ကျောက်မျက်... အခါ... အရှင်၏ပေး...
 တွေ့ ထုဝ ဥဗ္ဗ တိ ဣ မြ မြ ကွ ဝေါ ဝ န္တိ ဣဉာသု ဝိ
 ဝေတိ ပုထိုး... သတ်သည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်မြတ် တမန်/သတင်း... ပြီး
 ဣ န္တိး တွး က ပ ဥ န္တိ န္တိ ကျော ကုး ကုး န္တိး တိ ဝိဝေ
 ... ၏... တား... အကယ်၍
 ကော တိ ကိ ဝံ တိ တွ တိ ကြ အမြ ဝေယ ကျော တိ
 ... ပေးသည်... နှိုင်းယှဉ်ဖွယ်သော...
 မက္ခိ တိ တို့း သီဝ သီဝ သီဝ သာဓု သာဓု သာဓု ဣိး ဣိး ဣိး
 ... အလိုဆန္ဒတို့ပြီးမြောက်အောင်မြင်သည်၊ သာဓု သာဓု
 သာဓု ပြုကြပါ။

မြန်မာမြန်

တွင် မြတ်သောအရှင် နည်းတိုင်း... ပြု၏၊ ပြုသည်
 နှစ်ကြိမ်မြောက်ပြုသည်၊ သစ်တော၊ နှစ်သက်သော... ၏
 မြတ်သော... အရှင်ဥပဇ္ဈာယ်သိဆိုသည်... အရှင်ဥပဇ္ဈာယ်
 ထိုတင့်တယ်သောမြတ်သော မြီးမြဉဝ... ဥပဇ္ဈာယ်
 ထို... ရှိရှိသည်၊ မြတ်သော ကျောက်မျက်... မင်းမြတ်...
 ၏၊ ၄... ၄။ ပညာရှိအရှင်၏... နည်း... အကြင်မြတ်

သော နည်းတိုင်းသေသည်။ . . . ၇. . . အရှင်. . . ကျောက်မျက်
 . . . အခါ. . . အရှင်၏ ပေးသည်။ စေတီပုထိုး . . . သတ်သည်။
 ဗုဒ္ဓိလိမ္မာတမန်/သတင်း. . . ငြိ. . . ၏. . . ကား. . . ပေးသည်။
 . . . အလိုဆန္ဒတို့ ပြီးနောက်အောင်မြင်သည်။ သာဓု သာဓု သာဓု
 မြကြပါ။

ဘုရားထောင်အစိုးစိုးစာများသည် အေဒီ ၇-၈ ရာစုခန့်
 အတွင်း ရေးထိုးထားသည့် အလှူမှတ်တမ်း ပျူအစိုးစိုးစာ
 ဖြစ်သည်။ ဝိကြမမင်းခနစ်ပါးအကြောင်းနှင့် အလှူပြုခြင်း
 အကြောင်းကို ရေးသားထားသော မှတ်တမ်းဖြစ်သည်။ ဒေဝပိတြ၊
 ဟရိဝိကြမ၊ သီဟဝိကြမ၊ သူရိယဝိကြမ၊ ဗြိတူဝိကြမ၊ ဇတြနန၊
 ဓမ္မဒိတျဝိကြမမင်းတို့ကို ရည်ညွှန်းသော စကားများနှင့် ဓမ္မဒိတျ
 ဝိကြမမင်း၏ အလှူပြုပုံကို ဖော်ပြထားသည်။ ဘုရား၊ တရား၊
 သံဃာရတနာသုံးပါးနှင့် နတ်ဒေဝါတို့အား ဂိဇ္ဈိခြင်း၊ ကွယ်လွန်သွား
 ပြီဖြစ်သော မင်းတို့အား ဂိဇ္ဈိပူဇော်ခြင်းအကြောင်းများ ပါဝင်သည်။
 စေတီပုထိုးတည်ခြင်း၊ တရားကျင့်ကြံခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုရည်စူး၍ အလှူ
 ပြုခြင်းတို့ကို မှတ်တမ်းတင်သည်။ အလှူပစ္စည်းများ၊ ပမာဏပြု
 သင်္ချာစကားများ၊ အရေအတွက်ပြက်နန်းဂဏန်းတို့အား တွေ့ရသည်။

ဝါကျအဆုံးတွင် အလှူပြီးမြောက်အောင်မြင်ကြောင်းနှင့်
 သာဓုခေါ်ခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ထားသည်။ သရေခေတ္တရာတွင်
 တွေ့ရသော အလှူမှတ်တမ်းများတွင် သာဓုခေါ်ခြင်းဖြင့် အဆုံး
 သတ်သည်ကို ဤအစိုးစိုးစာတစ်ခုတည်းတွင် တွေ့ရသေးသည်။

ထိုသို့အဆုံးသတ်ပုံကို ပုဂံရွှေဆံတော်ဘုရား ပျူစာတွင်သာ တွေ့ရ
 သည်။ ဘုရားထောင်အစိုးစိုးစာ ပျူစကားလုံး အချို့တို့သည် ပုဂံ
 ရာဇတုမာရ်ပျူကျောက်စာ၊ ပါဠိကျောက်စာတို့မှ စကားလုံးတို့နှင့်
 တူညီသည်။ ထို့ပြင် ပါဠိ သက္ကတနှင့် ပျူစကားလုံးတို့ကို ဖွဲ့နွဲ့
 ပုံမှာ ထူးခြားသည်။ ဘုရားထောင်အစိုးစိုးစာသည် အေဒီ ၇-၈
 ရာစုအတွင်းတွင် ထွန်းကားခဲ့သော ပျူစာပေကို ကိုယ်စားပြုသည်။
 သရေခေတ္တရာတွင် မင်းပြုဘုရင်စိုးသွားခဲ့သော ဝိကြမမင်းတို့၏
 မှတ်တမ်းဖြစ်သော ဘုရားထောင်အစိုးစာများသည် ပျူစာပေ၊
 ယဉ်ကျေးမှု၊ သမိုင်းမှတ်တမ်းများအဖြစ် တန်ဖိုးကြီးလှသည့် စာပေ
 အထောက်အထားများဖြစ်ပါသည်။

သွပ်၊ ရွှေတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဝဂါးများ တွေ့ရှိရသည်။ စေတီပုံ ကြတ်အဖုံးတွင် ကမ္မည်းစာများ ပါရှိသော်လည်း ဘာသာပြန်ထား သည်ကို မတွေ့ရပါ။

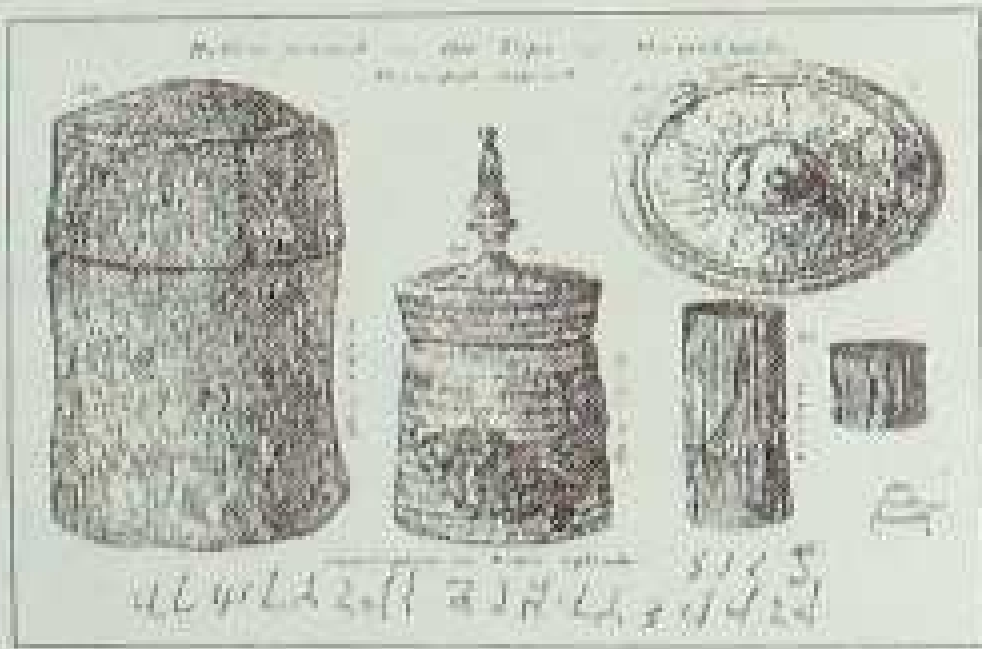
သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း တူးဖော်စဉ်က ခင်ဘကုန်းမှ တွေ့ရသော ဟေဓိပင်ငွေကြတ်လည်ပတ်တွင် ဖျူနှင့် ပါဠိစာတမ်း များ တွေ့ရှိရပါသည်။ သရေခေတ္တရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သော အက္ခရာသည် ဗြဟ္မီအက္ခရာမှ ရွှေ့လျော့ဆင်းသက်လာသော အက္ခရာဖြစ်၏။ ဖျူတို့ အသုံးပြုခဲ့သော အက္ခရာများသည် အိန္ဒိယ ပြည်တောင်ပိုင်း ရှေးဟောင်းအက္ခရာများ ဖြစ်သဖြင့် ဖျူတို့သည် အက္ခရာနှင့်တကွ စာရေးခြင်းအတတ်ပညာကို အိန္ဒိယပြည် တောင်ပိုင်းနှင့် ကူးလူးသက်ဆက်ရာမှ ရခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရပါသည်။ သရေခေတ္တရာတွင် တွေ့ရသော ဖျူစာများထက် မွေအက္ခရာစာ ဖြစ်သည်။ ယင်းအက္ခရာသည် ခရစ်သက္ကရာဇ် ငါးရာစုနှစ်က အက္ခရာဖြစ်သဖြင့် ဖျူတို့သည် ခရစ်သက္ကရာဇ် ငါးရာစုနှစ်တွင် စာပေ အရေးအသားကို ဝိုင်ဆိုင်နေပြီဖြစ်ကြောင်း ခိုင်ခိုင်မာမာ သိရပါသည်။

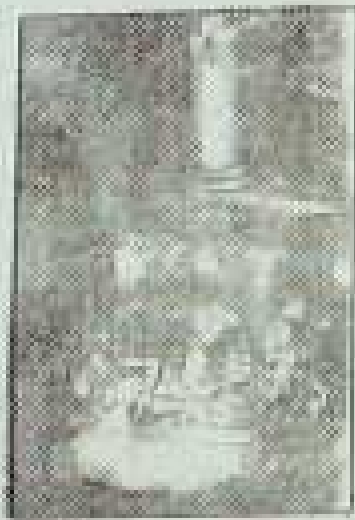
ခင်ဘကုန်းငွေကြတ်စာသည် ဖျူစာသက်သက်ဖြစ်၏။ ဖျူဘာသာစာပေသည် ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၁ ရာစုနောက်ပိုင်းမှစပြီး တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်ခဲ့သော ဘာသာစာပေဖြစ်၍ ထိုကြတ်စာကို တိတိကျကျစိတ်ကျေနပ်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ပြန်ဆိုရန် များစွာ ကြိုးပမ်း ရှင်းမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယင်းကမ္မည်းစာတွင် ကောင်းမှုစွင်

သရေခေတ္တရာကြတ်စာ

အရိုးထည့်သည့် ကျောက်၊ ခြေ၊ ကြေး၊ ရွှေ စသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်သည့်ပစ္စည်းကို အရိုးတိုးဟုခေါ်သော်လည်း ဘုရား၊ ရဟန္တာ တို့၏ ဓာတ်တော် မွေတော် စသည့် အဖိုးထိုက်တန်သည့် ပစ္စည်း များကို ထည့်သွင်းသည့်အခါ ကြတ်ဟု ခေါ်လေ့ရှိပါသည်။

အစောဆုံးကြတ်ကို အာဖဂန် နစ္စတန်နိုင်ငံတွင် ၁၈၀၈ ခုနှစ် တွင် တူးဖော်ရရှိသည်။ ကျောက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့် ကြတ်အိုး နှစ်အိုးဖြစ်ပြီး ကြတ်ထဲတွင် အဝတ်စများ၊ ကျောက်မျက်များနှင့်

ခင်ဘကုန်းမှရသော
ငွေတောင်ပလ္လင်ကြွတ်အစုံ၏
နှုတ်ခမ်းပတ်လည်ရှိ
ကမ္ဘည်းစာများ။

နှစ်ဦး၏ ဘွဲ့အမည်များကို သတိပြုမှတ်သားရန် ရှိပါသည်။ ထိုဘွဲ့အမည်များမှာ "ဗြိဟ္မဘူဝါမ" "န" နှင့် "ဗြိဟ္မဘူဒေဝီ" တို့ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းစာလျှာရှင်နှစ်ဦးသည်ကား သရေခေတ္တရာပြည်ကြီးရှိ အချုပ်အချာမင်းနှင့် ပီဖုရားတို့ ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ မင်း၏ဘွဲ့တော် နောက်ပိုင်းဖြစ်သော "ဝါဇီန" သည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာဖြစ်၏။ အိန္ဒိယပြည် တောင်ပိုင်းတွင် ဖျပ်စိုးသွားသော မင်း၏ဘွဲ့တော်၌ "ဝရ်မန်" နှင့် ဆုံးသောဘွဲ့များကို တွေ့ရတတ်သည်။ သို့သော် မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများ၌ "ဝရ်မန်" နှင့် ဆုံးသော သရေခေတ္တရာမင်းများ၏ ဘွဲ့တော်ကို လုံးဝမတွေ့ရပေ။

ရင်ပြိုင်ဘိုးတ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြဒါးလင်း၌တွေ့ရသည့်ဘိုးတ ရှေးအကျဆုံးဖြစ်သည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ လက်ထွင်းဘိုးလက်ရာခပ်ကြမ်းကြမ်းဖြစ်သည်။ ပြဒါးလင်းတို့မှာ ရှမ်းကုန်းမြေပြင် အရှေ့ပိုင်းတွင် ရှိသည်။ ဝန်ခံတွင် ပန်းချီလက်ရာများရှိသည်။ ပန်းချီလက်ရာများနှင့် တွေ့ရှိရသည့်ဘိုးတ တစ်ခေတ်တည်းဖြစ်သည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ နှစ်ပေါင်း တစ်သောင်းနှစ်ထောင်နှင့် တစ်သောင်းစာတွင်းကပစ္စည်းများဖြစ်မည်ဟုလည်း ခန့်မှန်းကြသည်။

နောက်ပိုင်းတွင် ဘိုးထိန်းစက်ပေါ်လာသဖြင့် ဘိုးကို ဘိုးထိန်းစက်ဖြင့် လုပ်လာကြသည်။ ဘိုးထိန်းစက်ပေါ်ပေါက်လာသည်မှာ နှစ်ပေါင်းခြောက်ထောင်ကျော်ရှိပြီဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ ဗဟိုခေတ်ရောက်သည့်အခါ ကျောက်အစိုးဘိုးများကို အသုံးပြုလာကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် စဉ့်ဘိုးများ သုံးလာကြသည်။

မြေထည်ပစ္စည်းများကို စဉ့်သုတ်သုံးစွဲကြရာတွင် မြန်မာစဉ့်ထည်ပစ္စည်းများသည် စဉ့်သုတ်တွင် အဆင့်အတန်းမြင့်မားကြကြောင်း ကမ္ဘာ့စဉ့်ပညာရှင်များကပင် အံ့ဩတကြီး မှတ်ချက်ချ

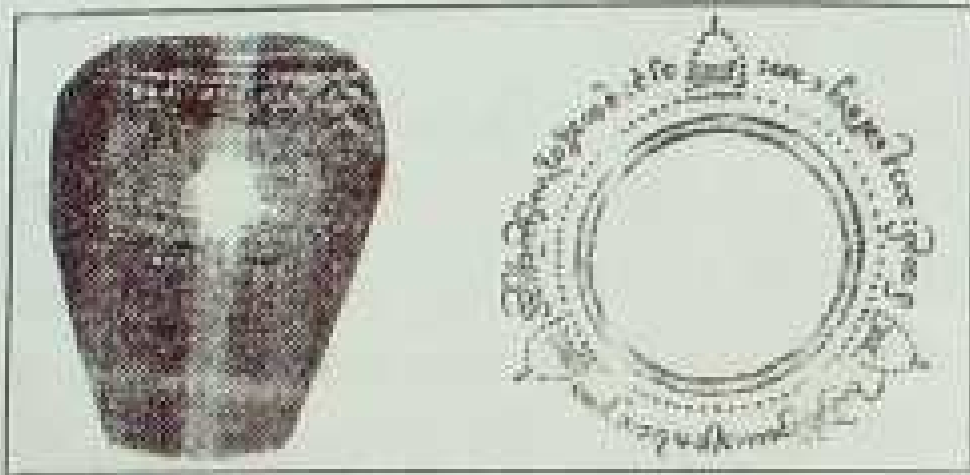
ကြသည်။ မြန်မာ့ရှေးဟောင်းစဉ်ဖိုများကို ပဲခူးတစ်ခွင်၌ ဖိုပေါင်း ရာကျော်၊ မြောင်းမြတစ်ကြောတွင် ဖိုပေါင်းငါးဆယ်ကျော်၊ ငပုတောတစ်ဝိုက်တွင် ဖိုပေါင်း သုံးဆယ်ကျော်၊ တွံတေးတစ်ဝန်း ဖိုပေါင်း ထောင်ဂဏန်းနီးပါး တွေ့ခဲ့ရသည်။ ရှေးဟောင်းသုတေ သန ဦးစီးဌာနမှ ပဲခူး (လဂွန်းချည်မြို့ဟောင်း) တွင် တစ်ဖို၊ တွံတေး တွင်နှစ်ဖို၊ မြောင်းမြမြို့ဟောင်းတွင် နှစ်ဖို၊ စုစုပေါင်း ငါးဖိုကို စနစ် တကျ တူးဖော်ခဲ့လေသည်။ ထိုစဉ် ဖိုများတွင် တွေ့ရှိရသော စဉ်ဖို အရေအတွက်နှင့် ဆယ်လဒွန် (colladon) အမျိုးအစား ကြံရည်ရောင် စဉ်ထည်ပစ္စည်းများက မြန်မာ့စဉ်သမိုင်း၏ အစဉ်အလာကြီးမားမှုအား မီးမောင်းထိုးပြနေသောကြောင့် နိုင်ငံတကာ စဉ်သမိုင်းပညာရှင် များ၏ စိတ်ဝင်စားမှုကို ရလာခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကျောက်တရိုးကြီးများပေါ်တွင် စာများတွင်းထုရေးသားလေ့ ရှိသော်လည်း မြေတိုင်း စဉ်တိုင်းများပေါ်တွင်ကား ရေးသားသည်ကို မတွေ့ရချေ။ သို့သော် ထူးထူးခြားခြား ပွန်ပြည်နယ် ရင်းငြိမ် ကျေးရွာတွင် ရက်စွဲနှင့်တကွ အလှူရှင်ကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် စဉ်တိုင်းများကို ရှားရှားပါးပါးတွေ့ရှိရပါသည်။

စဉ်ပညာရှင် ဝွန်ဟိန်းက မုတ္တမကို ဝဟိုပြုသည့် အချင်း မိုင် ၅၀ ရှိ စက်ဝိုင်းအတွင်း၌ ရှေးဟောင်းစဉ်ဖိုကြီးများရှိရမည်ဟူသော ခန့်မှန်းချက်နှင့်အညီ မုတ္တမနှင့် မိုင်နှစ်ဆယ်သာကွာဝေးသည့် ရင်းငြိမ်ကျေးရွာတွင် ရှေးဟောင်းစဉ်ဖို အထောက်အထားများ လည်း တွေ့ရသည်။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၇၈၃ ခုနှစ်က ပြုစုခဲ့သော

“မုတ္တမ ၃၂ မြို့စစ်တမ်း” တွင် ရင်းငြိမ်ရွာကို “ယင်ငြိမ်မြို့” ဟူ၍ မုတ္တမ ၃၂ မြို့စာရင်းဝင် အခံမြို့တစ်မြို့အဖြစ် ထည့်သွင်းထား လေသည်။

အလှူရှင်မှတ်တမ်းရေးတိုးထားသည့် မုတ္တမစဉ်တိုင်းရှိသော နေရာမှာ ကျောက်တန်းဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမုတ္တမတိုင်းကြီးမှာ အမည်းသက်သို့သန်းသော ဝါညိုရောင် စဉ် သုတ်ထားသည့်တိုင်း ဖြစ်သည်။ တိုင်းအောက်ခြေတွင် စဉ်သုတ်ထား ခြင်း မရှိပါ။ အမြင့် နှစ်ပေခွဲခန့် အကြီးဆုံးနေရာ၏ လုံးပတ်အချင်း ၁ ပေ ၈ လက်မခန့်နှင့် အဝ ၁ ပေခန့်ရှိ တိုင်းကြီးဖြစ်သည်။ အောက်ခြေ အနည်းငယ်ရှုပြီး ကိုယ်ထည်အလယ်အောက်ဘက်မှ ၉ လက်မအမြင့်တွင် ဆက်ရာတွေ့၏။ တစ်ပိုင်းစီလုပ်ပြီး ဆက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းတိုင်းဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ပြနေ သော ခပ်ပြားပြား ကိုင်းသုံးခု တိုင်းနှုတ်ခမ်းတွင် ပါရှိသည်။ နှုတ်ခမ်း အောက်တစ်ဝန်းတွင် အချင်းလက်မဝက်ခန့်ရှိ ခရေပွင့်အစက် ပေါင်း ၈၀ ဖြင့် နှုတ်ခမ်းဝကို ဝိုင်းပတ်ထား၏။ ကိုင်းတစ်ခုစီ၏ ပတ်လည်တွင် ခရေပွင့်များဖြင့် ပုတီးကုံးကဲ့သို့ ဝိုင်းပတ်ခြံရံထားပြီး ပုတီးကုံးအောက်တည့်တည့် အစက်အောက်တွင် ကြိတ်ပုံ ဆံမြိတ် ကလေး ထည့်ထားသည်။ ခရေပွင့်တန်း၏ အောက်ဖက်ကိုင်းသုံးခု အကြား၌ စာတမ်းကို သုံးပိုင်းပိုင်း၍ စဉ်အသားတွင် ထွင်းပြီး ကမ္မည်းထိုးထားသည်။

၁၂၃၁ ခု တဘိုတွဲလပြည့်နေ့ပြည်
မောင်သာရာ မခါကောင်းပျံ့လှ
ပ်သည်း သာဒုခေါ်စေ့ သေး

ထွင်းထားသော စာသားများတွင် ဖုန်မှုန့်များ ဖုံးနေသဖြင့်
ဘိုးမုတ်ပြီးနောက်မှ ထွင်းထားသောစာသားများဟု ထင်ရသော်
လည်း မေ့ဖြင့် အသေအချာ ဆေးကြောကြည့်သည့်အခါတွင်
ထွင်းထားသော ချိင့်များအတွင်း၌လည်း ဝဋ်ရည်များ ဖုံးတုပ်နေ
သည်ကို တွေ့ရှိရပြီး ထွင်းထားသည့်စာသားမှာလည်း ပဲ့ရာမရှိ
သပ်ရပ်နေသဖြင့် ဘိုးမုတ်မီ နွဲ့သားမခြောက်မီ ရေးထွင်းထား
သော စာသားများဖြစ်ကြောင်း အသေအချာ တွေ့ရလေသည်။

ကမ္ဘည်းပါ စာသားအရဆိုလျှင် မရစ်နှစ် ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်၊
ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၅ ရက်၊ အင်္ဂါနေ့ဖြစ်ပြီး လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း
၁၃၅ နှစ်က လှူဒါန်းခဲ့သော ရှေးဟောင်းဘိုးကြီးဖြစ်ပါသည်။
ထိုမုတ္တမဘိုးကြီးများမှာ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ခြောက်ရာလောက်
ကပင် နိုင်ငံတကာတွင် ကျော်ကြားခဲ့သော ဘိုးများဖြစ်ပါသည်။
မုတ္တမဘိုးတစ်လုံးကို လန်ဒန်မြို့ပြွဲကြီးတွင် ၁၈၅၁ ခုနှစ်ကပင် ပြုသ
ခဲ့ဖူးပါသည်။

အလှူရှင် ဦးသာရနှင့် ဒေါ်ခါတို့ကိုယ်တိုင်က ဤဘိုးကိုပြုလုပ်
သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်ရွာနေ ဝဋ်ဘိုးဖိုပိုင်ရှင်များ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါ
သည်။ အကယ်၍ ဘိုးဖိုပိုင်ရှင်များမဟုတ်လျှင်လည်း ကိုယ်တိုင်
လုပ်သော ဘိုးမဟုတ်စေကာမူ ဤဘိုးကြီးကို အလှူရှင် ဦးသာရနှင့်
ဒေါ်ခါတို့က ကျောက်တန်းတန်းကြီးကျောင်းသို့ လှူဒါန်းရန် အထူး
မှာကြားသောကြောင့် ဤရင်းနှီးမြှုပ်တစ်ဝိုက် မုတ္တမခွင်အတွင်း၌ပင်
ထုတ်လုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်တစ်ဝိုက် မုတ္တမခွင်တွင် ထုတ်လုပ်ခြင်းမဟုတ်ခဲ့လျှင်
လည်း ဤမုတ္တမဘိုးကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြန်မာ့ဝဋ်ဖိုတစ်ခုခုမှ
မြန်မာများကိုယ်တိုင် ထုတ်လုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်းမှာ အငြင်းပွား
ဖွယ် မရှိပါ။ မြန်မာပြည်တွင်း ထုတ်လုပ်သော ဝဋ်ဘိုးကြီးဖြစ်မည်
မှာ သေချာပါသည်။

ဘိုးကြီး၏ ပုံသဏ္ဍာန် အသွေးအပွေးနှင့် ကိုင်းများ၏အနေ
အထားကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ရှေးခေတ် ၁၅ ရာစု ၁၆ ရာစုခန့်က

ဘိုးပုံသဏ္ဍာန်ဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာတို့၏ မုတ္တမဘိုးကြီးများသည် ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်နည်းပညာ အမွေခံကာ ၁၉ ရာစုတိုင်စတင် ထုတ်လုပ်လာခဲ့ကြကြောင်း ဤ ဦးသာရ၊ ဒေါ်ခါတို့၏ ဘိုးကြီးက သက်သေခံနေသည်။

ရင်းငြိမ်ကျေးရွာ တောင်ဘက်ကမ်းရှိ တောကျောင်းဟုခေါ်သော ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း တစ်ကျောင်းရှိပါသည်။ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်မှာ ဦးအဂ္ဂဓမ္မ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုတောကျောင်း၏ မူလဆရာတော်ဘုရားကြီးမှာ ဦးပန္နဝဖြစ်သည်။ တောကျောင်းမှာ တောင်ကုန်းပေါ်တွင်ရှိသည်။ တောကျောင်းတွင် ကုဋီသုံးခုရှိပြီး ပြုလုပ်ထားသည့် စဉ့်တိုးမှာ ရွှေဟောင်းမုတ္တမဘိုး ဖြစ်နေသည်။ ကျောက်တန်းတွင် တွေ့ခဲ့ရသော ဘိုးကြီးနှင့် တစ်ပုံစံတည်း ဖြစ်သည်။ ဘိုးကြီးမှာ ညစ်ပတ်ပေရေနေသဖြင့် ကပ်တွယ်နေသော အညစ်အကြေးများကို ဆေးကြောသုတ်သင်ရသည်။

ကျောက်တန်းဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် တွေ့ရသော ဘိုးကြီးနှင့် တစ်ရွယ်တည်းဖြစ်သည်။ အမြင့် ၂ ပေခွဲခန့်၊ အကြီးဆုံးနေရာ၏ လုံးပတ်အချင်း ၁ ပေ ၈ လက်မခန့်နှင့် အဝ ၁ ပေခန့်ရှိ ဘိုးကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ခရေပွင့်အစက်ပေါင်းမှာ ၈၀ ဖြင့်ပင် နှုတ်ခမ်းဝကို ပတ်ထားသည်။ တစ်ပိုင်းစီ ပြုလုပ်ဆက်ထားပုံမှာ လည်း အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ နှုတ်ခမ်းဝ၏ သုံးပုံ တစ်ပုံခန့်မှာ ဖွဲ့ထွက်နေသည်မှလွဲ၍ အကောင်းပကတိပင်ရှိသေးသည်။ အသားတွင် ထွင်း၍ ကမ္မည်းတင်ထားသော စာသားများမှာမူ ကျောက်တန်းဘိုးနှင့် အနည်းငယ်သာ ကွဲလွဲမှုရှိသည်။

၁၂၃၁ ခု တတိတွဲလပြီနေပြီသည်။ မောင်သာရ မခါကောင် မှ ပြုလုပ်သည်။ သာဓုခေါ်ရေ

တောကျောင်းဘုန်းကြီးကျောင်းဘိုးမှာလည်း ဦးသာရ ဒေါ်ခါတို့၏ ကောင်းမှုဖြစ်ပြီး ကျောက်တန်းကျောင်းရှိ ဘိုးကြီးနှင့် တစ်ချိန်တည်း ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၅ ရက်၊ ဘင်္ဂါနေ့တွင် လှူဒါန်းခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ၏။ တောကျောင်း၏ ပထမမူလဆရာတော်ဘုရားကြီးလက်ထက်ကတည်းက အလှူခံရထားသော ဘိုးကြီး ဖြစ်ပါသည်။ တောကျောင်းမှာ ရင်းငြိမ်ရွာကြီး စတည်ကတည်းက ရှိလာခဲ့သော ရွှေဟောင်းကျောင်းကြီးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္မည်းတင်ရက်စွဲထိုးထားသော ရွှေဟောင်းစဉ့်တိုးကြီးများမှာ အလွန်တွေ့ရခဲ့ပါသည်။

ရင်းငြိမ်တောင်ဘက်ကမ်း ရွာခွန်တွင် တည်ရှိသော နတ်စင်ကျောင်းတွင်လည်း စာပါသော ဘိုးတစ်လုံးကို တွေ့ရသည်။ နတ်စင်ကျောင်း၏ နောက်ကျောမှ တောင်ပေါ်သို့အတက် ကျောင်းတန်းတွင် ထုံးများထည့်ထားသည့် စဉ့်တိုးကြီးတစ်လုံး တွေ့ရသည်။ အသေအချာ ပွတ်တိုက်ကြည့်ရှုသည့်အခါတွင် ရွှေဟောင်းစဉ့်တိုးကြီးတစ်လုံး ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ကိုင်းအပြား သုံးခုပါသည့် မုတ္တမစဉ့်တိုးကြီးဖြစ်ပါသည်။ တတ်နိုင်သမျှ ပွတ်တိုက်ကြည့်ရာတွင် "ကိုဘို" ဟူသော အမည်စာလုံးကို

စဉ်ဘိုးအသားထွင်း၍ ရေးထိုးထားသည်။ စဉ်ဘိုးကြီး၏ ကိုင်းသုံးခု
 အကြားတွင် သုံးဖက်သုံးတန် ရေးထိုးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
 ဘိုးနှုတ်ခမ်း၏ ဘောက်အပြင်ဘက် ပတ်လည်တွင် လက်မဝက်
 အရွယ် ခရေပွင့်နှစ်ပွင့်အလယ်၌ ၄ လက်မခန့်အရွယ် သစ်ရွက်
 ခြောက်တစ်ခုစီ တစ်ခုစီစီထားသော ဒီဇိုင်းလည်းပါ၏။ ကိုင်းနှစ်ခု
 ကြားတွင် သစ်ရွက်နှင့် ခရေပွင့်ကိုပွင့်စီပါပြီး ကိုင်းသုံးခုကြား သုံးစုံ
 အရွယ်တူ အရေအတွက်အတူပါရှိသည်။ ကိုင်းတစ်ခုပတ်လည်တွင်
 ခရေပွင့် ၁၁ ပွင့်ဝိုင်းထားပြီး ဘောက်သုံးခရေပွင့် ထက်စောက်
 တွင် တစ်ပွင့်စီပါ၏။ ဦးသာဓု ဒေါ်ခါဘိုးကဲ့သို့ ကိုင်းပတ်လည်
 ခရေပွင့်ကုံးဘောက်တွင် ဆံပြိတ်ငယ် မပါပါ။ စဉ်သားမှာ ညှိမည်း
 မည်း အရောင်ရှိသည်။ ဘိုးသက်တမ်းကို ၁၇ ရာစု၊ ၁၈ ရာစု ဘိုး
 ဖြစ်ဖို့ များပါသည်။ မြန်မာစာရေးထိုးထားသဖြင့် စဉ်ဘိုးသည်
 မြန်မာတို့၏ လက်ရာဇ္ဈေဟောင်းမုတ္တမစဉ်ဘိုးကြီးပင် ဖြစ်ကြောင်း
 ထင်ရှားသည်။

နတ်စင်တောင်တွင် စိုက်ပျိုးရန် တူးဆွဲထားသည့်နေရာများ၌
 စဉ်ထည်ကွဲအစများကို ထိုးထိုးထောင်ထောင် တွေ့ရသည်။
 တံတေးတောကြီးလောက်တော့ မများပါ။ ဦးဘောင်ငြိမ်း၊ ဒေါ်မဘီ၊
 ဦးညော၊ ဘောင်ပေ စသုတို့၏ ခြံများအတွင်းမှ ရှေးဟောင်းစဉ်
 အကွဲအစများ တွေ့ရပါသည်။ ခြံရှင်ဦးဘောင်ငြိမ်း၏ ပြောပြချက်
 အရ မိုးတွင်းကာလတွင် စဉ်ကွဲများကို ပိုမိုတွေ့ရကြောင်း
 တောင်စောက်လျှိုငယ်တစ်ကြောတွင် အရလိုက် အပုံလိုက်

တွေ့ရကြောင်း ပြောသည်။ ထိုနေရာမှာ တံတေးတောကြီးတန်း
 တွင် တွေ့ရလေ့ရှိသော စဉ်ဖိုများရှိသည့် မြေအနေအထားနှင့်
 အလွန်တူသည်။

မြန်မာ့ဘိုးသမိုင်းတွင် အလွန်တရာ အရေးပါသည့် အလှူရှင်
 အမည်နှင့် ရက်စွဲမရှိဟူပါ မြန်မာ့ကမ္ဘာလှည့်စာတမ်းရေးထိုးထားသော
 စဉ်ဘိုးကြီးနှစ်လုံး၊ မြန်မာအမည်ရေးထိုးထားသော စဉ်ဘိုးကြီး
 တစ်လုံး၊ ရှေးဟောင်းစဉ်ဖိုကြီးများ ရှိနေမှုကို ဖော်ညွှန်းပေးသည့်
 သဲလွန်စစဉ်ကွဲများ စသည့်အထောက်အထားများသည် နိုင်ငံခြား
 ပညာရှင်များ ထင်မှတ်သကဲ့သို့ မုတ္တမမြို့သည် တရုတ်၊ ယိုးဒယား
 နိုင်ငံတို့မှ သယ်ယူလာသော စဉ်ဘိုးကြီးများကို သင်္ဘောတင်ပို့ပေး
 ခဲ့သော သင်္ဘောဆိပ်သက်သက် မဟုတ်ကြောင်း၊ မုတ္တမစဉ်ဘိုးကြီး
 များသည် မြန်မာနိုင်ငံ (မုတ္တမတစ်ဝိုက်) တွင် အမှန်တကယ်
 ထုတ်လုပ်ခဲ့ကြောင်း၊ ထုတ်လုပ်မှုများမှာလည်း ပြတ်တောက်ရပ်လွှဲ
 ပျောက်ပျက်သွားခြင်းမရှိဘဲ အနည်းဆုံး ၁၃ ရာစုလောက်မှစ၍
 ၁၃ ရာစုနှစ်တိုင်အောင် စဉ်ဘိုးကြီးများကို မြန်မာတို့ ထုတ်လုပ်
 ရောင်းချ လှူဒါန်းခဲ့ကြကြောင်း အထင်အရှားဖော်ပြလျက်
 ရှိပေသည်။

ဘိုးလုပ်သူတို့၏ အမှတ်အသားအက္ခရာ

ရှေးဟောင်း ဘိုးစင်ခွက်ယောက် ထုတ်လုပ်သူများသည် မိမိတို့ ထုတ်လုပ်သည့် ဘိုးစင်ခွက်ယောက်များတွင် မိမိတို့နာမည် အတိုကောက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ မိမိတို့ ကိုယ်ပိုင်အမှတ် အသားတစ်ခုခုကိုသော်လည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အမှတ် အသားတစ်ခုခုကိုသော်လည်းကောင်း မီးမဖုတ်မီ အမှတ်အသား များ ပြုလုပ်သည့်လေ့ကို ရှေးရှေးကတည်းကပင် ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ပြုလုပ်ခဲ့ရာတွင် ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းတွင် "ဝ" နှင့် "ည" အက္ခရာပါသော ဘိုးကွဲများကို တွေ့ရသည်။

စဉ့်တိုး စဉ့်ခွက်များ ပြုလုပ်လာကြသည့်အခါတွင်လည်း စဉ့် မသုတ်မီ၊ မီးမဖုတ်မီ စဉ့်ထည်ပစ္စည်းများပေါ်တွင် အက္ခရာအမှတ် အသားများ ရေးမှတ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအမှတ်အသားများသည် ဘိုးသမိုင်း၊ စဉ့်သမိုင်းကို အထိုက်အလျောက် ဆက်စပ်ပေးနိုင် သည့်အတွက် အခြေခံအထောက်အထားများဖြစ်၍ သမိုင်းတန်ဖိုး ကြီးလှသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံရှိ စဉ့်လုပ်သူတို့၏ အမှတ်အသားများအကြောင်း ကို ရှော့နှင့် ပင့်တို့က (Shaw and Penth 1987) ၁၉၈၇ ခုနှစ်ထုတ် ထိုင်းပညာရှင်အဖွဲ့ကုန်နယ်တွင် ဖော်ပြရေးသားထားသည်ကိုတွေ့ ရသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း လန်န (Lan Na) အရပ်၊ ကလောင် (Kalong) ဒေသရှိ ပါယွန် (Pa Yum) နှင့် ပါဝွန် (Pa Dong) ရှေးဟောင်းစဉ့်ဖိုများ၊ ဘတ်ဒေသ ရှေးဟောင်းသင်္ချိုင်းများမှရရှိ သည့် စဉ့်ပစ္စည်းများ အခြေခံထားပြီး နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်ရန် ဆုကိုသိုင်း (Sukhothai) ဒေသမှ စဉ့်ထည်ပစ္စည်းအချို့ကိုပါ ဖော်ပြ ထားသည်။ စဉ့်ပစ္စည်းအများစုမှာ ရွာသားများမြေပေါ်မှ ကောက်ယူစုဆောင်းရရှိသော ပစ္စည်းများဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ရှော့နှင့် ပင့်တို့က ၎င်းတို့တွေ့ရသော စဉ့်အမှတ်အသား စုစုပေါင်း ၈၆ ခုကို ယေဘုယျအားဖြင့် -

- (၁) ရေးခြစ်ထားသော အမှတ်အသားများ (လန်န ၃၉၊ ဆုကိုသိုင်း ၃ မျိုး)
- (၂) ဆေးရေးအမှတ်အသား (လန်န ၃၈၊ ဆုကိုသိုင်း ၆ မျိုး) ဟူ၍ အုပ်စုနှစ်ခုခွဲပြီး ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းတို့ တွေ့ရှိ လေ့လာခွင့်ရသော စဉ့်အမှတ်အသား များပေါ် အခြေခံ၍ ရှော့နှင့် ပင့်တို့က အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက် ပြုထားသည် -
- (၁) လေ့လာရသော စဉ့်အမှတ်အသားများက သမိုင်းကို အကျယ်တဝင့် ပြန်မပြောနိုင်ကြသေးသော်လည်း

ရှေးက စဉ်လုပ်သူတို့၏ လုပ်ရပ်များ ပြန်လည်အသက်
ဝင်လာစေပါသည်။

- (၂) ထိုစဉ်က စဉ်လုပ်သူ အများစုသည် စာတတ်သူများ
ဖြစ်ကြကြောင်း သိသာစေပါသည်။
- (၃) တရုတ်စာလုံးများ မတွေ့ရသဖြင့် ထိုစဉ်လုပ်သူများ
သည် (ယခင်က ယူဆထားသကဲ့သို့) တရုတ်လူမျိုးများ
မဟုတ်ကြကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။
- (၄) အလားတူပင် ထိုင်းနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းရှိ ဆုကိုသိုင်းဒေသ
ရွေးဟောင်းအရေးအသားနှင့် မတူကြောင်းကိုလည်း
တွေ့ရသည်။
- (၅) အားလုံးမှာ ထိုင်းစာများသာဖြစ်ကြသည်။
- (၆) တွေ့ရှိရသော အရေးအသားများသည် ခရစ်နှစ် ၁၄၀၀
အော်ဒီထက်မစော၊ ၁၈၅၀ အော်ဒီထက် နောက်ကျ
သော သက်တမ်းအတွင်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စဉ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ရွေးဟောင်း ဘိုးအင်
ခွက်ယောက်ပစ္စည်းများကို စူးစမ်းရှာဖွေလေ့လာမှုများ ပြုလုပ်လာ
သည့်အခါ စဉ်ထည်ပစ္စည်းများ ရေးမှတ်ထားသည့် အက္ခရာ အများ
အပြား တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာ့စဉ်ပညာရှင်
ဒေါက်တာမျိုးသန့်တင်သည် ထိုစဉ်လုပ်သူတို့၏ အမှတ်အသား
လက္ခဏာများကို အထူးပြုလေ့လာစုဆောင်း သုတေသနပြုခဲ့သည်။
တွဲတေးတောကြီးတန်းအတွင်း စဉ်ထည်ပစ္စည်းနှင့် စဉ်စိုများကို

စာရေးသူသည် ဒေါက်တာမျိုးသန့်တင်နှင့်အတူ အခေါက်ခေါက်
အခါခါ သွားရောက်လေ့လာခဲ့ဖူးသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင်
ဘိုးနှင့်ပတ်သက်၍ ထူးခြားပစ္စည်းများတွေ့ရှိပါက ဒေါက်တာ
မျိုးသန့်တင်က "ဘိုးဆရာအတွက်" ဟုဆိုကာ စာရေးသူအား
ပေးပါသည်။ စာရေးသူကလည်း စဉ်ထည် ဘိုးအင်ခွက်ယောက်
များ၏ ဖင်ပိုင်းတွင် အမှတ်အသားများ ရေးခြစ်ထားသည်ကို
တွေ့ပါက ဒေါက်တာမျိုးသန့်တင်အား ပေးပါသည်။ ဒေါက်တာ
မျိုးသန့်တင်မှ စုဆောင်းရရှိထားသည့် စဉ်အမှတ်အသားပေါင်း
၁၇၀ ခုကို လေ့လာစိစစ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ စဉ်စိုနေရာ
တောင်စောင်းများ၊ တူးမြောင်းကမ်းစပ်များ၊ မြေပြင်များပေါ်မှ
စုဆောင်း ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။

စဉ်အမှတ်အသားပေါင်း ၁၇၀ ခုအနက် ရေးခြစ်ထားသော
အမှတ်အသားတို့မှာ အများဆုံးဖြစ်ပြီး ဆေးရေးအမှတ်အသားမှာ
နှစ်မျိုးသာ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရေးခြစ်ထားသည့် အမှတ်
အသား ၁၆၉ ခုကို အဓိကအခြေခံထားပြီး လေ့လာပါသည်။

ရေးခြစ်အမှတ်အသားများတွင် မျဉ်းဖြောင့်မျဉ်းကွေးများ၊
စက်ဝိုင်းများ၊ အစက်အပြောက်များနှင့် ဇာလုံးအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်
ဖွင့်၍ရသော အမှတ်အသားများဟူ၍ ပါရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။
မျဉ်းဖြောင့် မျဉ်းကွေးများပါသော အမှတ်အသားတုပ်စုမှာ
အများဆုံး (၄၉ ရာခိုင်နှုန်း) ဖြစ်ပြီး ဒုတိယအများဆုံးတုပ်စုမှာ
ဇာလုံးအဖြစ် ခန့်မှန်းအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၍ရသော အမှတ်အသားတုပ်စု

(၄၁ ရာခိုင်နှုန်း) ဖြစ်ပါသည်။ ကျန်အပိုင်းနှင့် အစက်အပြောက် တုပ်စုမှာ ညီတူ (၅ ရာခိုင်နှုန်း) ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

စုဆောင်းရရှိသော ဒေသများမှာ တွံတေး၊ ပဲခူး၊ မြောင်းမြ၊ ပုသိမ်၊ ကချင်ပြည်နယ် (စပယ်ဂွ) တို့မှ ဖြစ်ကြပါသည်။ တွံတေးမှ အများဆုံးရရှိပြီး တွံတေးဒေသအတွင်းတွင်ပင် တွံတေးတူးမြောင်း ကမ်းနဖဲတေးမှ အများဆုံး ရရှိပါသည်။ တွံတေးတောတန်းကြီး အတွင်းရှိ ရှေးဟောင်းစဉ်ဖိုများမှလည်း တွေ့ရှိရပေရာ စဉ်ဖိုများ အနက်မှ ရေးခြစ်မှု အများဆုံးမှာ ရှမ်းတောကလေး စဉ်ဖိုတုပ်စု ဖြစ်ပြီး ဦးချစ်ပုခြံ၊ ဦးကုလားကြီးခြံ၊ ဦးလှကြည်ခြံတို့တွင်လည်း အထိုက်အလျောက် တွေ့ရပါသည်။

အများဆုံးတုပ်စုဖြစ်သော မျဉ်းကြောင်းရေးခြစ်တုပ်စု၏ အမှတ်အသားတို့မှာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် ခက်ခဲပါသည်။ အကွာ ပါသည့် အရေးအခြစ် အမှတ်အသားတို့မှာ ၄၁ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး သမိုင်းနှင့်ဆက်စွယ်၍ တန်ဘိုးရှိလှပါသည်။

စဉ်ထည်ပစ္စည်းပေါ်တွင် စာလုံးရေးခြစ်ရသည်မှာ အတော် ကလေး လက်ဝတ်ပါသည်။ ရွှံ့သားအစိုပေါ်တွင် နှိုးပြား သို့မဟုတ် ဝါးချွန်ကလေးများဖြင့် ရေးခြစ်လေ့ရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါ သည်။ ထိုသို့ရေးခြစ်ရာတွင် စာရွက်ပေါ်မှာရေးရသကဲ့သို့ ချောချောမောမော မရှိလှသဖြင့် စာလုံးများမှာ ပီပြင်မှုမရှိတတ်ပါ။ ထုတ်လုပ်မှုများသောနေရာဆိုပါက ရေးခြစ်ရန် အချိန်ကလည်း နည်းသဖြင့် စာလုံးပုံ ပေါ်ရုံမျှသာ ရေးခြစ်နိုင်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာ၌ စာလုံး၏ သဘောသဘာဝနှင့် အနီးစပ်ဆုံးပုံသဏ္ဍာန်ယူပြီး အနီးစပ်ဆုံး အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ရပါသည်။

စဉ်အမှတ်အသားအက္ခရာများကို သေချာစွာ စိစစ်ကြည့် သည့်အခါ ပဏ္ဍိတစာလုံးနှင့်အလွန်ပင် နီးစပ်ကြောင်း တွေ့လာရပါ သည်။ အချို့အက္ခရာများသည် ပဏ္ဍိတအက္ခရာများနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၍ ရနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် တွံတေးဒေသသည် ပဏ္ဍိတက တည်ရှိခဲ့သည်ဆိုသော ကလေးပုရ (ဘိုးမြို့တော်) ဖြစ်ကြောင်း ခိုင်မာလာပါသည်။ ထို့ပြင် စဉ်အတတ်ပညာသည် ပဏ္ဍိတကပင်ရှိခဲ့ကြောင်း ယူဆနိုင်စရာဖြစ်လာပါသည်။

အထူးသဖြင့် တွံတေးတောကြီးတန်း ဇောတိရွာ ဦးချစ်ပုခြံ အတွင်းရှိ ရှေးဟောင်းစဉ်ဖိုများအတွင်းမှ ရရှိသော စဉ်ထည်ပစ္စည်း များ၏ အမှတ်အသားများဖြစ်သည့် (၁၊ ၅) တို့မှာ ရှေးနှင့် ပင့်တို့၏ စာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသော ထိုင်းနိုင်ငံ ကလောင်ဒေသမှ စဉ်ထည်များ၏ အမှတ်အသားများနှင့် ဆင်တူဖြစ်ပြီး ထိုအမှတ် အသားများကို ထိုင်းစာလုံးများဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ရှေးနှင့် ပင့်တို့၏ စဉ်အမှတ်အသားများထဲတွင် ယခုဖော်ပြထားသည့် စာလုံးများသာ ပဏ္ဍိတနှင့်ဆင်ပြီး (၉) ကျန်စာလုံးများမှာ ထိုင်းစာလုံး များဖြစ်သောကြောင့် ယင်းစာလုံးများပါရှိသော စဉ်ထည်များမှာ ထိုင်းပစ္စည်းမဟုတ်ဘဲ မြန်မာနိုင်ငံမှ တစ်နည်းတစ်ဖုံရောက်သွား သော ပစ္စည်းများ ဖြစ်နိုင်စရာရှိပါသည်။ ကလောင်ဒေသမှ စဉ်ထည်ပစ္စည်း တော်တော်များများသည် မြန်မာစဉ်ဖိုများနှင့် ဆင်တူ

ပိုးများရှိကြသဖြင့် မွေးမွေးက တွဲတေးဒေသနှင့် ကလောင်ဒေသ တို့တွင် စဉ့်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အဆက်အသွယ်များ ရှိနိုင်စရာရှိမည်ဟု ယူဆရပါသည်။

မည်သို့ဆိုစေ ဘိုးအင်ခွက်ယောက်များပေါ်တွင် ပါရှိသည့် အမှတ်အသား အက္ခရာစာလုံးများသည် လုံလောက်သော အဓိပ္ပာယ်ကို မပေးစွမ်းနိုင်စေကာမူ ဘိုးသမိုင်း၊ စဉ့်သမိုင်းတို့ အတွက် ကွင်းဆက်များ ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြု ပါသည်။

တွဲတေးဒေသမှ စဉ့်လုပ်ငန်းများသည် ပျူခေတ် (အေဒီ ၄ ရာစုမှ ၅ ရာစု) ကတည်းက ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနေနိုင်မည်ဟူသည့် အယူအဆကို ဘိုးအင်ခွက်ယောက်များပါ ပျူအက္ခရာအမှတ်အသား များက ထောက်ခံလျက်ရှိပါသည်။ တွဲတေးဒေသရှိ ဘိုးလုပ်သူများ နှင့် သရေခေတ္တရာရှိ ပျူလူမျိုးတို့သည် အေဒီ ၇ ရာစုကတည်းက အဆက်အသွယ်ရှိနေကြကြောင်း သရေခေတ္တရာတွင် တူးဖော်ရရှိ ခဲ့သော သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာတွင် တွေ့ရှိပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကျောက်စာအရ အေဒီ ၇ ရာစုနှစ် ကတည်းကပင် ပျူတို့က ကလသာပုရ (ဘိုးမြို့တော်) ဟု ခေါ်ဆို ကြောင်းလည်း သိရပေရာ မြန်မာတို့၏ စဉ့်သမိုင်းသည် ပျူခေတ် ကတည်းက အခိုင်အမာ ဖြစ်ထွန်းနေကြောင်း စဉ့်လုပ်သူတို့၏ အမှတ်အသားအက္ခရာများက ထောက်ခံနေပါသည်။

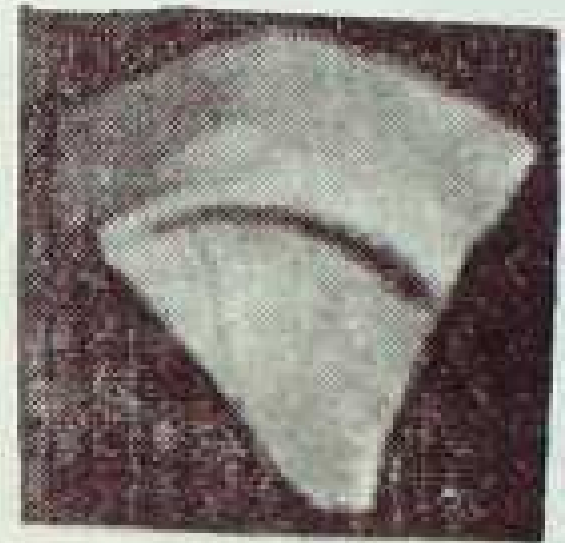
စဉ့်အမှတ်အသားကို ပျူစာဖြင့်တိုက်ဆိုင်အဓိပ္ပာယ်ဖော်သည့် ဇယား

စဉ့်	စဉ့်အမှတ်အသား	ပျူစာ	မြန်မာအဓိပ္ပာယ်
၁။	𑄀	𑄀	တ၊ န
၂။	𑄁, 𑄂, 𑄃	𑄁, 𑄂	ရာ, သ, အ
၃။	𑄄, 𑄅, 𑄆, 𑄇	𑄄, 𑄅	၀
၄။	𑄈	𑄈	ဇ
၅။	𑄉, 𑄊	𑄉, 𑄊	ဝါ, ခ, ဧ
၆။	𑄋	𑄋	ဒေ
၇။	𑄌	𑄌	လ
၈။	𑄍, 𑄎	𑄍, 𑄎	၀
၉။	𑄏	𑄏	ဝါ
၁၀။	𑄐, 𑄑, 𑄒, 𑄓, 𑄔	𑄐, 𑄑	ဂ (ဂဇယ်)

ဇယားအဆက်

စဉ်	စဉ်အမှတ်အသား	ပျဉာ	မြန်မာအဓိပ္ပာယ်
၁၁၁	၂, ၃, ၄, ၅, ၆, ၇, ၈	၂, ၃	ရ (ရကောက်)
၁၂	၂	၂	ရော
၁၃	၃, ၄, ၅, ၆, ၇	၃	ဝ
၁၄	၃, ၄	၃	ဆ
၁၅	၄	၄	ဝ
၁၆	၅	၅	စော
၁၇	၆	၆	ဇ
၁၈	၇	၇	င
၁၉	၈	၈	ဝ
၂၀	၉	၉	ဖြ

ထို့အပြင် တုံတေးတောကြီးတန်းအတွင်းမှ ရရှိသော ဘိုးမွက်များ၏ဖင်ပိုင်းတွင် မြန်မာအက္ခရာများပါသော အမှတ်အသားများကိုလည်း တွေ့ရပါသေးသည်။

က ခ ဝ ယ င စ ဆ ဇ ဈ ည အက္ခရာများပါရှိသော ဘိုးလုပ်သူတို့ အမှတ်အသားကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ဝါရီဂျွေဟောင်းမှ (မြ) အမှတ်အသားနှင့် (ယ) ပါသော
တိုးလုပ်သူတို့၏ အမှတ်အသား အက္ခရာများကို တွေ့ရပါသည်။

နိဂုံး

စာရေးသူသည် ၁၉၅၀ ပြည့်တွင် မြန်မာ့ဘိုးတပုဖြင့် စာပေ
ဝိမာန်စာမူဆု ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုစာမူတွင် ကလသာပူရဟူသော
အခန်းတစ်ခန်း ပါပါသည်။ ကလသာပူရဆိုသည်မှာ ယူဆေတ်က
တည်ရှိခဲ့သည့် ဗြူတစ်မြို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာလို ဘိုးမြို့တော်
(City of Pots) ဟူသော အမည်ရှိသည့် ကလသာပူရမြို့တော်သည်
တွံတေးမြို့နှင့် အနီးတဝိုက်ဟု ငွေ့ဟောင်းပညာရှင်များက ခန့်မှန်း
ကြပါသည်။ စာရေးသူအနေဖြင့် မြန်မာ့ဘိုးတအုပ်တွင် တွံတေးကို
ကလသာပူရ (ဘိုးမြို့တော်) ဟု ဆိုရန်မှာ စောသေးကြောင်း တင်ပြ
ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုအချိန်ကပင် ဧည့်ဆက်မပြတ်
ဆက်လက်လေ့လာခဲ့သောကြောင့် ဆယ်စုနှစ်တစ်စုအကြာတွင်
တွံတေးနှင့် အနီးတဝိုက်တွင် ငွေ့အခါတ ကလသာပူရ (ဘိုး
မြို့တော်) အမှန်တကယ် ရှိခဲ့ကြောင်း တင်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့်
ငွေ့ဟောင်းမြန်မာ့ဘိုးမြို့တော် (ကလသာပူရ) စာမူဖြင့် ၂၀၀၀
ပြည့်နှစ်၊ စာပေဝိမာန်စာမူဆု ရခဲ့ပါသည်။ ဧည့်ပညာရှင် ဒေါက်တာ
မျိုးသန့်ကလည်း တွံတေးသည် ကလသာပူရ (ဘိုးမြို့တော်) ဖြစ်
ကြောင်း ထောက်ခံခဲ့ပါသည်။

အမှန်တကယ်တွင် စာရေးသူသည် မြန်မာ့ဘိုးစာတိုက်ကို ရေးသားရန်အတွက် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဘဝကပင် တာစူခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ စာပေဗိမာန်ဆုရသည်အထိ နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်မျှ ရင်ထဲတွင် ကိန်းစောင်းနေခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် စာရေးသူသည် ဘိုးစာကိုလည်း ထိုစဉ်ကပင် စိတ်ဝင်စားခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဘိုးပေါ်တွင်ရေးသားခဲ့သည့်စာများမှာ ကျောက်တုံး၊ ကြေးပြား ခေါင်းလောင်းစသည်တို့တွင် ရေးသားခဲ့သည့်စာများလောက် များများစားစား မတွေ့ရပါ။ သို့သော်လည်း တွေ့ရသမျှစာများမှာ အလွန်တန်ဖိုးကြီးလှပြီး "မြန်မာစာပေအစ ဘိုးစာက" ဟု ပြောရလောက်အောင်ပင် အလွန်ရှေးကျသည့်အချိန်ကာလက မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကျောက်စာ၊ ကြေးစာ၊ ခေါင်းလောင်းစာ၊ ပေစာ၊ ပုရပိုက်စာ၊ ပေစာထုပ်ကြိုးစာ စသည်ဖြင့် မြန်မာစာပေလောကတွင် ပညာရှင်အသီးသီးတို့က မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြပြီး ဘိုးစာကို စာရေးသူက ထပ်မံပြည့်စွက်လိုက်ရပါကြောင်းဖြင့် နိဂုံးချုပ်ရပါသည်။

ထန်လှိုင်

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ၁။ ကလျာမဂ္ဂဇင်း (အမှတ် ၁၉၈ နှင့် ၁၉၉)
- ၂။ ကုသိနာရုံ၊ ပိဋကတ်တော်နှင့် သုတေသနစာတမ်း (သာမဏေကျော်)
- ၃။ ခေတ်ဟောင်းမြန်မာရာဇဝင် (ဒေါက်တာသန်းထွန်း)
- ၄။ ဂန္ထဝင်မဂ္ဂဇင်း (မတ်လ၊ ၂၀၀၃)
- ၅။ တက္ကသိုလ်ပညာပဒေသာစာစောင် (ဇူလိုင်၊ ၁၉၆၈)
- ၆။ တက္ကသိုလ်ပညာပဒေသာစာစောင် (ဇူလိုင်၊ ၁၉၅၆)
- ၇။ ပြည်ထောင်စုယဉ်ကျေးမှုစာစောင် (ဧပြီ၊ ၁၉၅၆)
- ၈။ ပြည်ထောင်စုယဉ်ကျေးမှုစာစောင် (ဇူလိုင်၊ ၁၉၅၆)
- ၉။ ဘုရားထောင်စာရိုးဘိုးစာလေ့လာချက် (ကထိက ဒေါ်ငြိမ်းငြိမ်း၏ မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့စာတမ်း)
- ၁၀။ မြန်မာ့စကား (ဦးအေးခိုင်- မဟာဝိဇ္ဇာ)
- ၁၁။ မြန်မာစကားမြန်မာစာရုပ်စုံလွှာ (မောင်ခင်မင်-ခန့်ဖြူ)
- ၁၂။ မြန်မာစာပေသမိုင်း (ဦးဖေမောင်တင်)
- ၁၃။ မြန်မာစာသုတေသနကျမ်း (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မြန်မာစာ ၄၁၄)
- ၁၄။ မြန်မာစာအခြေပြ (ဟံသာဝတီ ဦးဘရင်)
- ၁၅။ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း (အတွဲ-၈)

- ၁၆။ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း (အတွဲ-၁၀)
- ၁၇။ မြန်မာ့ထွေထွေရာရာသမိုင်း (ဒေါက်တာသန်းထွန်း)
- ၁၈။ မြန်မာ့မီးပုတ်မြေထည်ပစ္စည်း (ဒေါက်တာသန်းထွန်း)
- ၁၉။ မြန်မာ့သမိုင်းပုံ (ဒေါက်တာသန်းထွန်း)
- ၂၀။ မြန်မာ့ဘိုး (ထန်လှိုင်)
- ၂၁။ ရခိုင်သဟာယစာသင်း ငွေရတနာထိမ်းစာပုတ်စာစောင်
- ၂၂။ ရွှေထုံးစဉ်လာ (ဟံသာဝတီဦးဘဇင်)
- ၂၃။ ရွေးဟောင်းမြန်မာမြို့တော်များ (ဦးစောင့်သော်၊ ဦးမြင့်စောင့်၊ ဦးစိန်မောင်ဦး၊ ဦးသန်းဆွေ)
- ၂၄။ THE BUDDHA AND THE SAHIBS (CHARLES ALLEN)
John Murray Albemarle, London.

ပ၊စ၊လ/၆၆၅/၀၆/စာပေ(စာတည်း)/တပ်ဇေ ၂၀၀၀/စာပေ၊

၂၀၀၅ ခုနှစ် ၊ ပခုက္ကူဦးဘိုးဖေ စာပေဆု
သုတေသနစာပေ ပထမဆုရ

“ဒဂိုတ”

ရေးသူ - ထန်လှိုင်

၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် တွဲတေးတောကြီးတန်း ကန်ဆွဲကျေးရွာ၌
ကျောင်းဆရာကြီး ဦးရွှေရ၊ ဒေါ်သိန်းတင်တို့မှ ဖွားမြင်သည်။ ၁၉၇၃
ခုနှစ်တွင် ဝိဇ္ဇာ(ပြန်မာစာ) ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် အထက်တန်းစတုရန်း စာမေးပွဲ၊
၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် မုတ်ပုံတင်စတုရန်းစာမေးပွဲများ အောင်မြင်ခဲ့သည်။

၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် ရဲအရာရှိလောင်းသင်တန်းအပတ်စဉ် ၁၂
တက်ရောက်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ရဲအရာရှိ ရာထူးမှအငြိမ်းစား ယူခဲ့သည်။

ပြန်မာစာပေယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပတ်သက်သော စာပေစိမ္မာန်
စာမူဆု ၆ ဆု၊ ပခုက္ကူဦးဘိုးဖေစာပေဆု ၂ ဆု ရရှိခဲ့သည်။ ဆုပေးစာအုပ်
များအပြင် သက်တံဆောင် ရုပ်ပုံလွှာကဏ္ဍများ (၁၉၈၀)၊ တွဲတေးဘူးမြောင်း
(၁၉၉၂)၊ ကိုယ်တွေ့ပဒေ (၁၉၉၈)၊ လွတ်လပ်ပေါ့ပါးခြင်းနှင့် အတွေး
စာစုများ (၂၀၀၂)၊ ဖြစ်ရပ်မှန်မှခင်းများ (၂၀၀၅) တို့ကို ရေးသား
ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ စာတမ်း ၃ စောင် ဖတ်ကြားခဲ့သည်။

ပြန်မာနိုင်ငံစာပေနှင့် စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့၊ ရွေးချယ်တင်မြှောက်
ပွဲကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

အမည်ရင်း ဦးကြည်ထွန်းဖြစ်ပြီး အမှတ် (၇၄-အေ-၁
အင်းလှားလမ်း၊ ရန်ကုန်တွင် ဇနီး ဒေါ်သိန်းသိန်းမြင့်၊ သားဖေါက်တ
လွမ်းဖိုးဟန်၊ သမီး ဖေါက်တာ ခင်လပြည့်ထွန်းတို့နှင့်အတူ နေထိုင်
လျက်ရှိသည်။

Class No.
Aut. No.